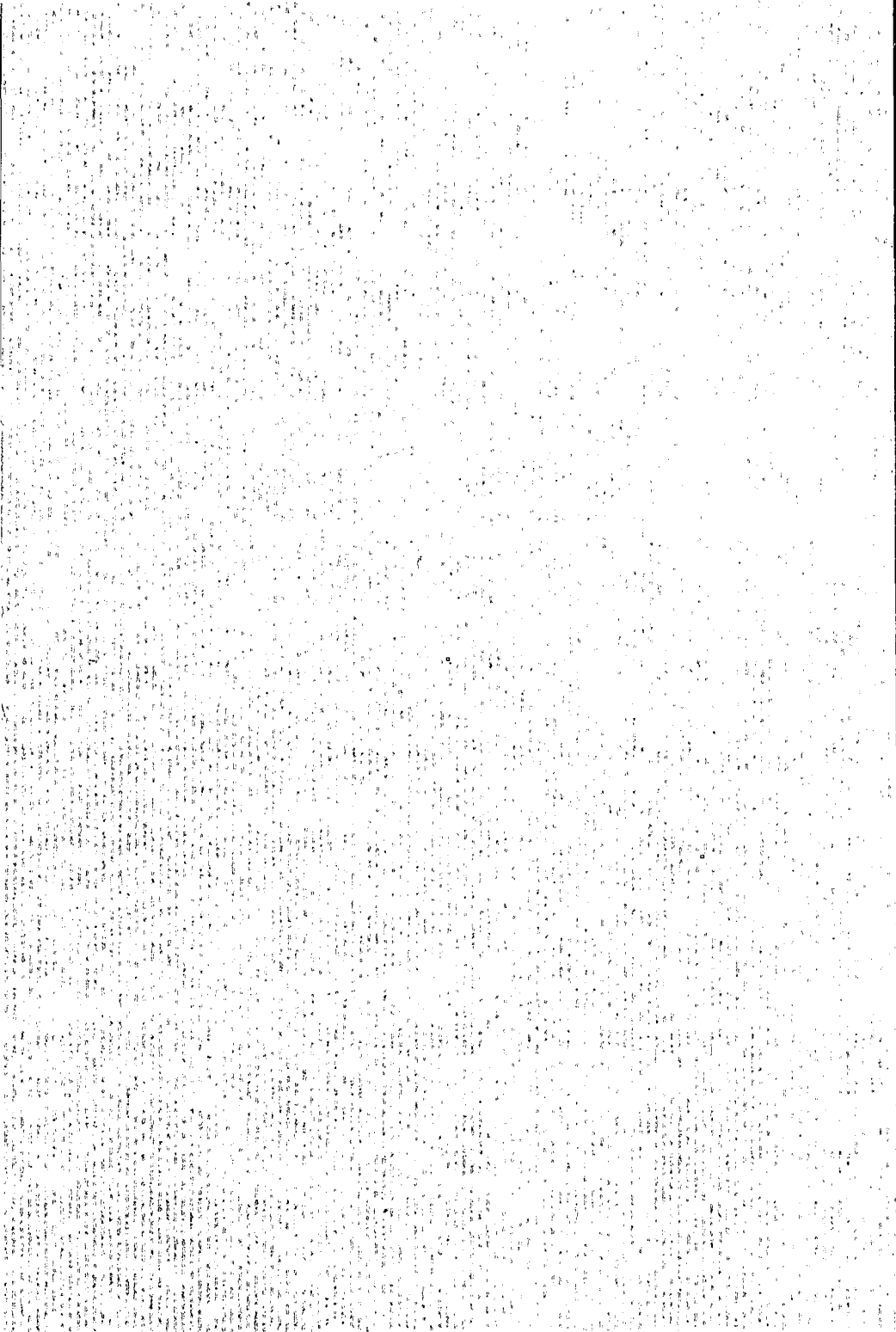

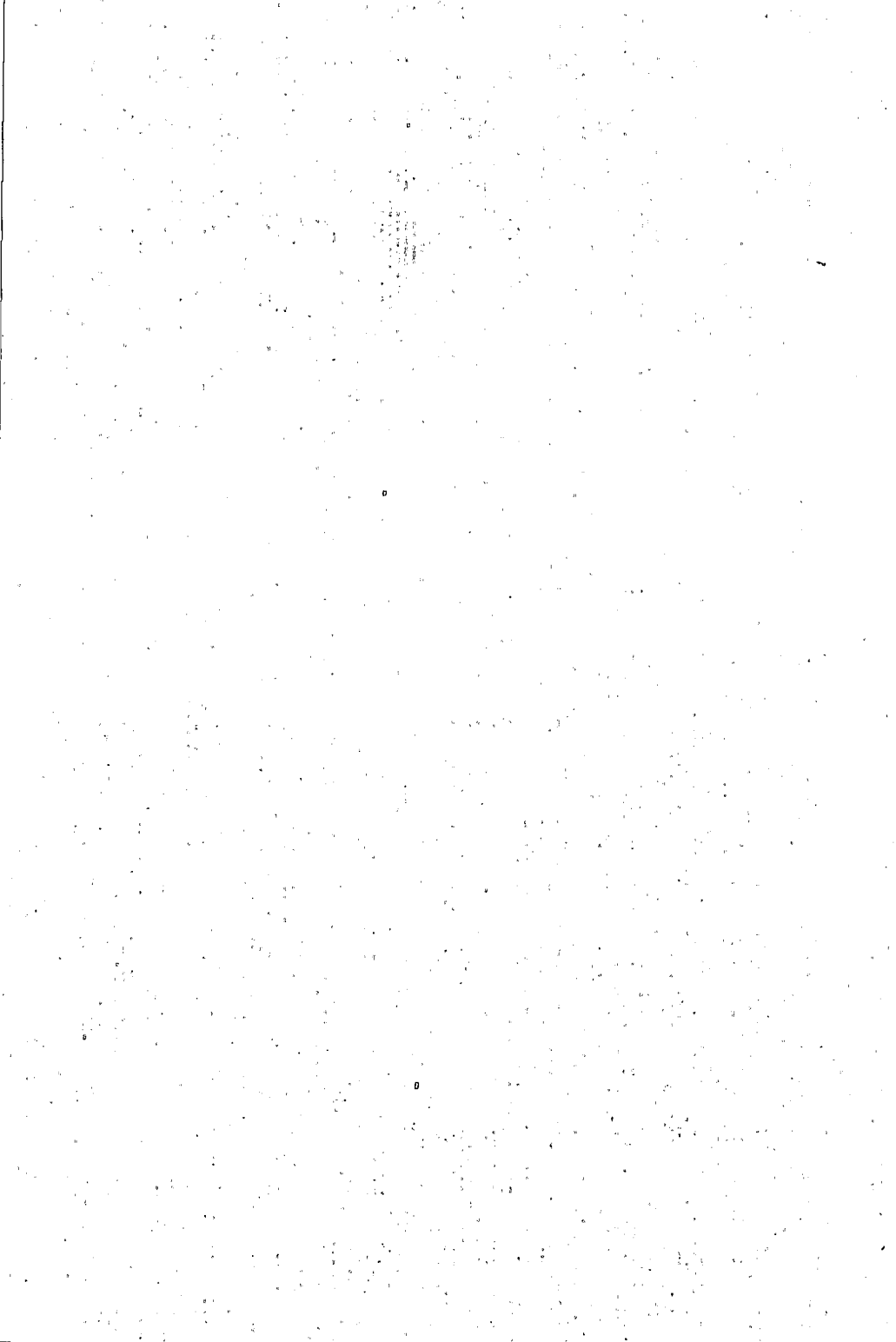
Månedsoversigter

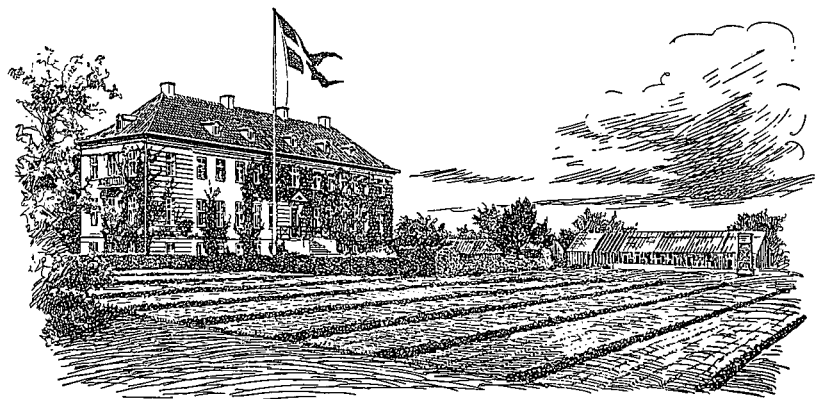
1968

Månedsoversigter

1968

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

435. Vintermånederne og april 1968

Der blev for vintermånederne og april modtaget indberetninger fra 99 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg besvaret 433 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 72 forespørgsler.

Lufttemperaturen. Vinteren 1967-68 var koldere end normalt i januar og februar, men marts var usædvanlig varm. De enkelte måneders middeltemperatur blev med normaltemperaturen i (): november 5,6 (4,1), december 1,4 (1,6), januar $\div$ 0,8 (0,1), februar $\div$ 0,5 ($\div$ 0,1), marts 3,8 (1,6).

I april var temperaturen ret normal i begyndelsen af måneden, men betydelig over normalen i sidste halvdel. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 4,7 (3,9), 3,2 (4,9), 8,6 (5,9), 11,3 (6,8), 10,1 (8,0).

Nedbøren var nogenlunde normal i vinteren 1967-68. I månederne november-marts fik landet som helhed 261 mm mod normalt 237 mm. Antallet af døgn med sne var større end normalt, og snelagets varighed var 33 døgn.

Nedbøren i de enkelte måneder var med normalnedbøren i (): november 61 (56), december 70 (60), januar 57 (45), februar 29 (35), marts 45 (41). I april var nedbøren for landet som helhed lidt under normalen, men medens Jylland lå over normalen fik Øerne og særlig Lolland-Falster og Bornholm betydelig mindre nedbør end normalt. Fordelingen for de enkelte landsdele blev med normalen i (): Nordjylland 51 (40), Østjylland 48 (42), Vestjylland 52 (42), Sønderjylland 23 (43), hele Jylland 46 (41), Fyn med Øer 22 (40), Sjælland 17 (37), Lolland-Falster 14 (37), Øerne i alt 18 (38), Jylland og Øerne 38 (40), Bornholm 11 (36).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Overvintringen af vintersæden er overalt i landet forløbet særdeles godt. For rugens vedkommende har overvintringen været den bedste i de sidste 10 år. Af i alt 74 indberetninger omtaler 99 pct. overvintringen som særdeles god. For hvedens vedkommende omtaler 94 pct. overvintringen som særdeles god, medens 6 pct. omtaler svage skader af i alt 69 indberetninger. K. Egede, Ringsted, skriver: „Enkelte sentsåede hvedemarker står noget tyndt, men det ser ud til, at en hensigtsmæssig harvning har fremmet buskningen tilstrækkeligt“. Fra Bornholm skrives: „Vintersæden har ovenvintret godt og er nu i god vækst. Den er dog ikke så kraftig som i fjor på samme tidspunkt“ (Frits Christensen).

Overvintringen af græsfrøafgrøder og græsmarker er ligeledes forløbet tilfredsstillende. Bent Olesen, Varde, skriver imidlertid, at overvintrende ital. rajgræs til ensilering og tørring en del steder er blevet stærkt beskadiget, hvor der i vinter er blevet udkørt ajle eller gylle. Især er det gået ud over de marker, hvor der er udkørt gylle oven på sne.

Meldug (*Erysiphe graminis*). J. Marcussen, Næstved, beretter om overordentlig stærke angreb af meldug i engrapgræs af udenlandsk stamme, som fremavles her i landet. I frømarker med danske stammer findes i samme område intet angreb.

Sneskim mel (*Fusarium nivale*) har i vintersædsmarkerne været uden betydning. Kun i enkelte alm. rajgræsmarker er der set sneskimmel af betydning (J. O. Roesgaard, Horsens og J. Marcussen, Næstved).

Bælgplanter

Overvintringen af græsmarksbælgplanter bedømmes de fleste steder som tilfredsstillende, men dog dårligere end i 1967. Af i alt 72 indberetninger omtaler 81 pct. af indberetningerne ingen eller ubetydelige skader, medens 14 pct. omtaler sjældne skader, heraf de 3 pct. som stærke.

H. Dollerup-Nielsen, Herning og Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver bl. a., at plantebestanden mange steder allerede fra efteråret var for tynd på grund af for kraftig dæksed.

Kløverens knoldebægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*) har været af mindre betydning end de foregående år. Af i alt 47 indberetninger

omtaler 87 pct. angrebene som ingen eller ubetydelige, medens 11 pct. skriver om sjældne og 2 pct. om almindeligt udbredte angreb.

Bederoer

Overvintringen af frøroer på blivestedet har flere steder været for dårligt, idet roerne var blevet for store i efteråret (Carlo Frederiksen, Holbæk, J. Marcussen, Næstved og Aage Madsen, St. Heddinge).

Overvintringen af foderroer i kule har de fleste steder forløbet forholdsvis tilfredsstillende. Kun enkelte steder omtales frostskaide først og fremmest på grund af for sen dækning. De største skader skyldes hovedsagelig varme på grund af for tæt dækning med plastic og manglende agtpågivenhed med ventilation. I de få jorddækkede kuler synes opbevaringen at være forløbet bedre.

J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver: „Der er ikke sket de store ødelæggelser, men almindelig sjuskeri med dækningen ses mange steder, således at svindet bliver alt for stort“. Peder Pedersen, Tystofte, skriver bl. a.: „Der findes ret mange rådne roer i kulerne. Enkelte er frostskaide ved for sen dækning, men ellers er det hovedsagelig varme, der har ødelagt roerne, idet de rådne roer især findes i toppen af kulerne. I en del kuler findes tørre, fordærvede roer i siderne; de har tilsyneladende haft det for tørt“.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Overvintringen af raps har været særdeles god over alt i landet. K. Henriksen, Årlev, skriver således: „Ved tidlig og normal såning af vinter-rapsen er overvintringen god. Sen såning viser mindre god overvintring og med tydelige stammeforskelle“.

Forgiftning. Helge Rasmussen, Kerteminde, beretter om spirings-skaide af urea på gul sennep og brun sennep.

Frø og urea blev udsået samtidig med samme såmaskine, men uafhængig af hinanden i maskinens todelte såsystem. Skaden bekræfter tidligere erfaringer, at korsblomstrede i spiringsstadiet er meget ømfindtlige over for urea.

Kartofler

Overvintringen i kule har været tilfredsstillende de fleste steder i landet.

J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at frostskaide er der ikke meget af, men kulerne har gennemgående haft det for varmt. Der har mange steder været en kraftig spiring og i visse tilfælde begyndende kvælning.

Gulerødder

Hvid lagersvamp (*Rhizoctonia carotae*) har i den forløbne lagringssæson gjort betydelig skade i kølehuse på Lammefjorden. Sygdommen erkendes i stadig flere kølehuse, og ældre inficerede kasser er uomtvistelig den alvorligste smittekilde. Opvarmning af kasserne har ikke været tilstrækkelig til at dræbe alt smitstoffet, men plasticindlæg i kasserne har vist sig meget lovende.

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Æblernes holdbarhed. Fra alle sider meldes om en god holdbarhed. „Formentlig kan det tillægges den gode og varme sommer 1967“ (J. Klarup, Lolland-Falster).

Nedvisning. „Der er nu i vinter- og forårsmånederne set mange skader på navnlig yngre æbletræer. Et almindeligt syn: Visne skudspidser grundet de voldsomme storme og deraf følgende bladdestruering og dårlig afmodning til følge. At vinden har spillet en afgørende rolle blev navnlig anskueliggjort ét sted på Sjælland: „En stor part Spartan var delvis nedvisnede eller med store, døde partier på grene og stammer“ (J. Klarup, Lolland-Falster).

Gloeosporium spp. er som sædvanlig den værste lagersygdom (E. Burgaard, Vestfyn-Sønderjylland, og S. Thorup, Fyn), „selv om angrebene gennemgående ikke var voldsomme“ (J. Klarup, Lolland-Falster).

Æblemeldug (*Podosphaera leucotricha*) synes at være fantastisk udbredt i år med mange primære angreb.

Køkkenurter

Tiltrækning af agurk. Bortset fra „meget udbredte kuldeskader 20. og 21. februar, hvor forskellen mellem maximale og minimale temperaturer inden for døgnet var 17° C“, synes væksten normal (Egon Jensen, Fyn).

Tiltrækning af tomat. Herom siger O. Swensson, Ålborg: „Der har været sætningsvanskeligheder på tidligt januarplantede kulturer, og i et enkelt gartneri ved Hirtshals også med februarplantede på grund af, at der på 2 døgn opstod en temperaturdifference på 18°–20° C“.

Egon Jensen, Fyn, meddeler, at i et tiltrækningsgartneri var bladene svedne i stor udstrækning, hvor CO₂ og kunstlys på den ene side fremmede væksten og stor saltkoncentration, udtørring og lave temperaturer på den anden side hæmmede denne. 1. klasen på disse planter ødelagdes.

Holdbarheden af spiseløg har efter flertallet af indberetteres oplysninger været god; M. E. Elting, Næstved, skriver dog, at det har knebet noget, hvor løgene ikke blev godt tørret før optagningen, og C. T. L. Worm, Frederiksborg Amt, mener, at der er en stærkere spiring end sædvanlig.

Virus i tomater. På Sjælland og Lolland-Falster satte kraftige angreb ind midt i marts måned (E. Hvalsøe).

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) på tomat. Herom skriver Egon Jensen, Fyn: „Angreb på rodhals og stængler meget mere udbredt i år end normalt på denne tid“.

Meldug (*Erysiphe cichoracearum*) på agurk er der i Jylland set kraftige angreb af. „Allerede meget tidligt på sæsonen, nemlig i februar“ (O. Swensson, Ålborg); „tilsyneladende stammer de angrebne partier fra et tiltrækningsgartneri“ (J. Storm Pedersen), „medens lokalt tiltrukket partier ikke viste tegn på angreb“ (O. Swensson).

Prydplanter

Vinterskade på stedsegrønne ser i år ud til at være værre end normalt, men en stor del af svidningssymptomerne må vist skyldes oktober-orkanen. M. E. Elting, Næstved: „Der er en del svidning, mest på cypres, men også lidt på thuja og enkelte former af enebær“. Fra Roskilde Amt meddeler G. Mayntzhusen, at Picea, Thuja og Chamaecyparis synes stærkt svedet, medens Pinus ikke har taget nævneværdig skade. Bodil Lyager, Hjørring, skriver: „Sitkagranerne er meget røde for de unges vedkommende, men det skyldes sikkert den megen storm og dermed saltsvidning“.

Drivning af tulipaner. A. Pilgaard, (hele landet) indberetter: „Med den tidlige optagning af løgene kunne man forvente en ret tidlig udvikling af løgene stadiemæssigt. Det var gennemgående ikke tilfældet. Løgene var stort set 14 dage senere på stadiet A₂ end forrige år, samtidig var blomsteranlæggene meget små. Årsagen hertil hænger sandsynligvis sammen med den hurtige nedvisning i marken. Tulipanerne modnede ikke naturligt af, men blev tvangsmodne i varmeperioden sidst i juni – først i juli.

Drivning af Brilliant Star var i denne sæson en noget blandet fornøjelse; der har sandsynligvis ikke været noget i vejen med løgenes drivegenskaber, idet tidligt drevne løg opnåede fine resultater, medens de senere var dårligere. Årsagen skal nok søges i, at der i begyndelsen af december, 6.-8. december, indtrådte nogle dage med meget hård frost, således at det har været umuligt at holde en konstant temperatur under drivningen. Et par graders temperaturfald i begyndelsen af drivperioden er nok til, at Brilliant Star går i stå og er umulig at få i gang igen.

De senere hold har gennemgående drevet godt, og drivsæsonen har ikke givet anledning til større drivmæssige problemer“.

Drivning af narcis er stort set forløbet uden vanskeligheder (A. Pilgaard, hele landet, og Egon Jensen, Fyn).

Virus i freesia har på Fyn været meget udbredt (Egon Jensen); det er især gået ud over de gule sorter, bl. a. Golden Yellow.

Tulipan-gråskimmel (*Botrytis tulipae* og *B. cinerea*) er der set en del af, dog næppe mere end sædvanlig (M. Sørensen, Esbjerg-Varde, og M. Surlykke, sydl. Sønderjylland). Fra Næstved indberetter M. E. Elting om alvorlige angreb i Bartigon og Cardinal, og E. Hvalsøe skriver: „Gråskimmelnedslag på tulipan er en alvorlig fare, når man driver dem frem i plasthuse, selv om der bruges ventilator“ (Bornholm).

Narcis-gråskimmel (*Botrytis narcissicola*). Herom skriver A. Pilgaard: „Angrebene var gennemgående af samme omfang som forrige år, ser ud til at være værst på de svære jorder, hvor der måske tillige er tale om vand-skade“.

Rosen-meldug (*Sphaerotheca pannosa*) har sidst i februar – begyndelsen af marts været set i flere gartnerier, især er det gået ud over sorten Baccara (O. Swensson, Ålborg).

Anne Fonnesbech Johansen.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Smælderlarver (*Agriotes spp.*) bedømmes endnu som værende uden større betydning både i vinter- og vårsædsmarkerne. Det synes imidlertid, som om udbredelsen af angrebene er større end de foregående år. Efter indberetningerne at dømme synes angrebene i Jylland at være mere udbredte.

Korn-jordloppen (*Phyllotreta vittula*). Angreb er observeret i flere vårsædsmarker bl. a. på Østbornholm (Frits Christensen) og på Vestlolland (Kiel Larsen).

Stankelbenlarver (*Tipula paludosa*). Begyndende angreb i vårsædsmarkerne er observeret i sidste halvdel af april, hovedsagelig i marker efter ompløjet græs. Indberetninger om skader kommer udelukkende fra Jylland. S. A. Ladefoged, Års, skriver: „Sidst på måneden har der været en del angreb af stankelbenlarver i korn efter græs“. N. Stigsen, Ulfborg: „Der er iagttaget små larver af stankelben i flere vintersæds- og græsmarker, og i april måneds sidste uge er det begyndt at gå ud over vårsædsmarkerne med grønjord som forfrugt“. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver: „Der er ikke konstateret angreb i vintersæd og græsmarker, men vi er midt i et voldsomt angreb i afgrøder efter ompløjet græs – også ital. rajgræs udsået i byg sidste år. Der er allerede sprøjtet store arealer mod stankelben“.

Hårmyg (*Bibio spp.*). Der foreligger 3 indberetninger om angreb i vårsædsmarker, alle efter staldgødede roer. C. Borregaard, Vinderup, skriver således: „Mange og i flere tilfælde ret stærke angreb. Flere landmænd har forsøgt sprøjtning med parathion. Behandlingen har på den tørre jord ikke haft nogen virkning over for hårmyglarverne“. Fra Nordfyn skriver Preben S. Overbye: „I en bygmark efter forårsgødede roer var der pletvis stærke angreb. En bekæmpelse med 2 liter parathion i ca. 700 liter vand pr. ha var ikke i stand til at dræbe alle larver, selv om vi fik ca. 5 mm nedbør natten efter sprøjtningen“. Chr. Christensen, Holbæk: „Enkelte angreb i byg efter roer set“.

Dilophus vulgaris er konstateret i enkelte bygmarker, hvor forfrugten var græs. Chr. E. Lauridsen, Mariager, skriver: „I byg efter græs har vi haft enkelte ret stærke angreb, som har udtyndet plantebestanden til ca. det halve. Hårmyggene er tidlig på færde og er allerede ved at være forpuppede“. Også fra A. Winther, Sønderborg, berettes om angreb.

Fritfluen (*Oscinis frit*). Der foreligger ingen indberetninger om angreb.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Fugle „har i vinter ødelagt mange knopper på bl. a. Ribes og hassel“ (M. E. Elting, Næstved).

Solbærmider (*Eriophyes ribis*). Både fra plantager og privathaver meldes om kraftige angreb; vi citerer M. E. Elting, Næstved: „Stærke angreb mange steder. Der sprøjtes en del med thiodan, og midlet hæmmer angrebet noget, men er langt fra effektivt“. J. Klarup, Lolland-Falster og Sydsjælland: „Mange plantninger, der er velpassede og under kontrol, synes at kunne holde miderne på afstand“. Bodil Lyager, Hjørring: „Solbærmider findes i så godt som enhver privathave“.

Køkkenurter

Bænkebidere (*Oniscus*, *Porcellio* o. a.) og tusindben (*Blanjulus gutturalis* o. a.) har skadet agurker og tomater flere steder ret voldsomt ved at afgnave barken på rodhalsen (Egon Jensen, Fyn).

Thrips (*Physopoda*) på agurk. „På Lolland-Falster er der observeret kraftige angreb af thrips“ (E. Hvalsøe).

Bjørnespinder (*Spilosoma* spp.). Larvene har igen i år gjort sig bemærket ved raspning på agurkfrugterne (O. Swensson, Ålborg).

Prydplanter

Mellus (*Alleurodidae*) har de fleste steder ikke været noget stort problem, dog skriver Egon Jensen, Fyn: „Optræder allerede talrige steder; tilsyneladende har overvintringsforholdene været bedre end normalt“. „3 rygninger med lindan har holdt mellusene nede“ (J. Storm Pedersen, Midtjylland).

Øresnudebiller (*Otiorrhynchus* spp.). I Midtjylland er konstateret hårde angreb af øresnudebiller i roser flere steder (O. Aaboe Jensen).

Fyrrenålgalmyggen (*Thecodiplosis brachyntera*) optrådte ret voldsomt i en nordsjællandsk planteskole, hvor et par tusind bjergfyr måtte kasseres på grund af angrebet. Ved undersøgelse af andre planteskoler samt haver kunne det ses, at arten er udbredt på Sjælland, men dog sjældent af så stor betydning. Også skovfyr angribes.

Spindemider (*Tetranychidae*) „har i roser optrådt ret tidligt, men effektiv bekæmpelse synes mulig med Pentac“ (O. Aaboe Jensen, Århus). Ligeså meldes der om alvorlige angreb fra Ålborgegnen, især hvor de også sidste år blev konstateret“. „... tilbagekomsten af midlet Tedion er dog ved at gøre sin virkning“ (O. Swensson).

Snegle (*Gastropoda*) er der set både svage og stærke angreb af, og det er gået ud over kulturer som salat, Gerbera og „grønne planter“ (Egon Jensen, Fyn; E. Hvalsøe, Bornholm, og O. Swensson, Ålborg).

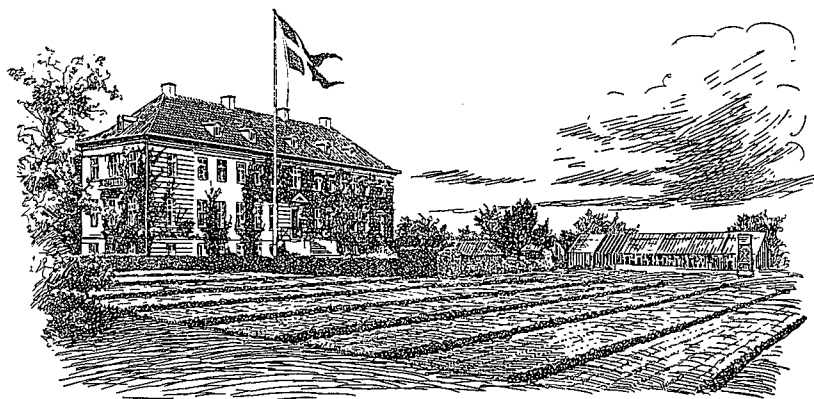
Anne Fønnesbech Johansen.

RETTELSER

I 842. meddelelse fra Statens forsøgsvirksomhed i plantekultur, udsendt d. 9. maj 1968: „Nematodresistente kartoffelplanter“ er der et par beklagelige trykfejl, der venligst bedes rettet.

I tabellen side 2: Amex, under kolonnen Udbytte/parcel skal stå 32,2 og ikke 322,
og i samme tabel: næstsidste kolonne, 3 linie fra neden står 589, det skal være 58900.

CHRISTTREV

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

436. Maj 1968

Der blev for maj måned modtaget indberetninger fra 112 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg besvaret 435 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 204 forespørgsler.

Lufttemperaturen. Middeltemperaturen lå for størstedelen af måneden under normalen, kun månedens første og sidste dage havde højere temperatur. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 10,1 (8,0), 8,8 (9,3), 8,4 (10,4), 9,0 (11,5), 13,1 (12,5).

Nedbøren var for landet som helhed større end normalt, kun Vestjylland havde normalnedbør. Fordelingen for de enkelte landsdele blev med normalen i (): Nordjylland 53 (43), Østjylland 52 (43), Vestjylland 45 (43), Sønderjylland 68 (46), hele Jylland 53 (43), Fyn med Øer 62 (43), Sjælland 52 (38), Lolland-Falster 56 (41), Øerne i alt 56 (40). Jylland og Øerne 54 (42); Bornholm 40 (34).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Uens spiring prægede i begyndelsen af måneden talrige vårsæd-marker. Den stribevis uensartethed udpegede jordbehandlingen og såningen som årsag. Efter forholdene køres der åbenbart ofte for stærkt med såmaskinen, således at meget korn med for ringe sådybde ikke kunne spire i den tørre jord.

Nattefrost og kulde. Fra alle landsdele berettes, at kulde og lokal nattefrost har præget kornafgrøderne, særlig vårsæden, i usædvanlig grad. Kulden har først og fremmest medført en almindelig væksthæmning, der er blevet forstærket på let og særlig løs jord, eller hvor jordbundsforhold (afvanding, reaktion) og ernæringsforhold ikke har været i orden. Adskillige beretter, at der nok mange steder er sparet lovlig meget på gødskningen. Udover væksthæmningen har kulden og da især nattefrost fremkaldt gulfarvning eller direkte svidning af bladene, værst i Vest- og Midtjylland, men stedvis også i alle andre landsdele, herunder også Bornholm (Frits Christensen). Kulden og nattefrosten har også medført, at ukrudtsmidler, bl. a. propionater, har givet mere sprøjteskade end vanligt (J. Marcussen, Sv. Stanley Hansen, Næstved). Meget stærk vækst efter varmen sidst i maj tyder på, at den vækststandsning, der alene skyldes kulden, næppe har sat sig varige spor.

K. Egede, Ringsted, beretter om manglende frøsætning i hundegræs og golde akkspidser i rajgræs som følge af frostskaade.

Forgiftning. Flydende ammoniak forårsagede adskillige steder skade på byg under fremspiringen. Rødderne blev i ammoniakzonen brune og opsvulmede og ude af stand til at arbejde, og bladene blev hvidligt længdestribede. Skaden var værst i løs, tør jord (f. eks. mellem traktorsporene), hvor ammoniakken formentlig ikke er blevet absorberet hurtigt nok. I øvrigt var skaden forbigående, idet ny roddannelse snart fik planterne til at gro og grønnes.

Kalktrang. Fra Vejle vesteregn skriver Arne Anthonsen, at en del bygmarker er helt eller delvis mislykkede, fordi reaktionstallene har været for lave (4,7–5,2) for let sandjord. Det samme berettes fra Rødekro, hvor C. Poulsen tilføjer: „Der er ingen tvivl om, at den øgede bygdyrkning skærper kravet til at holde reaktionen i orden“.

Kaliummangel hos byg har haft en udbredelse og styrke, som ikke er set i mange år, og dette gælder navnlig for Jylland. Bestandig nævnes, at det er byg efter grønjord, som lider, og da især byg efter ensileringsgræs, der er gødet ensidig stærkt med kvælstof. Her drejer det sig utvivlsomt ofte om en absolut kaliummangel, der vil præge udbyttet, medens der i mange andre til-

fælde til dels er tale om en midlertidig mangel forårsaget af hæmmet kaliumoptagelse som følge af kulde, tørke eller mangelfuld jordstruktur. Dette bekræftes af, at symptomerne mange steder er aftagende efter den tiltagende vækst sidst i maj.

Nogle indberetninger skal nævnes: K. Pedersen, Dybvad: „Hvor der er lavet „spareplaner“ er der set kraftige mangelsymptomer, især efter industri-græs“. O. Th. Nielsen, Viborg: „Især i grønjordsbyg; der er nok sparet for mange steder“. S. A. Ladefoged, Års: „Særlig efter stærkt kvælstofgødede græsmarker, hvor man har undladt tilførsel af kali i år“. N. O. Larsen, Frederikssund: „Mere kaliummangel i byg end sædvanligt. Ideen med at spare på kalium og fosfor er efter min mening ikke god, selv ikke på jorder med gode tal“. J. Kr. Aggerholm, Nørresundby: „Næppe så mange stærkt kaliummangelnde bygmarker efter græs som tidligere, måske fordi vi har tilrådet særlig påpasselighed med kaligødskningen, når det drejer sig om græs og kløvergræs som forfrugt“.

Kulden har forstærket kaliummangelen, og frostskaide (nattefrost) har i sig selv givet symptomer, der kan forveksles med kaliummangelsymptomer (A. Mortensen, Gram). Fra Rødding meddeler Georg Nissen, at kaliummangel i havre er mere fremherskende end tidligere, især i havre efter grønjord, herunder efterafgrøder af italiensk rajgræs.

Fosformangel har været mere udbredt i vårsæd end i de seneste år, vel nok forstærket af kulden og stedvis af kalktrang (O. Th. Nielsen, Viborg) eller særlig dyb pløjning (P. Pedersen, Østhimmerland). Mange af indberetterne advarer mod at slække på fosforgødskningen. A. Mortensen, Gram, skriver: „Desværre må vi konstatere, at der er fare for udbredt fosformangel efter indførelse af NPK-gødningerne“. J. Kr. Aggerholm, Nørresundby: „Adskillige steder er der sprøjtet med diammoniumfosfat, som vi ofte tidligere har set resultater af“. J. Kirkegaard, Brædstrup: „Stedvis er fosformangelen så voldsom med karakteristiske symptomer, at udslaget efter fosforgødskningen minder om kvælstofforsøg“.

Magnesiummangel har været ret fremtrædende i vårsæd i visse egne af Jylland, bl. a. omkring Nr. Nebel (Aage Sonne), Brande-Thyregod (P. Svenstrup) og Brædstrup (J. Kirkegaard), men også Læsø (Sv.-Otto Hansen) og Samsø (Mikkel Holm) nævnes. Fra Lammefjordsområdet beretter H. Jensen, at magnesiummangelen synes kaliuminduceret.

Lyspletsyge (manganmangel) har i vintersæd ganske overvejende været godartet. Kun fra Odsherred (H. Bertelsen), Holbæknekn (Carlo Frederiksen), Nr. Snede (E. Topbjerg) og Nordjylland (J. Kr. Aggerholm, Kr. Knudsen) omtales stedvis stærkere angreb. Det fremhæves af flere, at mangansprøjtning af vintersæden ikke passes lige så godt som af vårsæden.

Lyspletsyge i vårsæd har som helhed været mere udbredt end i de nærmest foregående år. Den løse jord efter lovlig kraftig jordbehandling har i forbindelse med periodisk tørke tidligt i foråret fremmet manganmangelen, og den stærke vækst af kornet sidst i maj har forstærket lyspletsygesymptomerne. Flere fremhæver den gunstige virkning af flydende ammoniak (Kr. Ravn, Borris; Aage Sonne, Nr. Nebel; Hans Aagaard, Sdr. Felding). I øvrigt sprøjtes der i vid udstrækning med mangansulfat, oftest i forbindelse med ukrudtsbekæmpelsen.

Havre-rødsot, der er en virussygdom, blev herhjemme påvist på havre i 1963 og på byg i 1964. Hertil kan nu føjes angreb på hvede, idet en vinterhvedemark ved Nakskov, som K. Skriver har gjort os opmærksom på, efter undersøgelse i virologisk afdeling har vist sig stærkt angrebet. Det er symptomer hos havre, der har givet sygdommen navnet rødsot, fordi blade, bladskeder og strå kan blive stærkt rødfarvede. Hos byg og hvede er de unormale farver gullige eller hvidlige. Det farlige ved sygdommen hos korn består i en stærk svækkelse af væksten („dværgsyge“), jo mere, desto tidligere denne finder sted. Det er bladlus, der overfører smitten, bl. a. fra græsser, som kan være skjult smittede.

Meldug (*Erysiphe graminis*). De første, spredte infektioner af meldug kunne findes i vårbygmarker i begyndelsen af maj, fortrinsvis i de sydligere landsdele, hvad der tyder på fjernsmitte sydfra. Så udbredte, tidlige angreb er næppe konstateret før her i landet. Den 13. maj udsendtes varslings, hvori det anbefalede at kombinere de forestående ukrudtssprøjtninger med svovlmidler. Kulde og regn hæmmede melduggens udvikling, således at der ikke blev tale om epidemi i maj måned. Der var dog en tendens hertil i modtagelige sorter under de sidste majdages stærke vækst (P. Pedersen, Statens forsøgsstation, Tystofte; H. Petersen, Ærø; A. Winther, Als; N. A. Drewsen, Vis Herred).

Vinterbyg, som i efteråret var angrebet af meldug, var også angrebet i det tidlige forår. Stedvis er der allerede konstateret betydelig smitte herfra til nabovårbyg, bl. a. til meldugresistente sorter som Vada (A. S. Asmussen, Svendborg) og Emir (Johs. Petersen, Rudkøbing). Ifølge landbrugsministeriets bekendtgørelse af 8. marts d. å. er dyrkning af vinterbyg forbudt fra 1. august.

Meldug i vinterhvede er ret udbredt, stedvis med betydelige angreb (Sv. Stanley Hansen, Næstved).

Bælplanter

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*) har allerede i maj vist sig i adskillige lucernemarker, og stærke angreb er bl. a. fundet på Hårbyegnen (R. Randrup Olesen).

Bederoer

Uens fremspiring er forekommet i talrige roemarker, vel hyppigst på grund af for ringe sådybde under de tørre forhold, som herskede mange steder efter såningen.

Kulde og nattefrost har præget roemarkerne i de første 2-3 uger af maj, dels med alt for langsom vækst og dels med en del direkte frostska-der på bladene. Mange er spændt på kuldens indvirkning på stokløbning.

Forgiftning (kemikalieskade) efter anvendelse af ukrudtsbekæmpelsesmidler menes adskillige steder at have bidraget til roernes væksthæmning i begyndelsen af maj. Om TCA-skade beretter bl. a. Vald. Johnsen, Skærbæk, og om Venzar- og Alipurskade beretter S. A. Ladefoged, Års.

Virusgulsot (*Beta Virus 4*) i frøer er kun bemærket få steder og i større omfang kun på Slagelseegnen (Aa. Mølgaard).

Bedeskimmel (*Peronospora schachtii*) i frøer forekommer hist og her med svage angreb. Om angreb i 1. års roer beretter Preben S. Overbye: „I Egeby på Nordfyn er der hvert år tidlige, svage angreb, således også i år“.

Rodbrand (*Phoma betae*, *Pythium spp.* o. a.). Et gennemgående træk i de 80 indberetninger er, at der har været forbavsende få og svage angreb af rodbrand. Med kulden og væksthæmningen var der forventet stærke angreb. Kun få steder berettes om stærkere angreb, bl. a. fra Sønderborg Amt (Filt Jensen).

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Forgiftning. Tage Andersen, Skanderborg, beretter om skade af flydende ammoniak i en mark med gul sennep. Det drejede sig om let og tør sandjord, jvfr. bemærkningerne under korn.

Rodbrand i kålroer omtales kun fra Tønder Amt (Erik Christensen, Løgumkloster).

Kartofler

Fremspiringen har som helhed været god, omend kulden har forsinket denne. Undtagelser kan henføres til mangelfuldt læggemateriale, bl. a. med varmeskade (B. Maybom, Bredebro) eller angreb af rodiltsvamp (H. Bertelsen, Odsherred).

Nattefrost har lokalt mange steder i landet svedet toppen på tidlige kartofler. På Samsø anslår Mikkelt Holm skade på op mod 20 pct. af kartoffelarealet, stærk skade dog kun på lave arealer. På Frederikssundegnen skønner N. O. Larsen frostsvedne kartofler sat 8 dage tilbage. I Midtjylland (E. Topbjerg, Nr. Snede) har man trods vanding ikke helt kunnet undgå frostskaade. Fra Lundgård forsøgsstation beretter J. V. Højmark, at Vandel Minea har haft svært ved at skyde igen efter frostsvidning.

Rodfiltsvamp (*Corticium solani*) har bl. a. ved Tylstrup (Aage Bach) bidraget til uensartet spiring i marken.

Chr. Stapel.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Sætningen af æbleblomster har i år været svagere end normalt. I enkelte plantager på Falster har frugtsætningen været meget ringe. En del af forklaringen herpå er den, at haglbygen i slutningen af juni sidste år medvirkede til, at der i år udvikledes relativt få blomster.

Nattefrost har været ret sent på færde og har skadet blomsterne på bl. a. solbær og kirsebær.

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*) såvel som pæreskurv (*Venturia pirina*) synes overalt endnu at være uden betydning.

Æblemeldug (*Podosphaera leucotricha*). „Er ret udbredt, men mindre voldsom end ventet, dog er enkelte sorter nogle steder ret medtaget, f. eks. Cox's Orange“ (J. Klarup, Lolland-Falster og Sydsjælland). „Primærangrebene satte tidligt ind“ (S. Thorup, Fyn), „det gunstige klima i april gav meluggen en god start, men tilsyneladende er den så gået i stå“ (Chr. Greve, Sydfyn). „Angrebene er ret forskellige fra plantage til plantage“ (Evald Burgaard, Vestfyn-Sønderjylland).

Grå monilia (*Sclerotinia laxa*). Det er gået hårdt ud over kirsebær (Kelleris 16 og skyggemørel); den usædvanlig lange blomstringsperiode har givet svampen en lang infektionsperiode, og derved er der opstået stærkere angreb end normalt. Både i Sønderjylland og Vestfyn er der konstateret op til

80 pct. angreb (Evald Burggaard). Fra hele landet meldes om meget hårde angreb i privathaver og plantager. Sygdommen er ikke set i æble.

Køkkenurter

Hule frugter hos tomater. Alle steder fra meldes om færre hule frugter end sædvanligt, dog er der set en del i Revermun-typerne på Ålborgeggen (O. Swensson).

Agurk-meldug (*Erysiphe cichoracearum*) synes at være alvorlig i Midtjylland (J. Storm Pedersen), medens der kun er set enkelte angreb andre steder. „De steder, hvor angrebene kom tidligt, er de dog stadig, omend de holdes på et beskedent stade“ (O. Swensson, Ålborg).

Tomatsyge (*Didymella lycopersici*). Kun enkelte angreb er observeret.

Agurkesyge (*Diplodina citrullina*). Kun fra Ålborgeggen meldes om få angreb på frugterne, og et enkelt sted også på stammen ved basis (O. Swensson, Ålborg).

Virus i tomat. Fra Fællesudvalget for fremavl og sundhedskontrol med havebrugsplanter meldes, at ingen vira er påvist med sikkerhed i tiltrækningsgartnerierne (Jens Fich, Nordjylland, og Jens Ove Rasmussen, Fyn). Fra gartnerforeningen oplyses modsætningsvis, at der er alvorlige angreb af tomatmosaik-virus, så at sige ingen kulturer er gået fri (J. Storm Pedersen, Midtjylland, og N. P. Holmenlund/T. Haugstrup, Sjælland).

Prydplanter

Nattefrost, der som før nævnt har været sent på færde i år, har skadet en mængde forskellige vækster. Både ædelgran, lærk, sommerfuglebusk, roser og klematis, for at tage de mest almindelige, er enten frosset helt ned eller har stærke blad- eller nålesvidninger.

Tulipan-rodtiltsvamp (*Sclerotium tuliparum*). Enkelte spredte angreb er observeret, det er især gået ud over sorten Bartigon og en del ældre sorter.

Narcis-gråskimmel (*Botrytis narcissicola*). Fra Fyn meldes om få angreb (Jens Ove Rasmussen). I Nordjylland og på Vestfyn synes angrebene endog mindre udbredt selv i partier, der var voldsomt angrebet sidste år (Jens

Fich). På Sjælland har 1-års stykkerne kun meget svage angreb, men mange 2-års stykker har 25-50 pct. angreb, dog ofte af svag grad (Henrik Nielsen).

Virus i narcis. Mosaik synes ikke særlig udbredt i de til Fællesudvalget for fremavl og sundhedskontrol med havebrugsplanter anmeldte partier i Nordjylland og Vestfyn, og *chokoladeplet* findes kun sporadisk, særlig ved anden inspektion. Angrebsprocenterne synes i resten af landet at være lave. Derimod har de ikke-tilmeldte partier op til 100 pct. angreb (Jens Fich).

Virus i tulipan. Lys mosaik er konstateret, måske lidt mere udbredt end sædvanlig, særlig i gule og hvide sorter.

Mørk mosaik i mindre omfang end sædvanlig.

Rattle og augustasyge har derimod været ret forskelligartede i angreb rundt om i landet.

På Sjælland er begge mere almindelige end foregående år (Henrik Nielsen), medens man på Fyn ikke har konstateret angreb (Jens Ove Rasmussen). Fra Nordjylland og Vestfyn indberettes om sporadiske *rattle*-angreb i Apeldoorn, K. og M. Triumph og Princess Beatrice, og meget kraftige angreb af *augustasyge* i sorten Levant; her er ikke tidligere fundet tilnærmelsesvis så udbredte angreb (Jens Fich).

Anne Fonnesbech Johansen.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Havrenematoden (*Heterodera avenae*). Angrebene bedømmes de fleste steder i landet som forholdsvis moderate og af samme omfang som de foregående år.

Løs jord, kulde, men også anvendelse af flydende ammoniak sættes i forbindelse med angrebene (O. Th. Nielsen, Viborg, Kaj N. Eriksen, Bjerringbro, Kaj Hansen, Galten, A. Winther, Sønderborg, Filt Jensen, Vester Sottrup, og N. O. Larsen, Frederikssund).

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). Angrebene bedømmes som kraftige og mere udbredte i visse egne af landet end de foregående år. Angrebene bedømmes imidlertid de fleste steder som uden større økonomisk betydning. O. Th. Nielsen, Viborg, skriver: „I praktisk taget alle bygmarker efter græs findes mere eller mindre angreb af smælderlarver. Tilsyneladende kan ital. rajgræs som efterafgrøde også medvirke til udbredelse af angrebene“. A. Vestergaard, Ry: „Sjældent har kornmarkerne lidt så meget på grund af smælderlarver som i indeværende forår. Desværre har man været tilbageholdende med bejdsning af udsæden til trods for, at der også var angreb i 1967“.

Stankelbenlarver (*Tipula paludosa*). Angrebene har navnlig i det nordlige Jylland været kraftigere end de foregående år. Sprøjtning med parathion har i den kolde periode i maj måned de fleste steder virket for dårligt. Således skriver Martin Christensen, Sindal: „Det er flere år siden, vi har haft så stærke angreb som i år. Flere steder har det været nødvendigt at sprøjte 2 gange på grund af det kolde vejr“. J. Kr. Aggerholm, Nørresundby, skriver: „Disse larver har været slemme i vårsædmarkerne mange steder og som sædvanlig værst på humusrige arealer. Adskillige marker blev sprøjtet i den kolde periode i første halvdel af maj, og trods kulden med et godt resultat. A. Vestergaard, Ry, skriver: „Har været en plage i kornmarkerne i år. Mon ikke årsagen til de udbredte angreb må søges i, at der udsås ital. rajgræs som efterafgrøde i så godt som alle kornmarker?“.

Hårmyg (*Bibionidae*). Angrebene bedømmes som mere udbredte end tidligere år. Angreb af arten *Dilophus vulgaris* skønnes mere udbredte end *Bibio*-arterne. J. Kirkegaard, Brædstrup, skriver: „Har været meget udbredt i byg efter græs, men også efter roer har de været at finde. Skadens omfang i byg efter græs er vanskelig at gøre op, da også smælderlarver synes at have medvirket. Noget tyder på mindre skade, hvor kornet har været bejdsset med lindan, men dette kan jo også skyldes bekæmpelse af smælderlarverne“. Hans Aagaard,

Kibæk: „Har været slem i korn efter græs, i flere tilfælde har der været tale om kraftige angreb. Sprøjtning med parathion er forsøgt uden større held“.

Sadelgalmyggen (*Haplodiplosis equestris*). Begyndende flyvning blev observeret i dagene omkring den 24. maj. Fremkomsten forblev sparsom i resten af måneden.

Fritfluen (*Oscinis frit*). O. Th. Nielsen, Viborg, skriver om en vinterrugmark skadet af fritfluelarver i vinterens løb.

Bælgplanter

Stængelnematoder (*Ditylenchus dipsaci*). Der foreligger ingen indberetninger om angreb i kløverfrømarker. Om kløvergræsmarker skriver Engelhart Jensen, Morsø: „I de kraftigt kvælstofgødede græsmarker er det vanskeligt at fastslå angrebets styrke“. N. O. Larsen, Frederikssund, og Carlo Frederiksen, Holbæk, omtaler angreb i enkelte lucernemarkers. Begge omtaler, at der må have været tale om smitte med udsæden.

Bladrandbiller (*Sitona sp.*) har været ret almindelig i de fleste hestebønnemarkers.

Bederoer

Springhaler (*Collembola*) omtales med svage angreb af S. A. Ladefoged, Års, og N. O. Drewsen, Tørsbøl.

Den matsorte ådselbille (*Blitophaga opaca*). Begyndende angreb er set i mange bederoemarkers landet over i slutningen af måneden. Især i Jylland synes angrebene at være mere udbredte. J. Kirkegaard, Brædstrup, og O. Th. Nielsen, Viborg, skriver om svage angreb, men med den lille plantebestand og de dårlige vækstforhold, bederoerne har haft, kan svagere angreb hurtigt blive ødelæggende.

Runkelroebiller (*Atomia linearis*). Svage angreb er set i en del bederoemarkers (Aage Sonne, Nr. Nebel, Tage Andersen, Skanderborg, og Preben S. Overbye, Nordfyn). Fra Lolland-Falster skriver S. Jørgensen: „Er almindelig udbredt over hele området, men skaderne er trods roernes ringe størrelse begrænsede. I år synes skaderne ikke at blive ret omfattende“.

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). Fra flere egne skrives om kraftige angreb i bederoemarkers (J. Kr. Aggerholm, Nørresundby, H. Rasmussen, Nyborg, H. Bertelsen, Nykøbing Sj., Stanley Jørgensen, Høng, S. Jørgensen, Saks-

købing, og Mikkel S. Holm, Samsø). K. Skriver beretter bl. a. om, at smælder-larverne de senere år synes mere almindeligt udbredte. Er uden større betydning i korn, men alvorlige, når der kommer roer i et kornrigt sædskifte.

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*). Kraftig æglægning fandt sted i slutningen af måneden i mange bederoemarker, hovedsagelig på Øerne. Aa. Mølgaard, Slagelse, skriver bl. a.: „Æglægningen begyndte de sidste dage i maj. Da roerne udviklingsmæssigt er langt tilbage, vil det blive aktuelt at sprøjte en del marker først i juni“.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kålthripsen (*Thrips angusticeps*). Angrebene bedømmes som svage og uden større betydning.

Glimmerbøsser (*Meligethes aeneus*). I begyndelsen af måneden kunne findes ret stærke angreb i mange rapsmarker, og mange steder blev der sprøjtet med parathion på et tidligt tidspunkt. På grund af den lange kølige periode i maj standsede invasionen, og glimmerbøsserne begyndte først igen for alvor at invadere rapsmarkerne efter begyndende blomstring.

Jordlopper (*Phyllotreta sp.*). De fleste steder bedømmes angrebene som svage og uden større betydning. Aage Sonne, Nr. Nebel, og Poul E. Andersen, Horsens, skriver om stærke angreb i slutningen af måneden, men at skaden er forholdsvis minimal, da roerne er langt fremme. Carlo Frederiksen, Holbæk, skriver bl. a., at det med de små udsædsmængder, der anvendes i dag, nok er for lidt med bejdsning alene. I år, hvor roerne har stået i stampe i lang tid, har det i mange tilfælde været nødvendigt med parathionsprøjtning.

Skulpesnudebiller (*Ceutorrhynchus assimilis*) invaderede for alvor rapsmarkerne i de sidste dage af maj. Således skriver Poul E. Andersen, Horsens: „De seneste dages gode vejr har bevirket meget store forekomster af skulpesnudebiller i vinterraps. Vanskelig at få en effektiv bekæmpelse med såvel Thiodan som med Zolone“.

Skulpegalmyg (*Dasyneura brassicae*). Varsling for skulpegalmyggens 1. generation blev udsendt gennem Ritzau's Bureau og Danmarks Radio den 27. maj. Frits Christensen, Bornholm, skriver, at torsdag den 30. maj var første store flyvedag. Der fandtes i løbet af torsdagen 20–25 skulpegalmyg i de opstillede ruser.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Knopviklere (*Tortricidae*) var på Næstvedegnen ret virksomme her i forårstiden (M. E. Elting), derudover er der kun få spredte angreb.

Frostmålerlarver (*Cheimatobia* o. a.). Der er bl. a. kommet følgende kommentarer: forekommer normalt – enkelte angreb – uden betydning (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft; Vestfyn–Sønderjylland, Evald Burgaard og Lolland-Falster og Sydsjælland, J. Klarup).

Pæregalmøg (*Contarinia pyrivora*) er observeret flere steder i privathaver, der er allerede tydeligt angrebne frugter.

Frugttræspindemiden (*Metatetranychus ulmi*). Der er de fleste steder få mider; æggene klækkede tidligt i år, men det kolde vejr har foreløbig hæmmet udviklingen noget (Vestfyn–Sønderjylland, Evald Burgaard, og Fyn, S. Thorup).

Køkkenurter

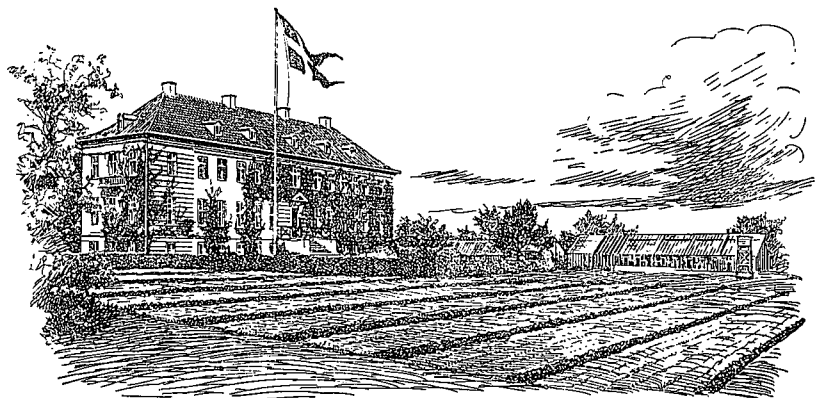
Jordbærnemater (*Aphelenchoides spp.*). Der meldes om mange angreb de fleste steder fra, både i privathaver og gartnerier.

Krusesygegalme (*Contarinia nasturtii*) i blomkål er der endnu ikke set alvorlige angreb af.

Kålfluer (*Chortophila brassicae*) i blomkål. De første æg er set d. 20.–21. maj på Ålborgeggen (O. Swensson). Æglægning er konstateret i samtlige undersøgte blomkålsmarker på Sjælland (N. P. Holmenlund/T. Haugstrup). I Midtjylland er der kun set æg få steder (J. Storm Pedersen).

Væksthusspindemider (*Tetranychus urticae*) på agurk. På Sjælland er konstateret udbredte angreb (N. P. Holmelund/T. Haugstrup). I Jylland er de endnu ikke observeret. Man har på grund af den megen meldug sprøjtet med Morestan, og dermed foretaget en præventiv sprøjtning mod miderne (O. Swensson og J. Storm Pedersen).

Anne Fonnesbech Johansen.

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

437. Juni 1968

Der blev for juni måned modtaget indberetninger fra 95 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 502 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 172 forespørgsler.

Middeltemperaturen var det meste af måneden højere end normalt, særlig høj i midten af måneden. I slutningen af måneden blev temperaturen igen normal. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 14,8 (13,0) °C, 15,0 (13,7), 18,7 (14,4), 14,8 (14,8).

Nedbøren blev betydelig større end normalt. Størst blev den i Vestjylland og lavest på Bornholm. Fordelingen for de enkelte landsdele blev med normalen i (): Nordjylland 76 (44), Østjylland 80 (47), Vestjylland 99 (48), Sønderjylland 87 (53), hele Jylland 85 (47); Fyn med øer 79 (47); Sjælland 67 (45); Lolland-Falster 66 (47); Øerne i alt 70 (46); Jylland og Øerne 81 (47); Bornholm 55 (36).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Lyspletsyge (manganmangel) i vårsæd var i maj måned mere udbredt end i de nærmest foregående år, medens angreb i juni som helhed næppe oversteg det normale. Her har den rigelige nedbør og den udbredte mangansprøjtning spillet en rolle. Mange steder måtte der dog sprøjtes flere gange. Mangantilførsel burde udnyttes i højere grad sammen med ukrudts-sprøjtningerne. O. Th. Nielsen, Viborg, skriver: „Et forsøg med eftervirkning af mangansulfat og manganoxyd er næsten ødelagt af lyspletsyge, og der måtte sprøjtes med mangansulfat“. Flere fremhæver den gunstige virkning af flydende ammoniak (J. J. Søndergaard, Silkeborg; B. Maybom, Bredebro; H. Bertelsen, Odsherred). Hans Aagaard, Kibæk, skriver: „Kan også ses uden lysfarvning i marker, som er gødet med flydende ammoniak“. Altså nok en gunstig virkning af flydende ammoniak; men ikke nok til ubetinget forebyggelse!

Gulspidssyge (kobbermangel) i vårsæd havde en udbredelse som i de foregående år, men kun stedvis med stærke angreb. Sygdommen beherskes i områder med traditionel kobbermangel nogenlunde ved brug af kobberholdige blandingsgødninger. Undtagelser herfra nævnes bl. a. af J. J. Jakobsen, Grindsted, og B. Maybom, Bredebro. Særlig stærke angreb meldes fra overgangsjorder på Mariagerøgnen (Chr. E. Lauridsen), sortsandede jorder på Brædstrupøgnen (J. Kirkegaard) og fra det sydvestlige Sønderjylland (Erik Christensen, Løgumkloster; B. Maybom, Bredebro; Vald. Johnsen, Skærbæk). Sidstnævnte skriver: „Man må håbe, at gødningen 16-5-12 med kobber vender tilbage på markedet; i mangel heraf en tilsvarende gødning“. Fra Øerne meldes stedvis stærke angreb på humusjorder (R. Olesen, Hårby; J. C. Tvergaard, Jyderup; J. Marcussen, Næstved). Flere steder med akut gulspidssyge har sprøjtning med kobberoxyklorid haft omgående virkning.

Havre-rødsot (*Barley Yellow dwarf*). Fra Sønderborg Amt skrives: „Angrebet af denne virus sygdom er almindelig, men foreløbig kun svagt“ (Anders Winther).

Hundegræs bakteriose (*Corynebacterium rathayi*) er iagttaget med svage angreb i enkelte hundegræsfrømarker på Bornholm (Frits Christensen).

Meldug (*Erysiphe graminis*) i hvede og rug har været almindelig udbredt på Øerne, men kun fra Langeland (især Koga-vårhvede, Johs. Petersen, Rudkøbing) og Lolland-Falster meldes om stærkere angreb (S. Jørgensen; K. Skriver). Sidstnævnte tilføjer: „Starkehveden synes at have „mistet“

sin resistens". Fra Statens forsøgsstation, Tystofte, skriver Jutta Rasmussen: „Forholdsvis stærke angreb på de modtagelige sorter af såvel vinter- som vårhvede". Det samme berettes fra Årslev (K. Henriksen). Forhåbentlig skånes praksis for at stifte bekendtskab med særlig modtagelige, nye sorter.

Meldug i byg begyndte faretruende tidligt i maj, men hæmmedes af de særlige vejrforhold og tog først et stykke ind i juni til i stærkere grad. Ved månedens slutning var angreb almindelig udbredte, især på Øerne og i Østjylland. 35 pct. af indberetterne karakteriserer angrebene i de modtagelige sorter som stærke. I fjor betegnedes 66 pct. af angrebene i juni som stærke. Angrebene er altså væsentlig mildere i år, og da byggen gennemgående var nær skridning, da angrebene tog til, vil skaden formentlig være mere begrænset end i 1967. Resistente sorter som Emir, Bomi og Lofa har ganske overvejende holdt godt, medens Vada og Minerva stedvis har været mere angrebet end ellers.

Flere fremhæver, at sprøjtning med svovlmidler i maj måned hæmmede angrebene på modtagelige sorter meget væsentligt. Dette har især været af betydning i de sydligere landsdele, hvor angrebene også i år var væsentlig stærkere end længere mod nord. Således siger N. Engvang Hansen, at sprøjtning i Rougsø Herred næppe havde været nødvendig.

Knækkefodsyge (*Cercospora herpotrichoides*) optræder med udbredte angreb i byg på Langeland (Johs. Petersen). Andre steder i landet er der set stærke angreb med nødmodning i vinterbyg.

Nøgen bygbrand (*Ustilago nuda*) har været mere udbredt end i de 3 foregående år, men ganske overvejende med svage angreb. De stærkeste af de indberettede angreb udgør 2-5 pct. angrebne strå (Stanley Jørgensen, Høng). Det drejede sig om indkøbt såsæd. Af angrebne sorter nævnes Vada hyppigst.

Bælplanter

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*) har været godartet. Kun fra Vestsjælland berettes om stærkere angreb i 1. års lucernemarkerne (Stanley Jørgensen, Høng).

Bederoer

Forgiftning (kemikalieskade) efter anvendelse af ukrudtsbekæmpelsesmidler er også i juni konstateret adskillige steder, således TCA-skade med sammenvoksede blade (Frits Christensen, Bornholm; K. Egede, Ringsted;

Bent Bachmann, Nyborg; J. Kirkegaard, Brædstrup) og Venzar-skade med lyse partier omkring bladnerve (Bent Bachmann, J. Kirkegaard). Det er ved overlapninger (dobbeltdosering), at disse skader især ses, men de synes i reglen af forbigående karakter. Mere varig skade på roerne ses efter anvendelse af Alipur, hvor markerne endnu i slutningen af juni bærer præg af denne behandling (Aage Mølgaard, Slagelse; J. Kirkegaard). Fra Nr. Snede beretter E. Topbjerg, at flydende ammoniak i et enkelt tilfælde har skadet bederoer.

Hjerteforrådnelse (bormangel) forekommer i Vis Herred med flere ret stærke angreb (N. A. Drewsen).

Lyspletsyge (manganmangel) har været mere udbredt end sædvanligt, især hvor jorden efter for kraftig forårsbehandling har været løs og tør. Sprøjtning med mangansulfat, ofte i forbindelse med skadedyrsbekæmpelse, bruges i udstrakt grad og med godt resultat. Fra Nordthy skriver Arne Peder sen, at det har været svært at fremskaffe mangansulfat.

Væltesyge har været yderst godartet og nævnes kun fra Midtjylland (E. Topbjerg, Nr. Snede; Carl Chr. Olsen, Studsgård; H. Dollerup, Herning).

Rodbrand (*Phoma betae*, *Pythium spp.* o. a.) har i mange år ikke været så godartet som i år og synes kun at være alvorlig i forbindelse med særlig uheldige jordbunds- og dyrkningsforhold.

Bedeskimmel (*Peronospora schachtii*) har været godartet både i frøroer og 1. års marker. Kun fra Falster (S. Jørgensen) og Sydsjælland (J. Marcussen) omtales stærkere angreb i 1. års roer nær frømarker. I Sydsjælland var 5–6 pct. af roerne angrebne.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Rodbrand i kålroer har været yderst godartet. Kun fra Sejerø meldes om et stærkere angreb (N. M. Nielsen).

Skulpesvamp (*Alternaria spp.*) forekommer med svage angreb på korsblomstrede frøafgrøder (kålfrø og vinterraps) på Langeland (Johs. Petersen).

Kålbrok (*Plasmodiophora brassicae*). Fra Lemvigegnen skrives: „Angreb er i de sidste dages varme efter rigelig regn iagttaget i adskillige kålroemarker“ (S. Andreassen).

Kartofler

Sortbensyge (*Pectobacterium carotovorum* var. *atrosepticum*) nævnes med stærke angreb fra Odsherred (H. Bertelsen), Lammefjordsområdet (H. Jensen) og Marslev (P. Bruun Rasmussen). H. Jensen beretter, at et stort, jysk fremavlet parti spirede med under 50 pct. og lufter tanken, om en forhåndskontrol i væksthuse eller på anden måde kunne afsløre dårligt spirende partier før lægning i marken. J. J. Jakobsen, Grindsted: „I en del marker er spiringen forløbet langsomt og især med tynde spirer, næsten altid efter sortering under ikke ideelle forhold. I forsøg med sortering af våde kartofler fik vi svage planter og et mægtigt angreb af sortbensyge, når vi blot hensatte kartoflerne til tørring i sække, medens en tørring ved blæst og 18 °C i 24 timer øgede spiringen ganske væsentligt“.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). Der foreligger ingen indberetninger om angreb i juni.

Rodfiltsvamp (*Corticium solani*) har kun undtagelsesvis gjort sig gældende og nævnes med stærke angreb kun fra Odsherred (H. Bertelsen) og Herningegnen (H. Dollerup).

Chr. Stapel.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugtræer og frugtbuše

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*) er absolut uden betydning i erhvervsplantager, og selv i haver, hvor der ikke er sprøjtet, har det været svært at finde sygdommen. Det samme gælder for pæreskurv (*Venturia pirina*).

Æblemeldug (*Podosphaera leucotricha*) er et problem mange steder i år. Der har været mange primærangreb, og sekundærangrebene er netop under udvikling. Hvor der ikke har været sprøjtet regelmæssigt med korte mellemrum (ca. 1 uge), kan angrebene meget let blive voldsomme i sommerens løb. E. Burgaard taler om, at der er set begyndende nyinfektioner mange steder i hele distriktet (Vestfyn, Sønderjylland). S. Thorup, Fyn: „Langt fra under kontrol“.

Grå monilia (*Monilia laxa*) i kirsebær har været af usædvanlig stor betydning, idet flere plantager har fået ødelagt deres træer så totalt, at man først kan forvente den normale høst efter 2-3 års forløb. Af indberetningerne

fremgår, at sygdommen har været stærkt varierende i angrebsgrad. C. T. L. Worm, Uggeløse: „Enkelte meget kraftige angreb og næsten overalt svage angreb“. Philip Helt, Stevns-Fakseegnen: „Her i Østsjælland har den grå monilia ikke været slem“. Chr. Greve, Sydfyn: „Stærkt udbredt! Skyggemørel er helt afbrændt“. M. E. Elting, Næstved, oplyser: „Findes ret udbredt. En plantage med Stevnsbær og skyggemørel så angrebet, at træerne fra afstand synes helt visne“. S. Thorup, Fyn: „Meget slem i skyggemorellen og „Kelleris 16““. Jens Ove Rasmussen, Fyn: „Uden egentlig at have besøgt plantager synes iagttagelser på ture rundt i området at tyde på ret udbredte angreb“. E. Burgaard, Vestfyn, Sønderjylland: „Stærke angreb især i sorten „Kelleris 16““. M. Sørensen, Esbjerg-Varde, m.v.: „Enkelte angreb er set på frugtbærende, men flere på blomsterkirsebær“. M. Surlykke Wistoft, sydl. Sønderjylland: „Skyggemørel må helt forynges, hvis de skal fortsætte“.

En af de mest sandsynlige årsager til, at grå monilia har været så alvorlig i år, er ganske sikkert vejrforhold af uheldig art. De første kirsebærtræer begyndte at blomstre fra slutningen af april, og de sidste var endnu ikke færdige omkring den 25. maj!

Kuldeskade i hylde er muligvis årsagen til, at så mange grene er visnede i plantagerne. Herom skriver Jens Ove Rasmussen, Fyn: „I planteskoler: Hos alm. hylde er konstateret enkelte tilfælde. Druerhylde på samme lokaliteter er imidlertid langt værre angrebet – op til 100 pct. Grenene har været levende til sent på foråret, men sprang ikke ud. Visnesymptomer først på bark ved jordoverfladen“.

Vinterskade på solbær har været mere almindeligt i år end sædvanligt – især på lave arealer. Herom skriver Philip Helt, Stevns-Fakseegnen: „På lave arealer har jeg set grene med døde knopper, og hvor der manglede læ for oktoberstormen, har jeg set mange døde grene. Sen nattefrost i foråret har været årsag til en dårlig frugtsætning flere steder – bærrerne dryssede“. M. Sørensen, Esbjerg-Varde m.v., skriver: „Der er set en del visne grene i den senere tid, som antagelig skyldes vinterskade“. For planteskolerne synes kuldeskaden dog ikke at have haft nogen betydning (Henrik Nielsen, Sjælland).

Stikkelsbærdræber (*Sphaerotheca mors-uvæe*). „Kraftige angreb er allerede set i planteskolerne“ (Henrik Nielsen, Sjælland). „Ikke endnu“ (S. Thorup, Fyn). „Angreb er så småt begyndt, ses først i moderplanter“ (Jens Ove Rasmussen, Fyn). „Har set meget stærke angreb“ (M. Surlykke Wistoft). Om sygdommen i stikkelsbær kan følgende indberetninger tjene til oplysning: „Har set stærke angreb af stikkelsbærdræber“ (C. T. L. Worm, Uggeløse). „Stikkelsbærdræber adskillige steder, mest på skudspidser, også lidt på bærrerne“ (M. E. Elting, Næstved). „Sygdommen er meget alvorlig mange steder“ (M. Surlykke Wistoft, sydl. Sønderjylland).

Køkkenurter

Meldug (*Erysiphe cichoracearum*) på drivhusagurker har åbenbart udviklet sig forskelligt på Fyn og Jylland, idet Egon Jensen skriver: „Først begyndt for ca. 14 dage siden. Er ikke meget udbredt og endnu temmelig godartet“, mens J. Storm Pedersen skriver: „Synes på retur“.

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) i drivhustomater har været noget udbredt. Herom skriver Egon Jensen, Fyn: „Gråskimmelangreb på både blade og specielt stængler startede meget tidligt i år og breder sig tilsyneladende mange steder på trods af luftning og fyring“. J. Storm Pedersen, Midtjylland: „Gråskimmel er hæmmet efter regnperioden“.

Meldug (*Sphaerotheca macularis*) i jordbær har kun været af betydning i sorten Zephyr og tilsyneladende kun på Fyn.

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) i jordbær „har været af stor betydning på ubehandlede arealer, men hvor Euparen og captan er brugt efter bær dyrker-foreningens sprøjteplan, har sygdommen ikke haft betydning“ (Chr. Greve, Sydfyn). M. E. Elting, Næstved, skriver, at sygdommen især har været af betydning på Zephyr og Senga Sengana, men oplyser, at hvor planterne har været sprøjtet, har gråskimmelen ikke betydet noget. Philip Helt, Stevns-Fakse-egnen, skriver: „Nogle steder er henimod 50 pct. af bærrerne angrebet, og andre steder er man helt fri for angreb selv på Sengana. Det ser ud til, at sprøjtning med Euparen har virket godt. Mon ikke planternes ernæring betyder mere, end man i almindelighed regner med“.

Prydplanter

Hvid chrysanthemumrust (*Puccinia horiana*) er mærkelig nok ikke konstateret i mere end et par tilfælde i år ej heller i juni måned, herom er indberetterne enige.

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*). Egon Jensen, Fyn, skriver: „Havde en opblomstring i slutningen af maj til begyndelsen af juni, men er nu tilsyneladende af mindre betydning“.

Frank Hejndorf.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Havrenematoden (*Heterodera avenae*). Angrebene bedømmes for Jyllands vedkommende som svagere end de sidste år. Jørgen Kristensen, Skive, skriver om enkelte stærkere angreb og mange svage, men at den rigelige nedbør efterhånden har tilsløret angrebene.

Fra Viborgeggen skriver O. Th. Nielsen, at de angrebne marker dér på egnen lider større skader end de foregående år. S. Andreassen, Lemvig, skriver: „Angrebene af havrenematoder synes svagere i sammenligning med forrige år. I en mark, hvor der var misvækst i 1967 på grund af havrenematoder, er der anlagt forsøg i år med havresorter. Angrebet er langt svagere end i 1967“.

På Sjælland bedømmes angrebene som stærkere og mere udbredte end sidste år. J. Marcussen, Næstved, skriver bl. a.: „Der bliver flere og flere marker med angreb. Hvor landmanden i øjeblikket er skuffet over kornets udseende, er der altid mange og stærke angreb af nematoder“. W. Nøhr Rasmussen, Hillerød, skriver: „Der er flere og stærkere angreb af havrenematoder end i tidligere år, det skyldes dels dårligt sædskifte og dels den meget løse jord.

Kornbladlusen (*Macrosiphum avenae*), **havrebladlusen** (*Rhopalosiphum padi*) og **græsbladlusen** (*Metopolophium dirhodum*). I mange kornmarker på Øerne og i det sydlige Jylland har der kunnet findes bladlus det meste af måneden. Opformeringen har, trods periodevis tørt og varmt vejr, været ret lille, således at bekæmpelsen i bygmarkerne kun undtagelsesvis har været påkrævet.

Fra Bornholm skriver Frits Christensen: „19. juni undersøgte vi et større antal vårsædmarker over hele Bornholm, og der fandtes bladlus i 80 pct. af de undersøgte marker. Angrebene var meget ensartet udbredt over hele øen, men sprøjtning har hidtil ikke været nødvendig“. I slutningen af måneden fandtes begyndende angreb af bladlus i aksene, fortrinsvis i hvede og havre.

Kornbladbillen (*Lema spp.*). Fra Vesthimmerland, Djursland, Løgumklostereggen samt Bornholm skrives om udbredte angreb af kornbladbillen samt disses larver i mange bygmarker (S. A. Ladefoged, Jørgen Nielsen, B. Maybom, Frits Christensen).

Sadelgalmyg (*Haplodiplosis equestris*). Sadelgalmyggen begyndte de fleste steder for alvor at flyve i dagene omkring den 5. juni. Fremkomsten af myggen blev de fleste steder koncentreret til de nærmest følgende dage, hvilket har gjort det lettere at finde det rette sprøjtetidspunkt. Den 10. juni udsendtes meddelelse gennem Ritzau's Bureau og Danmarks Radio om flyvning og æglægning.

Udbredelsen har stort set været som de tidligere år. Kun fra Djursland

og Horsenseggen tales om udvidet angrebsområde (Jørgen Nielsen og J. O. Roesgaard).

Æglægningen bedømmes mange steder som svagere end tidligere år. Ligeledes synes bekæmpelsen at være udført i mindre omfang end sidste år. Anders Winther, Sønderborg, skriver: „Flyvning og æglægning har ikke været så voldsom som i 1967. Vejret var imidlertid fint i klækningsperioden, og sidst på måneden ses allerede en del knækkede strå i de „glemte“ marker“.

Fritfluer (*Oscinis frit*). Angrebene bedømmes som værende svagere end de 2 foregående år. Kun fra Viborgeggen omtales stærke angreb i sent såede kornmarker (O. Th. Nielsen).

Bælgplanter

Stængelnematoden (*Ditylenchus dipsaci*). Angrebene har over alt i landet været uden større betydning. Fra Tystofte forsøgsstation skrives imidlertid om stærke angreb på nogle af hvidkløverstammerne i 4. og 5. brugsår (Jutta Rasmussen). Carlo Frederiksen, Holbæk, skriver om „ålepletter“ i enkelte lucernemarker.

Bedelus (*Aphis fabae*). Det har næsten været umuligt at finde bedelus i hestebønnemarkerne. Hvor der er fundet bedelus, har det oftest kun været en koloni på en enkelt plante.

Bederoer

Bedelus (*Aphis fabae*). Der har kun været ganske få indberetninger om fund af bedelus.

Først den 25. juni udsendte Bladlusvarslingstjenesten 1. meddelelse; der fandtes da kun 8 pct. angrebne marker, heraf 1 pct. med „stærke angreb“, d. v. s. 25 bedelus pr. 50 planter.

Ferskenlus (*Myzus persicae*). Ferskenlusen har ligeledes kun optrådt i et meget ringe antal. Ved udsendelsen af 1. meddelelse den 25. juni fandtes kun 9 pct. af de undersøgte marker angrebet af ferskenlus, heraf kun 1 pct. stærkt, d. v. s. 10 ferskenlus pr. 10 planter.

Den matsorte ådselbille (*Blitophaga opaca*). Først på måneden blev set enkelte angreb, som de fleste steder betegnes som svage. Der synes ikke siden hen at have været udvikling i angrebene.

Viklerlarver (*Cnephasia spp.*) har forekommet i mange bederoemarker i Jylland. Udbredelsen og angrebene synes imidlertid at være noget svagere end de 2 sidste år. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver imidlertid: „Angreb af viklerlarver synes at blive værre år for år. Der har været adskillige henvendelser hertil fra folk, som har været bekymrede for roerne. Der har været en del, der har sprøjtet omkring udtyndingstidspunktet“.

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*). Først på måneden har der flere steder i landet været ret kraftige angreb. Udbredelsen og angrebenes styrke bedømmes i øvrigt for landet som helhed af samme omfang som de 2 foregående år.

Arne Pedersen og H. Pedersen, Thisted, skriver begge om voldsomme angreb i månedens begyndelse. Mange marker blev sprøjtet i de første dage af juni, og siden har angrebene været få.

Fasaner (*Phasianus colchius*) har på Odenseegnen gjort skade i bede-roemarkerne ved at hakke i roelegemet. Værst er det gået ud over de roestammer, der sidder højest i jorden som f. eks. Gul Dano og Rød Øtofte (Arne Hansen, Odense).

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kålthripsen (*Thrips angusticeps*). Angrebene bedømmes som svagere end i de sidste år, og uden større betydning.

Glimmerbøssen (*Meligethes aeneus*) har i det varme vejr optrådt ret talrigt i mange marker. Også i sommerraps og gul sennep har der været mange glimmerbøsser til stede, således at en del avlere har ment, at bekæmpelse har været nødvendig.

Jordløpper (*Phyllotreta spp.*). Angrebene bedømmes som svagere end tidligere år. I visse egne i Midtjylland og på Djursland synes angrebene imidlertid at have været ret kraftige, selv på forholdsvis store roer. (J. Kirkegaard, Brædstrup; J. J. Søndergaard, Silkeborg, og Jørgen Nielsen, Knebel).

Skulpesnudebiller (*Ceutorrhynchus assimilis*). Angrebene i vinter-raps synes de fleste steder at være af „normalt omfang“. Tage Andersen, Skanderborg, skriver: „Mange biller i de korsblomstrede afgrøder“. Carl Nielsen, Højer: „Der har været en del snudebiller i vårraps“. Stanley Jørgensen, Høng: „Angrebene har været kraftigere end i tidligere år“. K. Skriver, Nykøbing F.: „Forbavsende få skadedyr i øvrigt i rapsen i år, med undtagelse af glimmerbøsser“.

Kålmøllet (*Plutella maculipennis*) bedømmes som værende uden større betydning.

Viklerlarver (*Cnephasia spp.*) har også i kålroer optrådt ret talrigt, hovedsagelig i Jylland. Kaj N. Eriksen, Bjerringbro, skriver således: „Har været ret almindelige, især i kålroer, men skaden har været begrænset“.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*). Meddelelse om begyndende flyvning udsendes til planteavlskonsulenterne den 10. juni. De første symptomer blev bemærket midt i måneden. Stærke angreb er set på Sallingegnen, Nordthy og på Sejro (Jørgen Kristensen, Axel Pedersen og N. M. Nielsen).

Skulpegalmuggen (*Dasyneura brassicae*). Den 25. juni udsendtes varslng for 2. generation. Skaden af 1. generation bedømmes forskelligt i de enkelte landsdele. K. Henriksen, Årslev, skriver: „Den 1. flyvning har ikke forårsaget den store skade i vinterrapsen“. H. Bertelsen, Nykøbing Sj.: „På nuværende tidspunkt en ikke ubetydelig skade, selv om bekæmpelse er forsøgt“. J. Marcussen, Næstved, skriver: „Bekæmpelsen har været meget effektiv, så jeg venter ingen større skader i denne sæson“.

Fra Bornholm skriver Frits Christensen: „Der ses kun ret svage angreb i vinterrapsmarkerne i år. Årsagen er måske nok, at kun de dygtigste avlere er tilbage; de mindre dygtige har opgivet avlen“.

Den lille kålflue (*Chlorophila brassicae*). Angrebene bedømmes indtil nu som værende af langt mindre omfang end tidligere år. Arne Pedersen, Thisted, skriver: „På de lokaliteter, der normalt hærages af kålflen, kunne der konstateres ret kraftig æglægning omkring den 20. juni“.

Kartofler

Kartoffelnematoden (*Heterodera rostochiensis*). Der foreligger kun indberetninger om angreb i privathaver.

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). Den 9. juni fandtes de første 2 biller på stranden ved Rønne. I månedens løb er der fundet i alt 23 biller, de 16 på Bornholm, medens resten er fundet på Lollands sydkyst, Als og i Sønderjylland.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttrær og frugtbuske

Frugttræspindemiden (*Metatetranychus ulmi*). Herom skriver S. Thorup, Fyn: „Ikke så slem som de foregående år, men de sidder og lurer mange steder“. M. Surlykke Wistoft, sydl. Sønderjylland, skriver: „I de små haver er der næsten ingenting, kun på espaliertræerne og træer der står særligt beskyttet og soludsat“. M. E. Elting, Næstved: „Var begyndt at optræde på de varme dage i juni, men de store regnbyger har vasket miderne bort indtil videre“.

Bladlus (*Aphididae*) har været meget lidt udbredte, hvilket er i overensstemmelse med så at sige alle indberettere.

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*) er udbredt mere, end man kunne vente efter moderne sprøjtning, selv om angrebene naturligvis er meget lokale.

Calymnia trapezina. Sammen med viklerlarver har larver af denne ugleart skadet unge frugttræer ved Lyngby i forsommeren. Arten er ofte omtalt som skadelig på frugttræer i Holland og Tyskland, men er for første gang konstateret som skadedyr på frugttræer i Danmark.

Køkkenurter

Gulerodsfluen (*Psila rosae*). M. E. Elting, Næstved, skriver: „Har begyndt at angribe på gulerod og persille“. M. Surlykke Wistoft, sydl. Sønderjylland, skriver: „Først i de sidste dage har der kunnet konstateres angreb, og kun hvor der ikke har været foretaget bekæmpelse. Har kun set det på dild og persille“.

Løgfluen (*Hylemyia antiqua*) har så at sige ikke været observeret endnu.

Kålfluen (*Chorthophila spp.*) har sine steder været slem især i blomkål.

Lupinflue (*Chorthophila spp.*) er et mere og mere alvorligt skadedyr. Herom skriver Chr. Greve, Tåsinge: „Flere tønder land har man opgivet med asier på grund af lupinflue-angreb“.

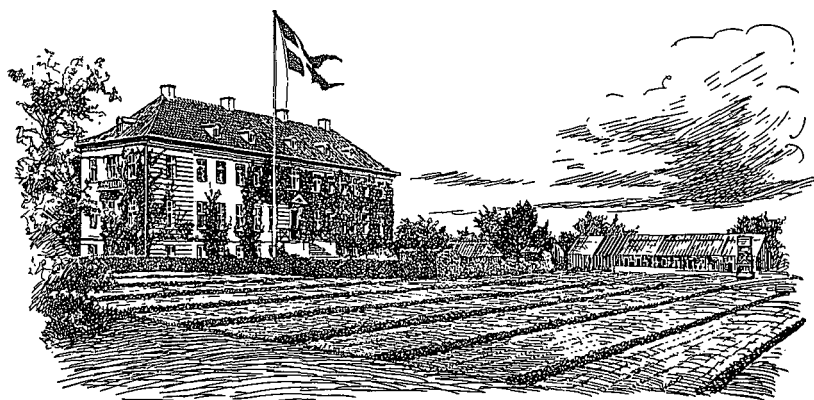
Prydplanter

Mellus (*Aleurodidae*) volder mange problemer i drivhuskulturer, især hos tomat og agurk. Herom skriver Egon Jensen, Fyn: „Meget udbredt i tomater og agurker. Dichlorvos bruges ofte til bekæmpelsen, men virkningen er lidt varierende. Det samme gælder Pyrethrummidlerne“. Det mest effektive bekæmpelsesmiddel i øjeblikket synes at være Phosdrin, der bruges 3 gange med ca. 5 dages mellemrum. Man må dog ikke glemme karenstiden!

Cacoecia costana. Denne vikleart har i vinteren og foråret skadet roser i væksthuse på Københavnseggen. Larverne gnaver sig ind i knopperne eller lever i sammenspundne blade, hvor forpupningen finder sted.

Fyrreskudvikleren (*Evetria buoliana*). Jens Ove Rasmussen, Fyn, skriver: „Fyrreskudvikleren synes enkelte steder at have været meget aktiv. Angreb i såvel bjergfyr som skovfyr ses. Imidlertid synes *Pinus contorta* at være særlig slem angrebet – 100 pct. angreb set“.

Frank Hejndorf.

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

438. Juli 1968

Der blev for juli måned modtaget indberetninger fra 101 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 569 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 154 forespørgsler.

Lufttemperaturen var det meste af måneden lavere end normalt, kun de første og sidste dage af måneden havde højere temperatur end normalt.

De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 16,6 (15,5), 13,4 (15,8), 14,1 (16,1), 14,7 (16,2), 17,0 (16,0).

Nedbøren blev betydelig større end normalt for hele landet med undtagelse af Lolland-Falster og Sønderjylland, som havde normalnedbør.

Nedbøren fordelte sig i de enkelte landsdele som følger med normalen i (): Nordjylland 112 (60), Østjylland 101 (64), Vestjylland 93 (64), Sønderjylland 69 (71), Jylland i alt 97 (64); Fyn med Øer 75 (61), Sjælland 86 (63), Lolland-Falster 66 (65), Øerne i alt 80 (63); Jylland og Øerne 92 (63); Bornholm 71 (55).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Meldug (*Erysiphe graminis*) i hvede bedømmes som svagere end de 2 foregående år. A. Winther, Sønderborg, og Mikkel S. Holm, Samsø, skriver begge om svage, almindeligt udbredte angreb, som skønnes at være uden større betydning.

I byg bedømmes angrebene de fleste steder som milde og noget mere godartede end de sidste fire år. Georg Nissen, Rødding, skriver bl. a., at angrebene gennemgående er af meget svagere karakter end i 1967, også på de modtagelige sorter. Det ser ud til, at skaden forbliver ret lille.

H. Dollerup, Herning, Poul E. Andersen, Horsens, og Anders Winther, Sønderborg, skriver om ret udbredte angreb på h a v r e.

Goldfodsyge (*Ophiobolus graminis*) i vintersæden bedømmes som forholdsvis godartet for landet som helhed. Af i alt 72 indberetninger omtaler 35 pct. angrebene som almindeligt udbredte, heraf 5 pct. som stærke. I 1967 fandtes 50 pct. af indberetningerne i denne gruppe, heraf 5 pct. som stærke. Fra Horsenseggen skrives, at angreb på hvede ikke er foruroligende, hvor hveden er anbragt godt i sædskiftet. I en hvedemark efter 2 gange byg findes et helt ødelæggende angreb (Poul E. Andersen).

Noget stærkere angreb synes at forekomme i byg, uden at angrebene dog betegnes som katastrofale. Hvor der er givet rigelig kvælstofgødning, synes angrebene ikke at få større betydning. Kr. Brødsgaard, Ejby, skriver bl. a., at de korndyrkende landbrug ofte bruger op til 180 kg fl. ammoniak pr. ha, dette holder måske sygdommen i skak. Rosvad R. Olesen, Hårby, skriver, at hvor kornet har fået for lidt kvælstof, ses angrebet tydeligst og så stærkt, at det uden tvivl vil få udbyttmæssig betydning.

Knækkefodsyge (*Cercospora herpotrichoides*) synes i vintersæden at optræde forholdsvis godartet. Kaj Hansen, Galtén, skriver således, at angrebene synes enten svagere eller er kommet senere end sædvanligt, da der ikke forekommer så mange væltede strå som i de foregående år.

I byg synes øjepletsvampen at forekomme i sædvanligt omfang. Også for knækkefodsygens vedkommende omtaler flere forskellen mellem de svagt- og stærktgødede marker.

Nøgen bygbrand (*Ustilago nuda*) bedømmes som værende mere udbredt end de foregående år, men dog uden større økonomisk betydning. H. Jensen, Asnæs, skriver om en Ingrid-bygmark, der blev kasseret ved såsæds-kontrollen. J. Marcussen, Næstved, omtaler en del nøgen brand i byg, og at det kan føres tilbage til et bestemt firma.

Gulrust (*Puccinia striiformis*) og bygrust (*P. hordei*). Fra Vildmosen skriver E. Frimodt Petersen, at bygrust er almindelig i mange bygmarker. I sortsforsøg er Deba Abed og Svaløf Birgitta meget stærkt angrebet. K. Henriksen, Årslev, skriver, at begge rustarter er almindelige i bygforsøgene, og der er tydelige sortsforskelle. Bygrustangrebet er i visse sorter endog meget kraftigt, medens gulrustangrebet gennemgående ligger på et ret lavt niveau. Fra Bornholm skriver Frits Christensen, at gulrust i hvede har bredt sig stærkt i sidste halvdel af måneden. Angrebet synes stærkest i de marker, der var tidligst og stærkest angrebet af meldug. I bygmarkerne synes gulrust at være temmelig udbredt og kan findes med svage angreb i alle bygmarker. De stærke angreb findes udelukkende på de meldugmodtagelige sorter som Pallas, Ingrid og Proctor, medens en sort som Vada kun er svagt angrebet i år; det samme gælder for Emir. Bonus er lidt stærkere angrebet end Vada og Emir, medens Lofa er helt fri for angreb.

Bladpletsvampen *Rhynchosporium secalis* synes i år at have været mere udbredt i vårbygmarker end ellers, dog overvejende med svage angreb.

Bælplanter

Kløverrust (*Uromyces trifolii*) i hvidkløver forekom med stærkt angreb i en frømark i Vestsjælland og i én på Langeland. Det drejede sig i begge tilfælde om fremavl af en hollandsk hvidkløverstamme (Fries Groninger), som åbenbart i modsætning til vore danske stammer ikke er resistent mod vore hjemlige smitteracer.

Chocoladeplet (*Botrytis fabae*) har med det fugtige vejr i juli bredt sig i mange bønnemarkers. Angrebet er imidlertid de fleste steder sat ind på et sent tidspunkt og regnes stort set som uden større betydning.

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*). Angrebene bedømmes overvejende som svage og ret godartede. Fra Stevnss skrives imidlertid om stærke angreb i mange 2. års lucernemarkers andet slæt (Aage Madsen).

Bederoer

Virusgulsot (*Beta virus 4*) har hidtil været meget godartet. Af i alt 68 indberetninger omtaler kun 7 pct. angrebene som almindeligt udbredte, heraf ingen som stærke. 75 pct. omtaler angrebene som intet eller ubetydelige. I Himmerland og på Viborgegnen findes en del virusgulsot, men angrebet bedømmes som væsentligt mindre end andre år på samme tid (S. A. Ladefoged og O. Th. Nielsen).

Fra Sønderborgegnen skriver Filt Jensen: „Ingen angreb. Aldrig set så

ensartet, grønne bederoemarker 1. august". Kr. Brødsgaard, Ejby: „Intet virusgulsot. Vore roemarker er flotte grønne nu efter forsommerens trængsler“.

Rodbrand (*Phoma betae*, *Pythium spp.* o.a.) bedømmes som værende ualmindelig godartet.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kålbrot (*Plasmodiophora brassicae*). S. A. Ladefoged, Års, og A. S. Asmussen, Svendborg, omtaler flere kålroemarker som stærkt angrebet af kålbrot.

Kartofler

Bladrullesyge (*Solanum virus 14*) bedømmes de fleste steder af samme omfang som de foregående år.

Fra Grindsted skrives, at der forekommer lidt mere bladrullesyge end sidste år. Der er i år kasseret kartofler for dette virus, hvilket ikke skete sidste år. Sygdommen er værst i sorten Kennebec.

Rynkesyge, krølle mosaik og mild mosaik (*Solanum virus 2(Y)*, *1(X)* m. fl.) bedømmes ligeledes som værende af samme omfang som foregående år. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at rynkesyge og mosaiksyge findes jævnt fordelt på alle sorter i almindelighed fra 0,1 til 0,5 pct.

Sortbensyge (*Pectobacterium carotovorum* var. *atrosepticum*) synes at være udbredt i mange kartoffelmarker. J. A. Jacobsen, Ringkøbing, skriver, at der er blevet kasseret ca. $\frac{1}{3}$ af A-avlén på grund af angreb af sortbensyge.

Chr. Christensen, Holbæk, og Frits Christensen, Bornholm, omtaler kraftige angreb, hvor der er brugt læggemateriale stammende fra Jylland.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). Varsling for kartoffelskimmel udsendtes d. 9. juli gennem Ritzau's Bureau og Danmarks Radio. Den første skimmel blev set d. 8. og 9. juli henholdsvis i Hornsherred og på Grindstedegnen (N. O. Larsen og Peder Stendevad). Der skete ikke større udbredelse i løbet af måneden.

Skorzonerrod

Storknoldet knoldebægersvamp (*Sclerotinia sclerotiorum*) forekom med et stærkt angreb i kurvene af skorzonnerod ved Karise (P. Asmussen).

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*) er stort set uden betydning endnu: „enkelte steder (som i det sydlige Sønderjylland) har den dog bredt sig noget i den sidste halvdel af måneden“ (M. Surlykke Wistoft). På Esbjerg-Vardeegnen er „frugtangrebene hverken stærke eller udbredte; men der har længe været bladangreb“ (M. Sørensen).

Pæreskurv (*Venturia pirina*) synes mere udbredt end æbleskurv, – i dårligt passede plantager på Fyn er der fundet temmelig stærke angreb (Evald Burgaard og Chr. Greve); der er i flere tilfælde observeret både gren- og frugtskurv (Esbjerg-Varde, M. Sørensen; Næstved, M. E. Elting).

Æblemeldug (*Podospheera leucotricha*). Fra Fyn indberettes, at „frugtavlernes største problem i år er æblemeldug“ (Aage Lauritsen). „De fleste sorter er angrebet“ (Evald Burgaard); „men dog ikke så slemt som de foregående år“ (S. Thorup). På Blandstedgård har man den „nogenlunde under kontrol, men den er dyr at holde nede“ (Jørgen Jensen) og på Næstvedegnen er der „kun set svage angreb på espaliertræer“ (M. E. Elting).

Stikkelsbærdræber (*Sphaerotheca mors-uvae*) omtales som „solbæraavlernes største problem igen i år“ (Fyn, Aage Lauritsen). „Stærke angreb er især set på Wellington“ (Blangstedgård, F. Olesen), „medens Risager 21 går fri og Brødtorp angribes sidst“ (Fyn, Jens Ove Rasmussen). „Trods ihærdige sprøjtninger er den svær at holde nede i planteskoler“ (Stubbekøbing, A. Diemer), „– hvor den er meget almindelig“ (Sjælland, Henrik Nielsen).

Blommepunge (*Taphrina pruni*) er af meget ringe betydning, Kun fra Næstvedegnen meldes der om angreb på rodægte svedsker (M. E. Elting).

Køkkenurter

Meldug (*Sphaerotheca macularis*) på jordbær. Fra flere steder meldes der om stærke angreb i sorten Zephyr (Fyn, S. Thorup og Sydfyn, Chr. Greve), „mere end sædvanlig“ (Lolland-Falster, J. Klarup). På Hornum forsøgsstation var „alle sorter (16 stk.) mere eller mindre angrebet med undtagelse af Senganatyper“ (Odd Bøvre). Øvrige indberettere har kun set svage eller ingen angreb.

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) på jordbær „var slem på usprøjtede planter, særlig i slutningen af plukketiden“ (Næstved, M. E. Elting). „De

sprøjtede, som var i god vækst, klarede sig fint“ (Holbæk – Odsherred, A. E. Langgaard). „Euparen har vist særdeles god virkning“ (Fyn, Jens Ove Rasmussen), „Senga Sengana har dog drillet, trods 3 sprøjtninger med Euparen og 1 med captan“ (Stubbekøbing, A. Diemer).

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) på tomat „er stadig et problem i mange kulturer“ (Fyn, Egon Jensen).

Agurkesyge (*Diplodina citrullina*). „I Nordjylland er agurkesygen yderst almindelig – dog kun på skudstamme – medens den næppe var at se andre steder“ (J. Storm Pedersen).

Virus hos tomat. Tobak-mosaik-virus (TMV) er udbredt overalt. „Enkelte steder optræder kraftige linier af tobak-mosaik-virus. Andre viraer er ikke set i nævneværdig udstrækning“ (Fyn, Egon Jensen).

Meldug (*Erysiphe cichoracearum*) på frilandsagurker, „synes at brede sig stærkt i disse dage“ (Næstved, M. E. Elting).

Prydplanter

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*) har så godt som overalt optrådt med begyndende angreb; „den har været svær at holde nede i den fugtige periode midt i måneden“ (Stubbekøbing, A. Diemer).

Rosenstråleplet (*Diplocarpon rosae*) er der set begyndende angreb af flere steder, både i planteskoler og privathaver.

Ildtornskurv (*Fusicladium pyracanthae*) „er endnu ikke iagttaget i planteskolerne“ (Sjælland, Henrik Nielsen), hvorimod der rundt om i privathaver er set hårde angreb på både blade og bær.

Anne Fonnesbech Johansen.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Havrenematoden (*Heterodera avenae*). Angrebene bedømmes som mere alvorligt udbredte end foregående år, dog fortrinsvis med svagere angreb. Af i alt 84 indberetninger omtaler 53 pct. angrebene som almindelig udbredte, heraf de 15 pct. som stærke, medens 28 pct. omtaler angrebene som sjældne. S. A. Ladefoged, Års; Knud Jessen, Skive; O. Th. Nielsen, Viborg; J. J. Søndergård, Silkeborg, og Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver, at de gode vækstforhold har begrænset skaderne mange steder.

Thrips (*Thysanoptera*). Kraftige angreb af thrips er set i mange havre- og bygmarker mange steder i landet. Henning Petersen, Ærø, skriver således, at de fleste havremarker på Ærø er ondartet angrebet, og en udbytte-nedgang på 5 pct. må forventes.

Kornbladlusen (*Macrosiphum avenae*), **havrebladlusen** (*Rhopalosiphum padi*) og **græsbladlusen** (*Metopolophium dirhodum*). I bygmarkerne har angrebene været forholdsvis svage. Selv om bladlusene blev fundet tidligt i mange bygmarker, har der ikke fundet væsentlig opformering sted. I hvede- og til dels også i havremarker har der imidlertid været ret kraftig opformering, hovedsagelig af kornbladlusen, i Sønderjylland, Fyn, det sydlige Sjælland og Lolland-Falster. Den 5. juli udsendtes meddelelse gennem Ritzau's Bureau og Danmarks Radio om angreb af bladlus, navnlig i hvedemarker. Landmændene blev opfordret til at se kornmarkerne efter og foretage bekæmpelse, hvor angrebene var tiltagende. I de førnævnte områder er der foretaget bekæmpelse i mange marker. Poul E. Andersen, Horsens, skriver: „I en del hvedemarker, både vinter- og vårhvede, blev der foretaget bekæmpelse midt i måneden“. A. Winther og Filt Jensen, Sønderborg, skriver, at angreb af bladlus i hvedeaksene har været almindelige og ret stærke. Sprøjtning fra fly har fundet sted i meget stor udstrækning og med god virkning. På Fyn er ligeledes foretaget bekæmpelse i mange hvedemarker (Kr. Brødsgaard, Ejby; Rosvad R. Olesen, Hårby; N. B. Bagger, Ringe; H. Rasmussen, Nyborg, og Bent Bachmann, Nyborg). P. Bruun Rasmussen, Marslev, skriver, at angrebene i byg og havre har været spredte, og der er ikke foretaget bekæmpelse i ret mange marker. Mange hvedemarker er derimod med god grund blevet sprøjtet.

Hvedemyg (*Contarinia tritici* og *Sitodiplosis mosellana*). Aage Madsen, Store-Heddinge, skriver, at enkelte marker har været ret stærkt angrebne, og der er foretaget bekæmpelse.

Sadelgalmyg (*Haplodiplosis equestris*). Der har i månedens løb vist sig skade i mange kornmarker flere steder i landet, hvor man ellers mente sig fri for dette skadedyr. Af i alt 93 indberetninger omtaler 38 pct. angrebene som

almindelig udbredte, heraf 13 pct. som stærke, medens 26 pct. omtaler angrebene som sjældne, heraf 17 pct. som stærke.

36 pct. af indberetningerne omtaler angrebene som ubetydelige eller intet angreb overhovedet.

I Vendsyssel er der i år set kraftige angreb på Hjørringegnen og i Dronninglund Herred (H. Baltzer Nielsen og K. Pedersen). I Nordthy er der konstateret angreb for første gang af betydning. Det skønnes, at 50 pct. af 2. års bygmarker er angrebet (Arne Pedersen og Harald Pedersen). Knud Jessen, Skive, skriver, at der endnu ikke er fundet angreb i området. Kaj Hansen, Galtens: „Det er første år, vi her på egnen har mærket noget til sadelgalmyg. Enkelte fik sprøjtet med parathion med god virkning. Andre fik ikke konstateret angreb i tide, og her er kornet mange steder knækket ned“.

Tage Andersen, Skanderborg, og Poul E. Andersen, Horsens, skriver, at angrebene har været mere udbredte end først antaget, og stærkere end sidste år. Flere marker skulle have været sprøjtet. Fra Giveegnen skriver Arne Anthonsen om svage angreb, men endnu uden større betydning. A. S. Asmussen, Svendborg, skriver: „Et antal marker, som ikke blev sprøjtet, har vist sig angrebet, dog med varierende styrke. Bekæmpelsen har som helhed været vellykket“. N. B. Bagger, Ringe: „Det var den almindelige opfattelse, at æglægningen ikke var udover det almindelige, men der kan nu findes stærkt angrebne marker, selv i byg efter roer“.

I havre er der fundet stærke angreb flere steder, bl. a. hos Kr. Brødsgaard, Ejby, og P. Bruun Rasmussen, Marslev.

Fra Samsø er der konstateret stærke angreb, hvor ca. 40 pct. af stråene er knækket (Mikkel S. Holm). Frits Christensen, Bornholm, skriver: „Angrebene af sadelgalmyg er i år mere udbredt end i de foregående år og stærkere end tidligere set på Bornholm. Angrebene er hovedsagelig at finde nord for linien Hasle-Gudhjem“.

Kornbladfluens (*Hydrellia griseola*). Kornbladfluens larve har optrådt med ret kraftige angreb på Ringkøbingegnen. Markerne blev visse steder helt affarvede. Bekæmpelse er ikke foretaget i år (J. A. Jacobsen).

Gråspurve (*Passer domesticus*). Poul E. Andersen, Horsens, og P. Bruun Rasmussen, Marslev, omtaler ret stor skade i havre. Førstnævnte omtaler også skade i bygmarker og i mindre udstrækning også i hvede. Det er navnlig i nærheden af byerne, det er værst.

Bælgplanter

Stængelnematoden (*Ditylenchus dipsaci*). Der foreligger indberetning fra Tystofte forsøgsstation om et kraftigt angreb i 1. års tidlig rødkløver, og hvor der er stor forskel i stammerne. I hvidkløver er ligeledes set et stærkt angreb.

Bederoer

Bladtæger (*Capsidae*). Fra Tørringegnen skriver A. Junge om gule bladspidser forårsaget af bladtæger i mange bederoemarker.

Bedelus (*Aphis fabae*). Af i alt 81 indberetninger omtaler 23 pct. angrebene som almindelig udbredte, heraf 1 pct. som stærke. 24 pct. omtaler angrebene som sjældne, heraf 2 pct. som stærke, og 53 pct. betegner angrebene som ubetydelige eller slet ingen angreb. I 1966 og 1967 fandtes der kun henholdsvis 2 og 3 pct. af indberetningerne, som betegnede angrebene som ubetydelige.

Bladlusvarslingstjenesten standsede årets arbejde knap en måned efter udsendelsen af 1. meddelelse.

Der udsendtes kun 4 interne meddelelser, og den sidste udsendtes d. 23. juli. Der fandtes på det tidspunkt bedelus i 38 pct. af i alt 293 undersøgte marker, heraf 14 pct. med stærke angreb.

O. Th. Nielsen, Viborg, skriver bl. a.: „Vi har vist aldrig haft færre bedelus end i år. Der er hidtil ikke fundet bedelus, end ikke i melde“. Tage Andersen, Skanderborg, skriver, at det først er i de sidste uger, bedelusen har været at finde. Fra Sønderborgegnen skrives: „Angrebene har været i jævn udvikling hele måneden og er nu ret stærke i de fleste roemarker. Landmændene holder sig imidlertid tilbage med bekæmpelse, da roerne er store at køre i, og bladlusene normalt plejer at forsvinde af sig selv i august måned“.

Ferskenlus (*Myzus persicae*). Af i alt 79 indberetninger omtaler kun 12 pct. angrebene som almindelig udbredte, heraf ingen som stærke. 52 pct. omtaler angrebene som ubetydelige. Af de i alt 293 undersøgte bederoemarker ved udsendelsen af 4. og sidste interne meddelelse blev der kun fundet ferskenlus i 12 pct. af markerne, heraf 3 pct. som stærke.

O. Th. Nielsen, Viborg, skriver: „Ferskenlusen har haft lejlighed til at leve i ubemærket, idet den ofte først iagttages, når bedelusen bemærkes. Desværre har der været en del ferskenlus i de mange små beholdninger af roer, som fandtes indtil 1. juli“.

Kålroer, raps o. ⁵/₆a. korsblomstrede

Kållus (*Brevicoryne brassicae*) har de fleste steder i landet kun optrådt med svage og ubetydelige angreb. Mikkelt S. Holm, Samsø, skriver: „Svage angreb har kunnet findes hele måneden, specielt i kålfrømarker, men efterhånden også i 1. års kålroer. Sidst på måneden mere koncentrerede angreb“.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*). Angrebene bedømmes på nærværende tidspunkt som ret moderate de fleste steder. Kaj Pedersen, Dybvad, skriver om svage angreb i mange marker og bedømmer krusesygegalmyggen som betydelig mere udbredt end de foregående år.

Skulpegalmuggen (*Dasyneura brassicae*). Angrebene i vinterraps bedømmes for landet som helhed som svagere end de foregående år. Af i alt 57 indberetninger omtaler 33 pct. angrebene som almindelig udbredte, heraf 16 pct. som stærke, medens 10 pct. omtaler angrebene som sjældne, heraf 12 pct. som stærke.

N. O. Larsen, Frederikssund, skriver bl. a.: „Det er måske for meget at skrive „alm. stærke“ angreb. Det, man ser af marker, er ret stærkt angrebet, måske det aftager indefter, men trods ihærdig bekæmpelse er det vist umuligt at holde disse dyr borte. Samtidig med et stigende areal af vårraps vil angrebsstyrken stige“.

Den lille kålflue (*Chortophila brassicae*). De fleste indberetninger omtaler angrebene som svagere end de foregående år. Af i alt 63 indberetninger omtaler 28 pct. angrebene som almindelig udbredte, heraf 8 pct. som stærke, medens 51 pct. skriver om ubetydelige angreb. I 1966 og 1967 fandtes der henholdsvis 20 og 33 pct. af indberetningerne i gruppen intet eller ubetydelig angreb.

Kartofler

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). Der er i månedens løb fundet ca. 25 biller og ca. 1500 larver. Fundene er fortrinsvis sket på Bornholm. På Møn blev der d. 9. fundet larver i en kartoffelmark. I Sønderjylland er der fundet 6 biller samt 2 æg.

På Bornholm fandtes der d. 23. ca. 150 larver samt skeletterede planter, der tyder på, at der er gået larver i jorden for at forpuppe sig.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Bladlus (*Aphididae*). Trods varmt vejr i ret lange perioder synes der ikke at være tale om voldsom opformering af bladlus. Indberetningerne nævner, at der midt i måneden forekom angreb, der dog de fleste steder kun var af moderat styrke. Hen mod månedens slutning iagttoges angreb navnlig i blommetræer.

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*) har bl. a. fået følgende kommentarer: „De sædvanlige steder er kolonierne ret kraftige og lusene aktive“ (J. Klarup, Lolland-Falster). „Kraftig opblussen efter den varme periode midt i måneden“ (S. Thorup, Fyn). „En del angreb i ældre plantninger“ (Evald Burgaard, Sydjylland).

Æblevikler (*Carpocapsa pomonella*) har foreløbig ikke haft nogen videre udbredelse. Kommentarerne går ud på, at angrebene er svage og spredte – eller af så ringe omfang, at en sprøjtning ikke kan betale sig.

Æblehveps (*Hoplocampa testudinea*). Fra flere sider indberettes, at man sjældent har konstateret så små og helt betydningsløse angreb som netop i år.

Samtidig bemærkes, at i de plantager, hvor alle sorter sprøjtes på én og samme gang mod æblehveps, ses larveskade i de tidligstblomstrende (som altså på behandlingstidspunktet var for langt fremme i udviklingen).

Frugttræspindemiden (*Metatetranychus ulmi*) synes at variere meget i styrke fra distrikt til distrikt, – måske endda fra den ene avler til den anden. Årsagen hertil kan være, at sprøjtning det ene sted har været mere effektiv end det andet sted, enten på grund af kemikalievalg eller det rette tidspunkt (umiddelbart før og straks efter blomstring), men også vejrforholdene spiller ind.

Køkkenurter

Fluelarver. Såvel løgfluer (*Hylemyia antiqua*), kålfluer (*Chortophila brassicae*) som gulerødsfluer (*Psila rosae*) har så godt som over hele landet optrådt kun sparsomt; larveskaderne betegnes af næsten samtlige indberettere som ganske svage og for hovedpartens vedkommende helt betydningsløse. Ingen tør dog på indeværende tidspunkt udtale sig om, hvorvidt årsagen hertil er frøbejdsning fulgt op af kemikaliesprøjtninger af rækkerne.

Knoporme (*Agrotis spp.*) er iagttaget i blandt andet frilandsagurk, rødbede og salat.

Prydplanter

Tæger (*Capsidae*) og vel først og fremmest havetægen (*Lygus pabulinus*) har mange steder gjort skade. Selv om det er sjældent at se dyrene i planternes skudspidser, er der ingen tvivl om diagnosen, fordi skadebilledet efter tægեսugning er så karakteristisk. Blandt de særlige modtagelige plantearter kan nævnes *Forsythia*, rose, *Ligustrum*, *Dahlia* og chrysanthemum.

Galmyg (*Contarinia quinquenotata*) i blomsterne af *Hemerocallis* er atter konstateret efter de første fund her i landet i 1967. De orange-farvede larver forekom i det indre af blomsterne og oftest ved kronbladernes basis; larve-navet fremkalder ikke galler, men derimod svulmer kronbladene op og bliver fortykkede.

Spindemider (*Tetranychus urticae*) er fra væksthuse rapporteret som alvorlige på blandt andet rose, *Gerbera*, chrysanthemum, *Peperomia*, *Croton* og *Hedera*. Det nævnes, at Pentac har været effektivt, såfremt der er udført 3 sprøjtninger med en lille uges mellemrum.

Mogens H. Dahl.

FOREKOMST AF BYG-STRIBEMOSAIK I DANMARK

ved H. Rønde Kristensen.

I indeværende sommer er den frøbårne korn-virose byg-stribemosaik for første gang påvist i Danmark, nemlig hos bygsorterne Tystofte Prentice, Abed Prentice og Svaløf Freja.

Symptomer på den pågældende sygdom er så vidt vides første gang registreret i U.S.A. i 1913, fra hvilket år herbariemateriale af bygsorten Chevalier udviser tydelige stribemosaik-symptomer.

Sygdommens virusnatur blev for næsten 30 år siden fastslået af den amerikanske virolog H. H. McKinney, der ligeledes påviste frøsmitte for det implicerede virus.

I adskillige år kendtes sygdommen kun i Nordamerika, men i 1956 iagttoges syge bygplanter i Cambridge i England, og nu findes byg-stribemosaik i følgende lande: Vesttyskland, U.S.A., Canada, England, Frankrig, Østtyskland, Jugoslavien, Israel, Rusland, Japan, Australien og Vestpakistan, og sygdommen er altså nu også konstateret i Danmark.

I disse lande spiller sygdommen først og fremmest en betydelig rolle i U.S.A. og Canada, men også i Japan synes byg-stribemosaik at optræde generende i flere områder.

I Danmark omtales sygdommen første gang i en afhandling om korn-viroser, der i 1953 udkom i Tidsskrift for Planteavl (1); senere er sygdommen mere indgående beskrevet i en artikel der i 1966 udkom i Ugeskrift for Landmænd (2).

Da disse publikationer blev udarbejdet, skete dette udelukkende på grundlag af litteraturstudier, idet byg-stribemosaik da ikke var påvist her i landet.

Imidlertid er sygdommens tilstedeværelse desværre nu en kendsgerning, og det må blot håbes, at det vil være muligt at begrænse dens udbredelse mest muligt.

Værtområdet for byg-stribemosaik-viruset er meget stort inden for *Gramineae*; derudover er det rent eksperimentelt lykkedes at inficere enkelte tokimbladede bl. a. bederoe, spinat og et par *Chenopodium*-arter.

Skadevirkningen hos angrebet byg og hvede kan være overordentlig stor; fra canadisk side omtales således udbyttetab på helt op til 64 og 75 procent.

Byg-stribemosaik-virus har som nævnt frøsmitte – endog i udpræget grad; op til 95 pct.'s frøsmitte er konstateret ved udenlandske undersøgelser. Det pågældende virus kan endvidere overføres ved mekanisk saftsmitte, der bl. a. kan foregå som kontaktsmitte mellem syge og sunde planter.

Byg angrebet af byg-stribemosaik. Tv. sundt blad.

Foto: J.B.

Endvidere kan viruset overføres med pollen fra syge til sunde planter.

Derimod foregår der tilsyneladende ingen overføring med insekter eller andre dyr, ligesom jordsmitte heller ikke er påvist.

Angrebne planters reaktion afhænger i høj grad af kornart og -sort og endvidere af den implicerede viruslinje samt af vækstbetingelserne.

Skadevirkningen er tilsyneladende størst hos byg og hvede, men indenfor disse kornarter er der igen overordentlig stor forskel, idet nogle sorter i tilfælde af infektion kun viser svage symptomer eller måske slet ingen, mens andre reagerer kraftigt. Og mens høje temperaturer i reglen hæmmer symptomerne hos virusangrebne planter, forholder det sig omvendt her, idet relativt høje temperaturer og gode lysforhold forstærker symptomudviklingen hos planter angrebet af byg-stribemosaik.

Hos følsomme bygsorter fremkalder det pågældende virus en gullig til hvidlig spætning og stribning, brunlige nekrotiske striber, moderat til kraftig svækkelse og dårlig udviklede kerner samt delvis sterilitet.

Normalt udviklede kerner hos angrebne planter kan imidlertid også være inficerede og således videreføre sygdommen.

Danske forekomster og påvisning af byg-stribemosaik-virus

Sidst i juni modtog virologisk afdeling ved Statens plantepatologiske Forsøg bygplanter (Tystofte Prentice) til undersøgelse for eventuel virusinfektion, og ved en omgående elektronmikroskopisk undersøgelse påvistes stavformede viruspartikler af en længde (125–130 μ), der nøje svarer til byg-stribemosaik-virusets.

Samtidig blev infektionsforsøg iværksat, og ved disse er det pågældende virus ved mekanisk saftinokulation overført til sunde bygplanter af sorten Bomi.

Ved senere udførte forsøg er det „nye“ virus overført adskillige gange til bygplanter, samt til vårhvede, vinterhvede, vårrug og i enkelte tilfælde til havre.

Endvidere er viruset overført til *Chenopodium amaranticolor* og *Ch. quinoa* samt til bederoer.

Symptomerne i eksperimentelt inficerede bygplanter, der nøje svarer til dem, der fra udenlandsk side er beskrevet for byg-stribemosaik (se ovenfor), fremkom i løbet af 4–6 døgn efter inokulationen, mens de to *Chenopodium*-arter allerede efter 4 døgns forløb reagerede med lokale klorotiske (senere nekrotiske) pletter.

Hvede, rug og havre reagerede 7 døgn efter inokulationen med stribemosaik-symptomer (svagest hos havre), mens der hos de inokulerede bederoer i løbet af ca. 3 uger fremkom klorotiske, nekrotiske figurationer i form af ringe eller buer.

Orienterende forsøg med anvendelse af sædekorn fra smittede partier tyder på endog meget høje frøsmitteprocenter.

Hidtil er byg-stribemosaik kun fundet i sorterne Tystofte Prentice, Abed Prentice og Svaløf Freja, og sygdommen er hidtil kun konstateret på 3 lokaliteter her i landet.

Det vil antagelig være rimeligt at konkludere, at byg-stribemosaik enten kun har en meget begrænset udbredelse i Danmark, eller at de byg- og hvedesorter, der i dag dyrkes, er meget resistente eller tolerante.

De meget betydelige udbyttetab, som sygdommen har forvoldt andre steder, især i U.S.A. og Canada, bør imidlertid mane til den allerstørste påpasselighed herhjemme.

De lokaliteter, hvor angreb er påvist, bør naturligvis underkastes særlige foranstaltninger, således at sygdommen ikke videreføres herfra.

Dernæst vil der være grund til, at planteavlskonsulenterne er opmærksomme på det nye problem og rapporterer alle mistænkelige tilfælde (antagelig bedst i maj-juni) i byg- og hvedemarkerne.

Endelig bør der udvises en vis forsigtighed ved import af græsfrø og især af sædekorn, således at man i hvert fald undgår indførsel fra landområder, hvor byg-stribemosaik er stærkt udbredt.

Summary

In the current season, barley stripe mosaic virus was found in three localities in Denmark, but only in some old barley varieties which are not used anymore in common practice.

Litteratur

1. Kristensen, H. Rønde: Virussygdomme hos korn.
Tidsskrift f. Planteavl 56 (1953): 660-683.
 2. Kristensen, H. Rønde: Byg-stribemosaik (falsk sribesyg) - en frøbåren kornvirose.
Ugeskrift for Landmænd 111:7 (1966): 111-116.
-

KORTLÆGNING AF KARTOFFEL-VIROSER I MIDTJYLLAND 1968

Kortlægningsarbejdet blev udført af Statens forsøgsstation, Studsgård, og Statens plantepatologiske Forsøg, Lyngby, i de 3 første uger af juli måned.

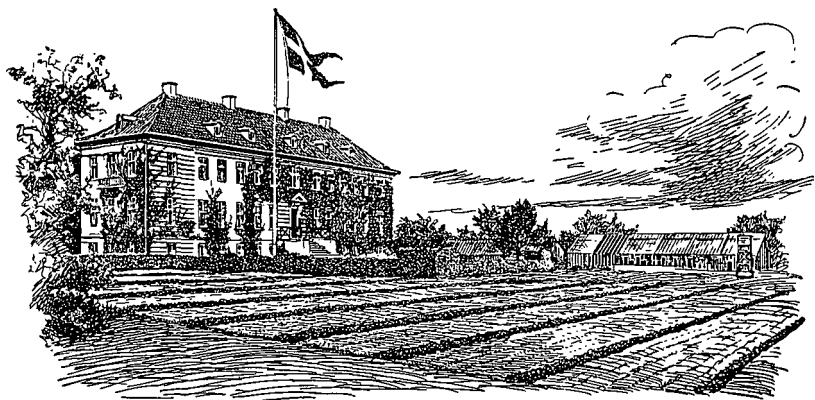
I alt blev 364 marker undersøgt ved optælling af bladrullesyge og rynkesyge i 2×100 planter. 65 pct. af de undersøgte marker var Bintje, 18 pct. var Dianella + Alpha og 17 pct. var en halv snes forskellige sorter.

Resultatet af undersøgelsen er opført i nedenstående tabel sammen med lignende undersøgelser foretaget i 1966 og 1967. Hertil kan føjes, at i den nordlige del af det undersøgte område var såvel udbredelsen som infektionsgraden både af bladrullesyge og rynkesyge større end i den sydlige del af området.

Bladrullesyge og rynkesyge i midtjyske kartoffelmarker 1966-68.

Angrebs- grad i pct.	Pct. marker med					
	bladrullesyge			rynkesyge		
	1968	1967	1966	1968	1967	1966
0	93	83	83	70	72	74
1-2	6	14	11	25	20	21
3-10	1	3	2	5	7	4
11-50	0,3	0,3	2	0,3	1	1
51-100	0	0	2	0	0,3	0

Mogens Christensen

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

439. August 1968

Der blev for august måned modtaget indberetninger fra 100 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 311 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 41 forespørgsler.

Lufttemperaturen var i begyndelsen og slutningen af måneden betydelig højere end normalt; resten af måneden havde normaltemperatur.

De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 17,0 (16,0), 19,2 (15,8), 14,7 (15,4), 14,2 (14,9), 18,2 (14,4).

Nedbøren blev for landet som helhed betydelig mindre end normalt, kun Bornholm havde omtrent normalnedbør.

Nedbøren fordelte sig i de enkelte landsdele som følger med normalen i (): Nordjylland 62 (84), Østjylland 46 (84), Vestjylland 69 (92), Sønderjylland 53 (92); Jylland i alt 57 (87); Fyn med øer 45 (76), Sjælland 42 (73), Lolland-Falster 42 (69), Øerne i alt 43 (73); Jylland og Øerne 53 (83); Bornholm 60 (67).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Goldfodsyge (*Ophiobolus graminis*). Ved undersøgelse på botanisk afdeling af ca. 5000 stubprøver fra de lokale forsøg og statens forsøgsstationer er der fundet væsentligt mindre goldfodsyge end sædvanligt ved tilsvarende undersøgelser i de to foregående år.

Knækkefodsyge forårsaget af øjepletsvamp (*Cercospora herpotrichoides*) er ikke konstateret i særlig stor udstrækning ved markbedømmelse af sædskifteforsøg m. m., men på de indsendte stubprøver er øjeplet-svampen fundet meget hyppigt.

Hvedens brunpletsyge (*Septoria nodorum*) forekommer mere udbredt i år end forrige år. Af i alt 38 undersøgte vinterhvedemarker i Nord-sjælland, på Stevns og Ringstedegnen var de 31 marker angrebet, dog kun med svagere angreb, som ikke skønnes at have indflydelse på udbyttet.

Akksfusariose (*Fusarium spp.*) har med det tørre vejr været godartet.

Bælgplanter

Chokoladeplet (*Botrytis fabae*). Fra næsten alle lokaliteter meldes om udbredte angreb. Fra Sønderborg skriver Filt Jensen bl. a.: „I slutningen af måneden har en stor del af hestebønneplanterne mistet bladene, bl. a. på grund af chokoladepletsvampen“. Fra Årslev meldes om tydelige sortsforskelte i angrebsgraden (K. Henriksen). Om forebyggende sprøjtning med Maneb meldes om god virkning fra Helge Rasmussen, Nyborg; Johs. Petersen, Rudkøbing, og Stanley Jørgensen, Høng.

Hestebønnebladpletsyge (*Ascochyta fabae*). Angreb på bælgene er kun fundet i begrænset omfang, men bedømmes alligevel som mere udbredt end i 1967.

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*) bedømmes i år at være godartet. Sv. Stanley Hansen, Næstved, skriver imidlertid, at i Sydsjælland er 2. års markerne ofte angrebet.

Bederoer

Kraftig og rigelig nedbør på kort tid har i Salling været årsag til *kvælning* af bederoerne på lav eller dårligt drænet jord (Jørgen Kristensen).

Magnesiummangel optræder med begyndende svage angreb i mange bederoemarker. O. Th. Nielsen, Viborg, skriver bl. a.: „Symptomerne bliver mere og mere fremtrædende på de udsatte jorder“. H. Dollerup Nielsen, Herning, skriver: „Har set en mark med stærk magnesiummangel sammen med kalktrang. I øvrigt ses hist og her symptomer på mangel, mere udbredt end foregående år“. H. Aagaard, Kibæk, skriver, at svage symptomer er ret udbredte, også hvor der er anvendt store staldgødningsmængder. P. Bruun Rasmussen, Marslev, skriver, at svage angreb findes mange steder, men endnu er ingen ondartede angreb set.

Virusgulshot (*Beta virus 4*) bedømmes som meget godartet over alt i landet. I de fleste bederoemarker kan der nu findes svage angreb i enkelte pletter. K. Pedersen, Dybvad; H. Bertelsen, Nykøbing S., og N. M. Nielsen, Ubby, skriver bl. a., at de ikke mindes at have set så grønne bederoemarker på denne årstid. Knud Jessen, Skive, skriver, at virusgulshot er mere udbredt, end man skulle forvente efter de meget svage bladlusangreb, men ferskenlusen er tilsyneladende vanskelig at opdage. H. Aagaard, Kibæk, skriver, at det nu kunne tyde på, at der alligevel burde have været sprøjtet mod bladlus først på sommeren.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Magnesiummangel i kålroer bedømmes indtil nu som godartet. Begyndende svage angreb har imidlertid vist sig i mange marker i Jylland (S. A. Ladefoged, Års; Poul Olsen, Hobro; O. Th. Nielsen, Viborg; K. N. Eriksen, Bjerringbro; H. Dollerup Nielsen, Herning; H. Aagaard, Kibæk, og Vald. Johnsen, Skærbæk).

Kålbrok (*Plasmodiophora brassicae*). Angrebene bedømmes i Jylland som udbredte og af samme omfang som de senere års. Knud Jessen, Skive, og A. Mortensen, Gram, skriver, at ristestalde og udrensingsanlæg gør deres til at holde smitten vedlige.

Storknoldet knoldebægersvamp (*Sclerotinia sclerotiorum*). På Langeland er iagttaget flere angreb i vårraps og sennep. Op til 10 pct. af planterne skønnes flere steder at være angrebet (Johs. Petersen).

Kartofler

Magnesiummangel har været godartet og skønnes at være af samme størrelsesorden som sidste år. H. Dollerup Nielsen, Herning, skriver, at symptomerne ses almindeligt, men udpræget mangel er sjælden, og hvor den forekommer, er det i reglen i forbindelse med stærk kalktrang.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). Angrebene betegnes de fleste steder som godartet. I første halvdel af august skete ingen opblussen af angrebet på grund af det tørre vejr. Af de mange indberetninger kan bl. a. nævnes følgende: E. Frimodt Pedersen, Centralgården: „Bintje blev svagt angrebet i juli, men angrebet bredte sig ikke væsentligt før sidste uge i august“. O. Th. Nielsen, Viborg: „Der har ikke været særlig stærk opblussen af kartoffelskimmel, fordi sol og tørt vejr satte ind, da skimmelen var i sin vorden. Der er praktisk taget skimmel i alle sorter, men i mildere grad“. Carl Chr. Olsen, Studsgård: „På nuværende tidspunkt er alle kartofler, undtagen de sildige, nedsprøjtet på grund af faren for gengroning, da regnen kom efter tørken. Derfor kun enkelte spredte angreb“. Jens V. Højmark, Lundgård: „Vi har skimmel her på egnen, men det er meget spredt og meget svagt med enkelte angrebne blade. Mange har sprøjtet 3 gange“. N. M. Nielsen, Kalundborgegnen: „Angrebet begyndte i sidste trediedel af juli, men kom aldrig rigtig i gang“. N. O. Larsen, Frederikssund: „Udbredelsen blev standset i det tørre vejr. I almindelighed er knoldsmitten meget ringe, dette gælder også industrisorterne“.

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*). J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at denne sygdom er blevet fundet i enkelte marker med ret stærke angreb.

Gulerødder

Om svampen *Cylindrocarpon radicola* skriver Harald Jensen, Asnæs, at angrebet kom ret tidligt i år og synes at være værst i de marker, der ved fremspiringen var angrebet af rodbrand.

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttrær og frugtbuske

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*) har både i Jylland og på Sjælland bredt sig noget i slutningen af måneden på modtagelige sorter (M. Sørensen, I. Groven og M. E. Elting), medens der i plantager på Lolland-Falster „praktisk taget intet er set“ (A. Diemer). Fra Vestfyn meddeles, at „det særlig er gået ud over sorten Gråsten“ (Evald Burgaard).

Pæreskurv (*Venturia pirina*). Denne har i Jylland og på Sjælland „bredt sig ret stærkt“ (M. Sørensen), „og den er slem både på blade, skud og frugter“ (M. Surlykke Wistoft), og „er ved at blive generende mange steder“ (M. E. Elting). På Lolland-Falster er der „set meget lidt“ (A. Diemer).

Gul monilia (*Monilia fructigena*) på æbler er der „kun set meget lidt af i plantagerne“ (Lolland-Falster, A. Diemer), „især i James Grieve“ (Syddjylland-Vestfyn, Evald Burgaard) og foreløbig kun på nedfaldne frugter“ (Næstved, M. E. Elting).

Kirsebær-bladpletsyge (*Blumeriella jaapii*) har i nogle plantager fremkaldt et voldsomt bladfald.

Skivesvamp (*Gloeosporium ribis*) på solbær. På Fyn ses ved månedens slutning „overordentlig kraftige angreb“ (Jens Ove Rasmussen), medens der andre steder kun er set begyndende angreb (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen, og Nordjylland, Jens Fich).

Stikkelsbærdræber (*Sphaerotheca mors-uvae*) på solbær „er tiltaget voldsomt i den sidste månedstid“ (Hornum, I. Groven); den er „langt den alvorligste svampesygdom i planteskolerne“ (Sjælland, Henrik Nielsen).

Solbær-filtrust (*Cronartium ribicola*) synes ikke at være af nogen videre betydning. Der er set „begyndende angreb en del steder i Nordjylland (Jens Fich), og på Sjælland er den „ret almindeligt forekommende i planteskolerne“ (Henrik Nielsen).

Køkkenurter

Klimaskade i frilandsagurk. Kun få indberettere melder herom. Vi citerer: „Den stærke sol efter kolde regnvejrskdage har skoldet de ældste blade“ (Næstved, M. E. Elting), „i privathaverne enkelte tilfælde af klimaskade; men i det store og hele tilfredsstillende“ (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) i frilandstomat. „Angreb er i gang, men næppe ud over det normale“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen); „foreløbig er kun ganske enkelte frugter angrebet“ (Næstved, M. E. Elting).

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) på væksthustomat. „Mange kulturer er angrebet på stammerne, så op til 20 pct. af planterne var døde inden 1. september“ (Sjælland, N. P. Holmenlund).

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) på væksthushagurk. „Har på Sjælland i år forvoldt større ødelæggelser end agurkesyge“ (N. P. Holmenlund).

Meldug i agurk (*Erysiphe cichoracearum*). „Mange udbredte angreb, men Morestan har dog virket fint“ (Sjælland, N. P. Holmenlund).

Fra Jylland skrives: „Nu ikke mere end normalt. Overdosering af Morestan på unge planter holder nærmest kulturen meldugfri. Overdosering senere tørrer de gamle slatne blade ud, så de bliver papiragtige og knitrende“ (J. Storm Pedersen).

Agurkesyge på melon (*Diplodina citrullina*) synes at have forårsaget større skade end på agurkekulturerne.

Virus hos salat „er konstateret i stigende omfang, særlig på sorten „Hjerter Es“ (Sjælland, N. P. Holmenlund).

Prydplanter

Rosen-stråleplet (*Diplocarpon rosae*). Fra hele landet indberettes om angreb. „Sygdommen er almindelig i planteskolerne og som sædvanlig værst på lave lokaliteter“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Både potteskultiverede og frilandrosen er angrebet, trods flere sprøjtninger med bl. a. Euparen“ (Nykøbing-Falster, A. Diemer). På Fyn er den „mere udbredt end tidligere, selv så sund en sort som Peace er ofte svært angrebet“ (Jens Ove Rasmussen).

Rosenrust (*Phragmidium micronatum*). På Sjælland, Lolland-Falster og i Jylland er sygdommen „desværre mere almindelig end tidligere år; som sædvanlig værst i 2-års stykker (moderkvarter), der så virker som smitekilde for naboarealer med 1-års planter“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „På Fyn er den endnu ikke konstateret i planteskolerne“ (Jens Ove Rasmussen).

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*) synes stadig udbredt.

Anne Fonnesbech Johansen.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Den orangegule hvedemyg (*Sitodiplosis mosellana*) er på Lolland-Falster iagttaget i enkelte hvedemarker (K. Skriver).

Sadelgalmyg (*Haplodiplosis equestris*). Angrebene udbredelse har i år, som omtalt i forrige månedsoversigt, været større end i 1967. Således skriver Kaj Pedersen, Dybvad, at der i Dronninglund Herred er fundet enkelte kraftige angreb fordelt over hele området, dog fortrinsvis på den sværere jord. P. Christoffersen og K. Sørensen, Kolding, skriver, at angrebene er flyttet vestpå. Fra Hobroegn skriver Poul Olsen, at der endnu ikke er konstateret angreb af sadelgalmyggen, ikke engang på kvik, og at årsagen skønnes at være ret let jord i hele området, og at der endnu ikke findes ret mange kvægløse brug.

Angrebene styrke har været kraftigere end sidste år. Udbyttenedgangen som følge af angreb bedømmes imidlertid flere steder som værende mindre end forudset på grund af det usædvanlige gode høstvejr og den tidlige høst (A. Winther, Ulkebøl; Filt Jensen, V. Sottrup; P. Bruun Rasmussen, Marslev; Johs. Petersen, Langeland; H. Bertelsen, Nykøbing S., og K. Skriver, Nykøbing Fl.).

Kaj Hansen, Galten, skriver, at efterhånden som høsten kom i gang, fik mange landmænd en slem forskrækkelse, idet de fandt en stor del af kornet knækket ned. Til næste år er der stemning for bekæmpelse. Mikkel S. Holm, Samsø, skriver, at der enkelte steder, hvor man ikke har været opmærksom på angrebet og derfor ikke fået sprøjtet, er konstateret stærke angreb med nedknækning af strået. Ved tærskningen viste der sig da også disse steder et stort udbyttetab. Fra Samsø skrives videre, at sprøjtning har virket næsten 100 pct., da man på grund af den samlede flyvning har været i stand til at ramme det rette tidspunkt for sprøjtningen.

Bælglplanter

Stængelnematoden (*Ditylenchus dipsaci*) skønnes at være uden større betydning.

Kløversnudebiller (*Apion spp.*). Johs. Petersen, Langeland, skriver om en del hvidkløverudlægsmarker, der allerede inden høst var stærkt skadet af snudebiller.

Bederoer

Bedelus (Aphis fabae). De få og forholdsvis svage angreb, der fandtes i begyndelsen af måneden, har ikke bredt sig yderligere. Kaj Hansen, Galtén; Anders Winther, Ulkebøl, og Mikkél S. Holm, Samsø, omtaler, at angrebene standsede af sig selv, og at bedelusen nu helt er forsvundet fra bederoemarkerne.

Ferskenlus (Myzus persicae). Af i alt 59 indberetninger omtaler kun 8 pct. angrebene som almindeligt udbredte, heraf ingen som stærke, medens 27 pct. omtaler angrebene som sjældne, heraf 2 pct. som stærke.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kållus (Brevicoryne brassicae). Angrebene bedømmes flere steder som ret udbredte og stærke. Af i alt 55 indberetninger omtaler 25 pct. angrebene som almindelig udbredte, heraf 11 pct. som stærke, medens 11 pct. omtaler angrebene som sjældne, heraf 4 pct. som stærke.

Fra Vendsyssel skriver Aage Bach om ret stærk opformering i det milde vejr. Jørgen Nielsen, Knebel, skriver bl. a.: „I det varme og tørre vejr har kållusen opformeret sig med eksplosiv fart. I de allerfleste kålroemarker er angrebsgraden ved månedens slutning nået til nærmest katastrofale højder. Bekæmpelse er sat ind i stor stil“. Også fra Skærbæknekn og Vejleegnén skrives om angreb i de fleste kålroemarker (Vald. Johnsen og Niels Jørgensen), samt fra Fyn og Samsø (H. Borup Kristiansen, Årup; K. Henriksen, Årslév; P. Bruun Rasmussen, Marslév, og Mikkél S. Holm, Samsø).

Kålmøl (Plutella maculipennis). P. Bruun Rasmussen, Marslév, omtaler ret stærke angreb.

Kålsommerfugle (Pieris brassicae og P. rapae). Angrebene af larverne bedømmes hidtil de fleste steder som uden større betydning. Harald Olesen, Brønderslév, skriver imidlertid, at der nu ret pludselig er kommet mange larver, men at skaden på kålroer er minimal. Jørgen Nielsen, Knebel, skriver ligeledes, at der nu ved månedsskiftet optræder mange larver overalt. Det synes at udvikle sig til et nærmest katastrofalt angreb med afribning af bladene i de fleste kålroemarker.

Krusesysegalmøg (Contarinia nasturtii). Angrebene bedømmes som lidt mere udbredte end foregående år, dog af svagere karakter. Jørgen Kristensen, Skive, og Kaj Hansen, Galtén, skriver således, at selv om angrebene er meget almindelige, er skadevirkningen ikke særlig stor.

Den lille kålflue (Chortophila brassicae). De fleste indberettere taler om svagere angreb end de foregående år. Aage Bach, Tylstrup, skriver således, at det endnu er for tidligt at bedømme skaden endeligt. Der findes larver

i de fleste roer, men på grund af de gode vækstvilkår ses angrebet ikke meget, så længe roerne ikke trækkes op.

Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver imidlertid, at dette skadedyr stadig hærger slemt, således at kålroearealet uden tvivl må skæres ned.

Kartofler

Kartoffelnematoden (*Heterodera rostochiensis*). Harald Olesen, Brønderslev, skriver om jævnlige besøg af haveejere, der møder med syge planter, men at angrebet ikke findes i markbruget. O. Th. Nielsen, Viborg, skriver imidlertid bl. a.: „Desværre findes der nok flere kartoffelmarker, der er inficeret med nematoder, end der er registreret. Problemet forværres af, at der finder specialisering sted, således at de ejendomme, der har kartofler, udvider arealet og dermed øger mulighederne for nematoderne“.

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). I månedens løb er der til Statens Plantetilsyn indberettet om 4 fund af biller, larver og pupper. På Bornholm fandtes således ved Rønne d. 1. i måneden ca. 200 larver og pupper. Ved Burkal, Tønder, fandtes 3 biller og mange larver d. 9. Ved Haderslev fandtes d. 15. 8 larver og d. 27. ca. 200 larver. Statens Plantetilsyn har de nævnte steder truffet de fornødne forholdsregler.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Bladlus (*Aphididae*) på frugttræer. Der er på Sjælland og Fyn set angreb af vekslende styrke på kirsebær og blomme (Henrik Nielsen, Jens Ove Rasmussen). Sydjylland-Vestfyn: „Kraftige angreb i den sidste måned, navnlig i sorter som Spartan, Golden Delicious og Cox's Orange“ (Evald Burgaard).

Frugttræspindemide (*Metatetranychus ulmi*). „I den varme periode juli-august, viste der sig ret kraftige angreb, som det kniber med at standse“ (Lolland-Falster, A. Diemer); „ikke blot i æbletræer, men også i seljerøn-læhegn findes angreb“ (Hornum, I. Groven). „På Sjælland er der svage angreb de fleste steder, som sædvanlig værst på ildrød Pigeon“ (M. E. Elting).

Køkkenurter

Bladlus (*Aphididae*) i kål. Mange steder er set stærke angreb, det er gået ud over både rød- og hvidkål, blomkål og rosenkål (Sjælland, C. T. L. Worm, og Blangstedgård, Jørgen Jensen). „De har været vanskelige at bekæmpe, især i blomkål“ (Sjælland, N. P. Holmenlund). „Kun ved rettidig sprøjtning er det muligt at holde kålen fri“ (Lolland-Falster, A. Diemer).

Porremøl (*Acrolepia assectella*). Også i år er der en del angreb, dog mest i privathaverne (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen, og Næstved, M. E. Elting).

Knoporme (*Agrotis spp.*) er relativ stærkt udbredt, med kraftige angreb på kulturer som salat, kål (sent udplantede) og porrer (Sjælland, C. T. L. Worm, og Hornum, Odd Bøvre).

Kåluglen (*Barathra brassicae*). Larverne har optrådt i usædvanlig mængde i kål, beder og mange andre urteagtige planter, på Københavnegnen er selv nellike i hus angrebet.

Kålorme (*Pieris brassicae*, *P. rapae*). „Der har været en livlig flyvning, og nu er der masser af kålorme; desværre opdages angrebene mange steder for sent, således at kålen er temmelig ribbet“ (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft). „Svage til middelstærke angreb har været almindelige i månedens løb“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). På Næstvedegnen „sværmer sommerfuglene endnu i ret stort tal, og æglægning er i fuld gang på vinterkål“ (M. E. Elting).

Gulerodsfluen (*Psila rosae*) er der praktisk talt ikke set noget angreb af.

Lille kålflue (*Hylemyia brassicae*). Larveangrebet har været et problem for dyrkerne af sommerhvidkål på Sjælland. Maddikerne sidder ikke blot i stænglen, men også langt oppe i selve hovedet, hvilket ikke altid kan ses udefra. Statens Plantetilsyn har måttet kassere adskillige partier til eksport af denne årsag. Angreb i hoveder af rosenkål er også set.

Prydplanter

Bladnematoder (*Aphelenchoides spp.*) er i planteskoler på Sjælland „konstateret i *Doronicum caucasicum*-sorter og i *Anemone japonicum*-sorter“ (Henrik Nielsen).

Thrips (*Physopoda*) er set på mange forskellige kulturer både i væksthushus (gerbera, nellike og chrysanthemum) og på friland (roser og gladiolus) „angrebene dog uden betydning“ (Sjælland, Henrik Nielsen).

Mellus (*Aleurodidae*). „En del angreb er konstateret i gerbera på Sjælland; de er vanskelige at bekæmpe, der er prøvet midler som Pyrsol, sulfo-teps og Vapona“ (N. P. Holmenlund).

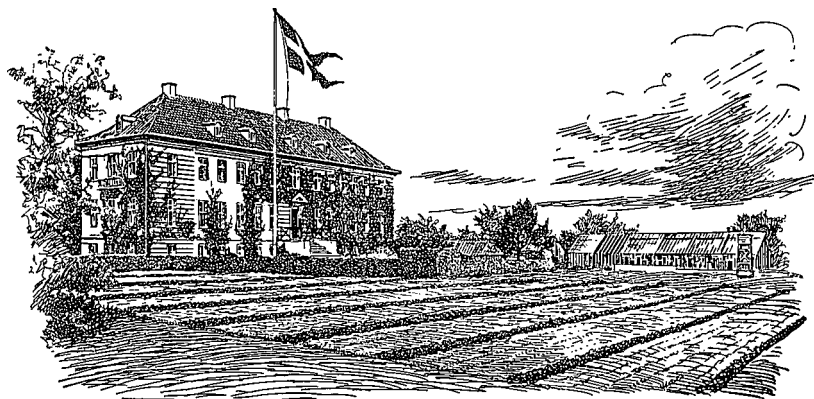
Bladdlus (*Aphididae*). „Rosenkulturer på Fyn har været ret kraftigt angrebne i månedens løb (Jens Ove Rasmussen), „medens der på Sjælland kun har været få og ubetydelige angreb“ (Henrik Nielsen). „De ses sporadisk på næsten alle snitkulturer“ (Midt-Nordjylland, O. Aaboe Jensen).

Knoporme (*Agrotis spp.*). Angreb er observeret på freesia og stedmoder (Sjælland, O. Swensson, Midt-Nordjylland, O. Aaboe Jensen).

Nåletræ-spindemiden (*Paratetranychus ununguis*). „Som sædvanlig er der mange angreb i planteskolerne, god virkning er konstateret af Kelthane“ (Sjælland, Henrik Nielsen). På Fyn og i Jylland er der set moderate angreb, særlig i *Picea glauca conica* (Jens Ove Rasmussen, Jens Fich). „Endnu kun svage angreb konstateret på Lolland-Falster“ (A. Diemer).

Spindemider (*Tetranychus althaeae*). I planteskolerne „er set kraftige angreb særlig på *Primula veris* og *P. vanda*, men også på *Geum*, *Salvia m. fl.*“ (Sjælland, Henrik Nielsen). I væksthushus er det gået ud over kulturer som chrysanthemum, (Kelthane: god virkning), roser (Acrex: god virkning, Pentac: også god virkning, men tilsmudser for meget) og gerbera (Sjælland, N. P. Holmenlund, O. Swensson).

Anne Fonnesbech Johansen.

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

440. September 1968

Der blev for september måned modtaget indberetninger fra 86 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 256 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 45 forespørgsler.

Lufttemperaturen. I første halvdel af måneden var middeltemperaturen noget højere end normalt, medens den resten af måneden svarede til normaltemperaturen.

De enkelte ugers middeltemperatur var med normalen i (): 17,1 (13,8), 16,4 (13,0), 11,6 (12,2) og 11,4 (11,2).

Nedbøren blev for de fleste egne vedkommende meget rigelig; for Vestjylland ca. det dobbelte af normalen. Kun Fyn med øer og Sjælland havde normalnedbør. Nedbøren faldt fortrinsvis i begyndelsen og i slutningen af måneden.

Nedbøren fordelte sig i de enkelte landsdele som følger med normalen i (): Nordjylland 76 (56), Østjylland 70 (58), Vestjylland 136 (70), Sønderjylland 92 (69), hele Jylland 91 (62), Fyn med øer 51 (54), Sjælland 56 (50), Lolland-Falster 84 (50), Øerne i alt 59 (51), Jylland og Øerne 82 (59) og Bornholm 89 (56).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Kronrust (*Puccinia coronata*) har været udbredt i mange marker med ital. rajgræs (F. Mogensen, Svendborg; N. M. Nielsen, Ubbø; J. C. Tvergaard, Jyderup; P. Pedersen, Tystofte; K. Iversen, Klippinge, og B. Munch, Haslev). Sidstnævnte omtaler bl. a., at kreaturerne vægrede sig ved at æde afgrøden.

Bladpletsyge (*Mastigosporium rubricosum*). P. Pedersen, Tystofte forsøgsstation, skriver om et ret kraftigt angreb i en 1. års hundegræsfromark, medens en 2. års mark kun var svagt angrebet.

Bælgplanter

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*). Angrebene i lucerne bedømmes de fleste steder som svagere end sidste år. H. Jensen, Asnæs, skriver, at angrebene er almindelig udbredte, men ret svage i 1968. J. C. Tvergaard, Jyderup, skriver: „Enkelte 1. års marker angrebet. Mange 2. års- og 3. års marker er stærkt angrebet eller allerede ompløjet“.

Bederoer

Magnesiummangel bedømmes de fleste steder som forholdsvis godartet, selv om der mange steder kan ses svage symptomer. J. Aggerholm, Nørresundby, skriver således, at der ikke er tale om udbredte og alvorlige tilfælde af magnesiummangel. S. A. Ladefoged, Års, skriver, at der ikke er observeret angreb, der har nogen betydning. Kaj N. Eriksen, Bjerringbro, omtaler svage angreb på let sandjord. J. Kirkegaard, Brædstrup, skriver: „Er meget udbredt på sandjordene, skønt der her er anvendt magnesiumholdige blandingsgødninger. Hvor der desuden er grundgødet med magnesiumgødning ses ingen symptomer“. Preben S. Overbye, Særslev, omtaler svage angreb i de fleste bederoemark, medens det er sjældent at se stærke angreb. K. Skriver, Nykøbing F.: „Den tidligt synlige magnesiummangel i august er ligesom gået i stå i september. Midt- og Vestlolland er dog stadig præget noget af magnesiummangel“.

Hjerte- og tørforrådnelse (bormangel) har ikke været bemærket i større udstrækning i år. Chr. E. Lauridsen, Mariager, skriver imidlertid om ret udbredte angreb efter anvendelse af flydende ammoniak. H. P. Nielsen, Ulstrup, og J. Kirkegaard, Brædstrup, skriver om enkelte stærke angreb på grund af overkalkning eller ujævn spredning af kalkmidlet.

Virusgulsot (*Beta virus 4*) bedømmes fortsat som meget godartet, selv om der nu pletvis kan findes virusgulsot i de fleste bederoemarkers. Således skriver Kaj Hansen, Galtén: „Selv om angreb nu findes i så godt som alle marker, må angrebene dog betegnes som de mildeste, der er set, og er praktisk taget uden betydning“.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Magnesiummangel bedømmes som godartet og svagere end sidste år, hvor angrebene blev betegnet som mindre udprægede end tidligere år. Der foreligger ingen meddelelser om stærke angreb.

Kålroemosaik (*Brassica virus 1*) bedømmes som ret godartet over hele landet. N. M. Nielsen, Ubby, skriver, at der på visse lokaliteter findes udbredte og ret stærke angreb.

Gulmosaik (*Turnip yellow mosaic*) bedømmes som godartet.

Kålbrot (*Plasmiodiophora brassicae*) synes på visse lokaliteter at optræde ret ondartet, således skriver Engelhart Jensen, Morsø: „Kålbrot-svampen er mere udbredt og mere ødelæggende end nogen sinde før“. Bent Olesen, Varde, skriver, at sygdommen bliver værre år for år trods nedgang i kålroearalerne.

Meldug (*Erysiphe polygoni*) har været meget udbredt i mange kålroemarkers, hovedsagelig i Jylland. H. P. Nielsen, Ulstrup, skriver, at meldug er temmelig udbredt, og toppen er ikke nær så frodig og frisk grøn som sædvanlig. Den vil i mange tilfælde næppe blive anvendt som foder. H. H. Rasmussen, Århus, skriver: „Fra lidt før midten af august har der kunnet iagttages meldug i kålroerne. I slutningen af september er alle marker angrebne, de fleste i temmelig stærk grad“. Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver, at meldug var ret udbredt sidst i september, og at det navnlig var Wilhelmsburger, der var angrebet.

Kartofler

Vækstrevner. P. Svenstrup, Brande, skriver, at der findes mange vækstrevner, navnlig i kartofler fra marker der ikke er vandet eller vandet for sent.

Kartoffelskurv (*Streptomyces scabies*) har været godartet. H. Døllerup Nielsen, Herning, skriver således: „Kartoffelskurv synes ikke at være slem i år, hvilket måske hænger noget sammen med, at flere og flere avlere anvender quintozenmidler. Disse midler skal imidlertid nedharves aldeles omgående og ikke ligge urørt et halvt eller helt døgn efter udbringningen“.

Netskurv (*Streptomyces sp.*) synes ligeledes at være mere godartet end de foregående år. Arne Anthonsen, Give, skriver, at netskurv nok er ret godartet, men alligevel betyder mere end almindelig skurv.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) på knoldene (tørforrådnelse) betegnes de fleste steder som godartet, navnlig hvor man har været forskånet for store regnskyl i nedvisningsperioden. Fra flere egne omtales tidspunktet for brugen af nedvisningsmidler som afgørende for, om der findes angreb på knoldene (Martin Christensen, Sindal; N. Stigsen, Ulfborg; S. Hangaard Nielsen, Videbæk; Carl Chr. Olsen, Studsgård; H. Aagaard, Kibæk; Kaj N. Eriksen, Bjerringbro). P. Svenstrup, Brande, skriver således: „Der er stor forskel på angrebene, og det synes, som om nedvisningstidspunktet har været mere afgørende end skimmelsprøjtningerne. De landmænd, der fik sprøjtet toppen ned inden de kraftige regnskyl først i september, har en ret fin kvalitet, selv om de ikke har sprøjtet mod skimmel, medens de, der ikke fik sprøjtet toppen ned, har meget skimmel på knoldene trods skimmelsprøjtninger“.

Rodfiltsvamp (*Corticium solani*) bedømmes på nuværende tidspunkt som lidt mere udbredt end sidste år, dog fortrinsvis med svage angreb.

Gulerødder

Om svampen *Cylindrocarpon radicicola*, der i år findes mere udbredt end i 1967, skriver H. Jensen, Asnæs, bl. a.: „Svampen optræder såvel ved lavt som højt reaktionstal og synes også uafhængig af ledningstallet“.

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugtræer og frugtbuske

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*). „Enkelte angreb er observeret i Sydjylland-Vestfyn“ (Evald Burgaard), på Esbjerg-Vardeegnen m.v. „synes den ikke at være almindelig, men har bredt sig noget på modtagelige sorter“ (M. Sørensen). „Der findes en del på Lobo“ (Næstved, M. E. Elting) og „den er i god gang på Belle de Boskoop“ (Sydl. Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft).

Pæreskurv (*Venturia pirina*). „Er at se på modtagelige sorter“ (Næstved, M. E. Elting), „en del angreb navnlig i nærheden af læbælterne“ (Sydjylland-Vestfyn, Evald Burgaard). „I privathaverne er kvaliteten forringet meget“ (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen), i det sydlige Sønderjylland er angrebene efterhånden så voldsomme, at kun få af de modstandsdygtige sorter ser nogenlunde ud“ (M. Surlykke Wistoft).

Gul monilia (*Monilia fructigena*) på æble, pære og blomme har optrådt med angreb af forskellig styrke rundt om i landet. Østfyn: „Ret udbredt, det skyldes sikkert det varme efterår“ (S. Thorup), Sydjylland-Vestfyn: „Enkelte, spredte angreb i de fleste sorter“ (Ewald Burgaard). I det sydlige Sønderjylland er der kun set angreb i blomme (M. Surlykke Wistoft), medens den i Esbjerg-Varde m.v. „er mere almindelig på pære“ (M. Sørensen). Fra Københavns Amt meldes om „mange angrebne frugter i æbletræer“ (Egon Hansen).

Kirsebær-bladpletsyge (*Blumeriella jaapii*) synes at være af lille betydning, men kan være „ret udbredt, hvor der ikke har været gjort noget“ (Østfyn, S. Thorup).

Stikkelsbærdræber (*Sphaerotheca mors-uvae*) „er overordentlig udbredt i planteskolerne, kun sorterne Red Jacket og Vendsyssel Bjergbær synes at kunne klare sig, øvrige sorter står sidst på sæsonen uden løv og med sorte skudspidser. Det er sådan, at de fleste planteskoler opgiver produktionen af buske og importerer dem i stedet, uden at resultatet er bedre for kunderne“ (Nordjylland og syd/vest-Fyn, Jens Fich). „Der ses angreb på praktisk taget alle partier. Den finske sort Hinomaki angribes tilsyneladende ikke“ (Fyn, Jens Ove Rasmussen). „Er meget almindelig i år både i haver og planteskoler“ (Københavns Amt, Egon Hansen).

Køkkenurter

Selleri-bladpletsyge (*Septoria api*). Der er set et meget kraftigt angreb her i begyndelsen af september, selv om der var sprøjtet ca. 2-3

uger tidligere" (Holbæk-Ods herred, Henrik Nielsen). „Der var intet at bemærke midt i august, men i løbet af september er der kommet stærke angreb hos 3 ud af 5 avlere" (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm).

På Blangstedgård „er der i løbet af de sidste 2 uger set ret alvorlige angreb på nogle usprøjtede sellerier" (F. Olesen). „Angrebene i knoldselleri er beskedne med sprøjtninger hver 8.-10. dag; men angreb i bladselleri er næsten umulige at holde nede, selv med 1 à 2 sprøjtninger om ugen" (Vest-Sjælland, O. Swensson).

Stokløbere hos selleri er der en del af (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen). „Enkelte avlere havde en del i juli, men flere er kommet til i august-september. Flere steder 30 pct. eller mere" (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm).

Prydplanter

Hvid chrysanthemum-rust (*Puccinia horiana*) „spøger her og der" (Midt- og Nordjylland, J. Storm Pedersen).

Rust i poppel og pil (*Melampsora spp.*) har optrådt med vekslende styrke. „Adskillige ret kraftige angreb i Ods herred og Holbæk" (Alfred E. Langgaard), „allerede fra midsommer var den i Nordjylland" (J. Storm Pedersen), „men spredte, lette angreb, kun få alvorlige" (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen). Der er intet indberettet fra de øvrige dele af landet.

Anne Fonnesbech Johansen.

Skadedyr på landbrugsplanter

Bælgplanter

Bladrandbiller (*Sitona sp.*). Angreb i udlægsmarkerne bedømmes som godartede. Verner Hansen, Ringe, skriver således, at de kan findes i en del udlægsmarker, men angreb, som må betragtes som ødelæggende, er ikke set.

Lucernebladgalmyggen (*Jaapiella medicaginis*) har ikke været så talrigt til stede i lucernemarkerne som i 1967.

Bederoer

Bedeuglens larve (*Mamestra trifolii*), kåluglens larve (*Mamestra brassicae*) samt flere andre arter har optrådt i mange bederoemarker landet over. Bladene, der bliver hullede ved larvernes gnav, kan blive helt lasede. Bent Olesen, Varde, skriver bl. a., at skaden ofte forveksles med haglskade.

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*). Tredje generation af bedefluens larve har hærget mange bederoemarker, hovedsagelig på Øerne og i Sønderjylland. Anders Winther, Sønderborg, skriver: „Først på måneden fandtes stærke angreb i de fleste bederoemarker. Disse marker står nu med store visne blade“. Mikkel S. Holm, Samsø, skriver, at flere marker ca. 1½ km fra øens østkyst og i et område med ca. 2 km i diameter er meget stærkt angrebet. N. M. Nielsen, Ubby, skriver ligeledes om stærke angreb, navnlig i Årby ved Kalundborg. Her fandtes udbredte angreb af 1. generation, medens 2. generation ikke er bemærket. J. C. Tvergaard, Jyderup, melder også om sene, ret stærke angreb i kystområder. Fra Lolland-Falster skrives om stærke angreb i de nordlige egne, hvor toppen nu ser meget mishandlet ud (K. Skriver).

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kållus (*Brevicoryne brassicae*). Angrebene bedømmes som meget kraftige i mange jyske egne. Flere steder er bekæmpelse ikke blevet iværksat på grund af kållusens forholdsvis sene fremkomst (Martin Christensen, Sindal; J. Chr. Aggerholm, Nørresundby; O. Th. Nielsen, Viborg; H. P. Nielsen, Ulstrup; Chr. E. Lauridsen, Mariager; H. H. Rasmussen, Århus; Tage Andersen, Skanderborg; J. Kirkegaard, Brædstrup; H. Dollerup Nielsen, Herning; Vald. Johnsen, Skærbæk; Preben S. Overbye, Særslev, og Frits Christensen, Rønne).

Svagere angreb, der betegnes som ubetydelige, har navnlig i det sydlige Jylland kunnet findes pletvis i en del kålroemarker (S. A. Ladefoged, Års; A. Mortensen, Gram; Filt Jensen, Sønderborg, og B. Maybom, Bredebro).

Kålsommerfugle (*Pieris brassicae* og *P. rapae*). Af i alt 74 indberetninger omtaler 54 pct. angrebene som almindeligt udbredte, heraf 20 pct. som stærke. Angrebene er således kraftigere end de foregående år. Martin Christensen, Sindal, skriver: „Mange år siden, vi har set så mange kålorme i kålroemarkerne“. J. Chr. Aggerholm, Nørresundby: „Mange kålroemarker står i dag med afribbede blade. Sjældent har angrebene været så kraftige. Da kållus også har været talrigt til stede, er roerne stærkt skadede og uden tvivl med udbyttenedgang til følge. Bekæmpelse er kun foretaget i begrænset omfang. De fleste steder var angrebene upåagtede i den travle høsttid og blev først konstateret, da skaden var sket“. Fra flere sider nævnes stærke angreb, hvor roerne har stået i læ (Aage Bach, Tylstrup; Engelhart Jensen, Morsø; Chr. E. Lauridsen, Mariager; Carl Chr. Olsen, Studsgård; P. Svenstrup, Brande og J. V. Højmark, Lundgård).

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*) har været mere udbredt end de foregående år. Angreb kan findes i mange kålroemarker, men skaden bedømmes som relativ godartet, idet forrådnelsen ikke har bredt sig nævneværdigt. O. Th. Nielsen, Viborg, og H. Dollerup Nielsen, Herning, skriver, at de ret udbredte angreb af krusesygegalmyggen ikke har fået den store betydning, fordi kålroerne almindeligvis er så langhalsede, at forrådnelsen ikke når ned i selve roelegemet.

Kålfluer (*Chortophila brassicae* og *C. floralis*). Angrebene bedømmes de fleste steder som kraftigere end i 1967, men dog ikke så voldsomme som i 1966. O. Th. Nielsen, Viborg, skriver, at i månedens sidste dage blev der konstateret ret ondartede angreb på de udsatte jorder, let sandjord. Engelhart Jensen, Morsø, skriver ligeledes om en del angreb på sandjordsområderne på Midt- og Sydøst, men at det er vanskeligt at få et overblik over skadernes omfang på nuværende tidspunkt. J. J. Søndergaard, Silkeborg, skriver, at angreb af den store kålflues larver i år ses længere østpå end de foregående år.

Kartofler

Kartoffelnematoden (*Heterodera rostochiensis*). Arne Anthonesen, Give, skriver om et enkelt angreb fundet hos en landmand. Fundet er indberettet til Statens Plantetilsyn.

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). Der er i månedens løb fundet 5 biller tre forskellige steder i Sønderjylland.

Knoporme (*Agrostis spp.*). Angrebene bedømmes for landet som helhed som lidt kraftigere end i 1967. Martin Christensen, Sindal; J. Chr. Aggerholm, Nørresundby; J. V. Højmark, Lundgård; H. Jensen, Asnæs, og Frits Christensen, Rønne, omtaler alle stærke angreb. J. V. Højmark, Lundgård, skriver, at i mange kartoffelmarker findes 10 pct. af knoldene angrebet. Frits Christensen, Rønne, omtaler, at angrebet har bredt sig til større områder end sidste år. I Nylars og Vestmarie kommuner er mange kartoffelmarker i år skadet af knoporme.

Gulerødder

Gulerødsfluens larve (*Psila rosae*). A. Mortensen, Gram, og H. Jensen, Asnæs, skriver om pletvis ødelæggende angreb. Sidstnævnte omtaler, at bejdsning med trichloronat samt jordbehandling med diazinon synes i år at have været meget virksom.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*). På Lolland-Falster er der „næsten ingen nu“ (A. Diemer), og der er kun set enkelte angreb i privathaver rundt om i landet. I plantager på Fyn er de „ret udbredt“ (Øst-Fyn, S. Thorup), „der har været en del angreb, enkelte steder ret alvorlige“ (Syddjylland og Vestfyn, Evald Burgaard). Også i planteskoler er der fundet et par kolonier (Nordjylland og Syd-Vestfyn, Jens Fich).

Æblevikler (*Carpocapsa pomonella*) synes at være uden betydning; der er „som sædvanlig lidt, især i de gamle, brede træer“ (Lolland-Falster, A. Diemer), og der kan optræde enkelte, stærke angreb i de usprøjtede privat-havetræer (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft).

Måneplet (*Phalera bucephala*). Larver af denne spinder har været usædvanlig udbredt på løvtræer. Ved Ålborg optrådte den skadeligt på surkirsebær.

Frugttræspindemider (*Metatetranychus ulmi*) er stadig et stort problem på Fyn, „samtlige plantager blev kobberøde på slutningen af sæsonen“ (S. Thorup). På Københavnegnen forekom „mange stærke angreb både i privathaver og på planteskolernes indslagspladser“ (Egon Hansen). Fra Blangstedgård indberettes om „ret udbredte, men moderate angreb i såvel æble som pære“ (Jørgen Jensen). På Lolland-Falster er angrebene standset (A. Diemer).

Køkkenurter

Knoporme (*Agrotis spp.*) er stærkt udbredt på Sjælland med svære angreb på frilandskulturer af salat (E. Hvalsøe, N. P. Holmenlund, Alfred E. Langgaard, C. T. L. Worm); men også på kepa-løg og porre er der set skade. Specielt *ageruglens* larver (*Agrotis segetum*) har forårsaget stor skade i nyplantede jordbær på plastic ved at overgnave bladstilke og begnave bladplader (Syddjylland-Vestfyn, Evald Burgaard).

Jordbærmider (*Tarsonemus pallidus*) „er ret udbredt i ældre jordbærstykker“ på Næstvedegnen (M. E. Elting), på Fyn betegnes angrebene som „meget slemme“ (S. Thorup), i Midtjylland især „set i Deutsch Evern“ (J. Storm Pedersen).

I privathaverne er de almindeligt forekommende uden videre betydning (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft; Hornum. Odd Bøvre).

Prydplanter

Nåletræ-spindemiden (*Paratetranychus ununguis*). I planteskoler „har angreb været meget almindelige på *Picea abies*, *P. glauca* og *P. pungens*“ (Københavns Amt, Egon Hansen), „har været overordentlig udbredt her i sommerens sidste del, særlig på *Picea nidiformis* og *P. conica*“ (Nordjylland og Vestfyn, Jens Fich).

I privathaverne er „ikke set stærke angreb af betydning“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm).

Væksthusspindemiden (*Tetranychus althaeae*). „Der er i det varme vejr udklækket kolossale mængder spindemider, og er bekæmpelsen ikke foretaget i tide, må vi forvente mange overvintrende hunner“ (Sjælland, N. P. Holmenlund / T. Haugstrup).

Snegle (*Gastropoda*). På Sjælland er der set mange angreb, som ødelægger uudviklede knopper i *Gerbera*; bekæmpelse er vanskelig med de gængse midler (metaldehyd) (N. P. Holmelund / T. Haugstrup).

„I privathaver er de stadig et problem, selv hvor de sommeren igennem er blevet bekæmpet“ (Sydlige Sønderjylland. M. Surlykke Wistoft).

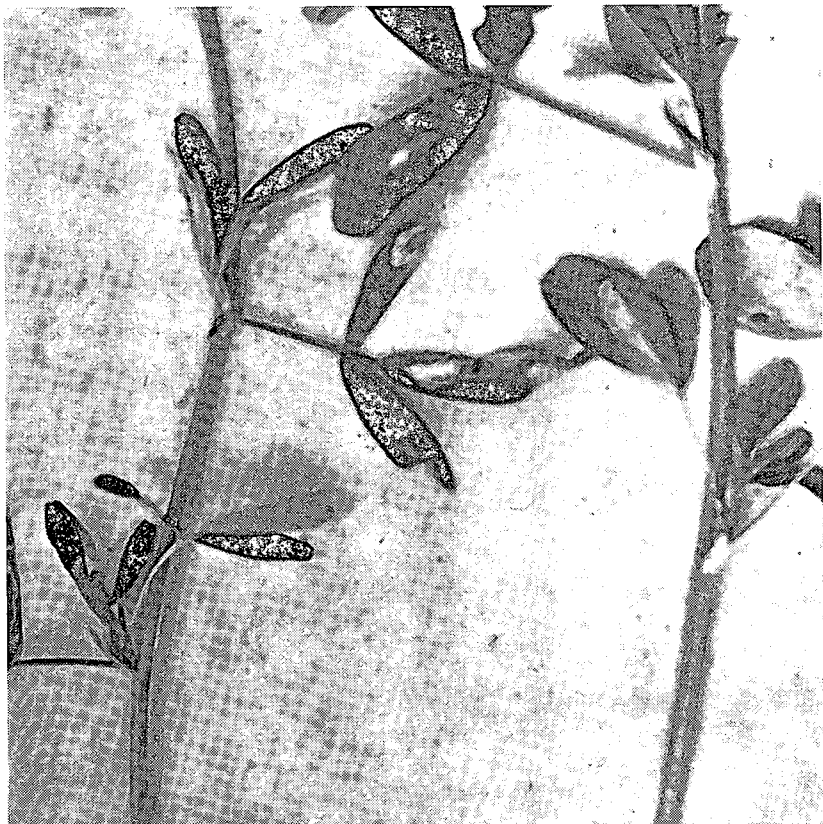
Fra Blangstedgård meldes om „voldsomme angreb på *Salvia*“ (F. Olesen).

Anne Fonnesbech Johansen.

LUCERNEBLADGALMYGGEN

(Jaapiella medicaginis)

I sensommeren 1967 var der flere steder på Sjælland ret voldsomme angreb af denne galmygart. En del lucernemarker gulnede mere eller mindre omkring begyndelsen af september, idet de mange galmyglarver optog næring af de unge blade, der foldede sig bæltagtigt sammen om larverne; bladene blev

Symptomer på larveangrebet ses på bladene midt i billedet.

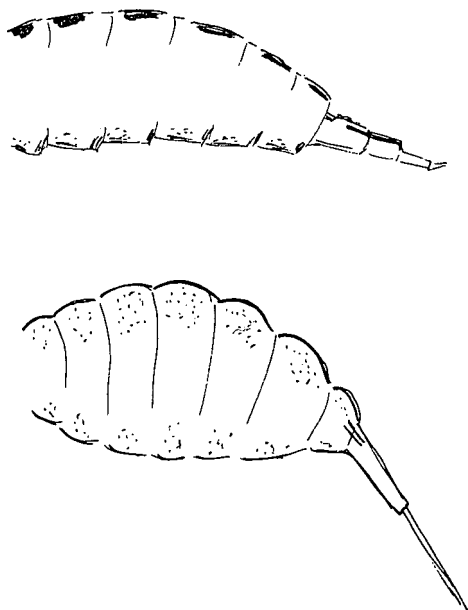

Fig. 1. Lucernebladgalmyggen (*Jaapiella medicaginis*) kan forveksles med skulpegalmyggen (*Dasyneura brassicae*), men kropformen varierer dog en del. Øverst vises bagkroppen af lucernebladgalmyggen, nederst af skulpegalmyggen.

ret værdiløse til grønmel, og mange af dem faldt endog til jorden inden høst. – Jo senere på måneden, man slog 3. slæt, des mere udtalt var skadebilledet.

Da man i år kunne frygte en gentagelse af angrebene, foretog man nogle undersøgelser af denne galmygs biologi. Først og fremmest ønskede man flyvetiden fastslået for derefter at kunne fastsætte den(de) rette sprøjtetermin(er). Ruser opstilledes i en lucernemark ved Blangslev ved Næstved, og på Lautrupgård ved Ballerup; begge steder havde der været kraftigt angreb i 1967.

Rusefangsten var imidlertid meget ringe det meste af sommeren, og først i slutningen af august og begyndelsen af september kunne man tale om regelmæssige fangster, omend disse stadig var små. Ruseundersøgelsen suppleredes med lejlighedsvis ketsninger i markerne, og herved fangede man sidst på sommeren et betydeligt antal myg, når man lod ketsjeren slå ned imellem planterne. – Larveangreb skulle man lede godt efter midt på sommeren, og først omkring 1. september kunne man finde larver i lidt større stil.

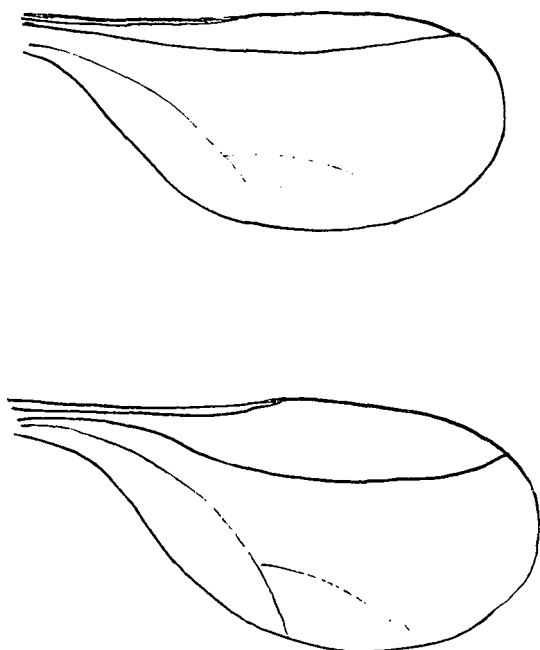

Fig. 2. Også vingernes ribbemønster er forskelligt –
øverst lucernebladgalmyggen,
nederst skulpegalmyggen.

Undersøgelse i begyndelsen af september af 14 lucernemarker rundt om på Sjælland gav følgende resultat:

1. Alle marker havde en større eller mindre population af lucernebladgalmyg.
2. Markerne var altid stærkest angrebne i kanten, hvor 1–50 pct. af stænglerne havde angrebne blade. 20 m inde i markerne var forekomsten væsentlig lavere, og den aftog yderligere 40 m inde. Som oftest var kun få blade angrebne pr. stængel.
3. Afstanden til sidste års lucernearealer betyder overordentlig meget. Jo større afstand, man kan lægge mellem den nye og den gamle lucernemark, des mindre angreb. Men materialet er for lille til, at der kan angives nogen bestemt afstand, der yder rimelig beskyttelse imod væsentlig indflyvning.
4. 2.-års marker var som regel stærkest angrebne, men også 1.-års kunne have

en større larvebestand, når marken lå umiddelbart ved siden af sidste års lucerneareal.

5. Som følge af myggens tendens til at slå sig ned i markernes yderkanter, var små og aflange marker mere angrebne end store og kvadratiske.

Om morfologien skal nævnes, at hunnen er let at forveksle med skulpegalmyggen hun. Som denne har den rød bagkrop, og følehornene minder også om skulpegalmyggen. Kroplængden er imidlertid en smule mindre – som regel under 1,5 mm – og læggebrodden er mere hvidlig, tykkere og forsynet med to meget tydelige kitinstreng. Kropformen er mere lige bagudrettet og ikke stærkt hvælvet som skulpegalmyggen (se fig. 1).

Ægget er ca. 0,3 mm langt og hvidligt gennemskinneligt. Det lægges på bladoversiden nær midtribben. Efter få dages forløb klækkes det, og den ca. ½ mm lange, glasklare larve kommer frem. Nogle dage senere begynder den at blive rødgul, og som udvokset er den stærkt rødfarvet og godt 2 mm lang.

Der kan findes fra 1 til 8–10 larver inde i de sammenfoldede blade, der svulmer lidt op og bukles langs midtribben, hvor der desuden opstår misfarvning. De udvoksede larver går i jorden (se fotografiet), efterladende det delvis åbne blad, der visner helt langs midtribben og ret hurtigt falder til jorden.

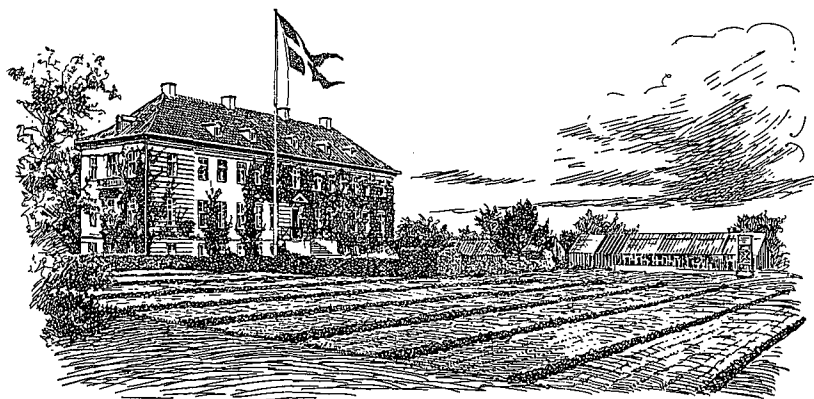
Når den økonomiske betydning af denne galmygart er aftaget så stærkt i forhold til 1967, kan det blandt andet skyldes de mange begrænsende faktorer, denne ret immobile art er udsat for. I flere marker fandtes således ingen galmylarver i en del af de sammenfoldede blade, derimod 1–2 små, gullige rovfluelarver. Der fangedes desuden betydelige mængder snyltehveps sidst på sommeren, og især var den næsten altædende rovtæge *Anthocoris nemorum* almindelig.

Modforholdsregler har næppe været særlig påkrævet nogetsteds i år, men derfor kan det alligevel være rigtigt at holde øje med galmyggen i fremtiden, og især må man i 2.-års markerne være på vagt fra midt i august, hvor den mest talstærke generation synes at komme frem. Opdages der i eftersommerens løb større æglægning og klækning af mange larver, kan man enten slå marken af, inden for mange blade er begyndt at gulne, eller man kan forsøge parathion-sprøjtning, der formentlig skulle have god virkning imod alle stadier, undtagen måske større larver der er beskyttet af sammenfoldede blade.

Forebyggelse af angreb er dog altid at foretrække, og her kan man som nævnt gøre meget ved at flytte den nye mark så langt fra sidste års mark som muligt. Desuden ved at nøjes med kortvarige udlæg; 3.-års marker bør i al fald undgås, hvor denne galmyg forekommer i større stil.

Th. Thygesen.

CHRISTTREU

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

441. Oktober 1968

Der blev for oktober måned modtaget indberetninger fra 83 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 213 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 24 forespørgsler.

Lufttemperaturen. Oktober måned blev i år meget mild – kun i månedens 2. uge lå temperaturen under normalen. Især var temperaturen høj sidst i måneden, og 2. november blev der sat ny varmerecord i Danmark. Nattefrost noteredes ved 10 stationer, fortrinsvis i Nord- og Vestjylland.

Middeltemperaturen blev for de enkelte uger på grundlag af målinger ved 21 stationer følgende med normalen i (): 11,4 (10,1), 8,3 (9,1), 9,6 (8,1), 9,0 (7,1) og 10,5 (6,1).

Nedbøren blev for hele landet 88,7 mm mod normalt 68,4 mm. Nordjylland og Lolland-Falster havde normalnedbør, medens Sønderjylland fik 42 mm over normalen.

Nedbøren fordelte sig i de enkelte landsdele som følger med månedens normalnedbør i (): Nordjylland 75 (70), Østjylland 83 (68), Vestjylland 113 (80), Sønderjylland 119 (77), Jylland 94 (73), Fyn med øer 86 (63), Sjælland 76 (55), Lolland-Falster 59 (61), Øerne 76 (58), Jylland og Øerne 89 (68); Bornholm 89 (59).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Meldrøjer (*Claviceps purpurea*) i ital. rajgræs som efterafgrøde har været årsag til en 2½-års kvies død (Torben Møller, Lellinge).

Kronrust (*Puccinia coronata*). Fra Hårby skriver Rosvad R. Olesen om stærke angreb på efterafgrøde af ital. rajgræs. Flere steder er omkring 1. oktober høstet en slæt, og på genvæksten fandtes ikke angreb af betydning.

Spiringsfusariose (*Fusarium spp.*) i vintersæd har været uden større betydning. Spiringsbetingelserne har været gode for vintersæden.

Bælgplanter

Kløverens knoldbægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*) har i lighed med de foregående år været meget godartet.

Kløverrust (*Uromyces trifolii*). Et kraftigt angreb er konstateret i en hvidkløverudlægsmark på Langeland. Der er tale om den hollandske hvidkløverstamme Fries Groninger, der i sommer fandtes stærkt angrebet i frømarker på Vestsjælland og Langeland.

Bederoer

Magnesiummangel. P. Pedersen, Hadsund, skriver, at på Hobroegnen og i Østhimmerland har symptomer på magnesiummangel kunnet findes i de fleste bederoemarken. De svage virusangreb i år gør det lettere at se, hvad der er magnesiummangel. Det ser ud, som om mangelen tiltager år for år, dog med vekslende styrke, og at det mange steder ikke er nok blot at tilføre den mængde magnesium, der findes i blandingsgødningerne.

Hjerte- og tørforrådnelse (bormangel) bedømmes som mere godartet end i 1967. I indberetningerne omtales angrebene som mindre betydende, men de kan findes pletvis i mange marker. Engelhart Jensen, Morsø, skriver således: „Mindre betydende angreb findes mange steder. Den mindre anvendelse af borkalksalpeter har sikkert stimuleret angrebene omfang“. O. Th. Nielsen, Viborg: „Kun enkelte spredte tilfælde, men ved overgang til flydende ammoniak kan der være fare for, at bortilskuddet glemmes“. Kaj N. Eriksen, Bjerringbro: „Pletvis angreb enkelte steder, der dog ikke har betydet særligt, udbyttmæssigt set“.

Virusgulsot (*Beta virus 4*), se side 91.

Bederust (*Uromyces betae*) har kun optrådt med svage angreb.

Bladpletsvamp (*Ramularia betae*) bedømmes stort set som uden større betydning, dog fandtes på Nordfalster et større område med stærke angreb. Fra andre egne berettes om svagere angreb (Preben S. Overbye, Særslev; K. Henriksen, Årslev, og K. Melander, Rudkøbing).

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Marmorering (bormangel) i kålroer har været af mindre omfang end i 1967. Engelhart Jensen, Morsø; H. P. Nielsen, Ulstrup, og Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver imidlertid, at bormangel er mere udbredt end tidligere, dog fortrinsvis med svagere angreb.

Kålroemosaik (*Brassica virus 1*) og gulmosaik (*Turnip yellow mosaic*). Se side 95 og 96.

Bakteriose (halsråd) hos kålroer bedømmes som mere udbredt end sidste år. H. P. Nielsen, Ulstrup, skriver, at sygdommen er ret almindelig i år, og at skaden er størst i Wilhelmsburger, hvor der flere steder må kasseres 2–5 pct. af kålroerne. Anders Winther, Sønderborg, skriver, at den begyndende bakteriose i kålroerne de fleste steder er gået i stå i løbet af oktober måned, således at angrebet ikke fik den betydning, som det en overgang så ud til. Bent Bachmann, Nyborg, skriver: „Bakteriose synes meget udbredt i dette efterår. Kålroemarken, der stod fint i sommer, er forvandlet til en næsten værdiløs afgrøde. Årsagen er næppe alene forudgående angreb af krusesygegalmyg, men sikkert også den høje luftfugtighed i efteråret“.

Kålbrok (*Plasmodiophora brassicae*) har optrådt med kraftige angreb i mange marker, hovedsagelig i Jylland. Af i alt 68 indberetninger omtaler kun 18 pct. angrebene som ubetydelige. I 57 pct. af indberetningerne omtales angrebene som alm. udbredte, heraf 26 pct. som stærke. Som årsag til de kraftige angreb nævnes bl. a. sløseri ved udbringningen af staldgødning og ajle.

Meldug (*Erysiphe polygoni*) har været meget udbredt i de fleste kålroemarken. Kaj Pedersen, Dybvad, skriver: „Meget kraftige angreb i de fleste marker; har ikke tidligere set noget tilsvarende“. Sv. E. Vestergaard, Blangstedgård, skriver, at i stammeforsøg med kålroer har de fleste stammer ved karaktergivning for meldug (0–10; 0 = intet angreb) fået karakteren 6.

Kartofler

Varmeskade i kartoffelkuler er endnu ikke konstateret. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver således: „Endnu ingen symptomer. Kartofflerne er også taget op under fine vejrforhold“.

Indvendige rustpletter forårsaget af *rattle virus* er konstateret i noget større omfang end i 1967.

Vådforrådnelse (*bakteriose*) har været af langt mindre betydning end i mange år. Af i alt 43 indberetninger omtaler 84 pct. angrebene som ubetydelige, og kun 4 pct. omtaler angrebene som almindelig udbredte, deraf ingen som stærke. Fra Lammefjorden skriver Harald Jensen: „Størsteparten af kartoflerne bliver nu opbevaret i moderne kartoffelhuse, hvor man har langt større kontrol med temperatur og fugtighed“.

Kartoffelskurv (*Streptomyces scabies*) har i sildige kartoffelsorter været af mindre betydning end i de foregående år.

Kartoffelbrok (*Synchytrium endobioticum*). Fra Statens Plante-tilsyn har vi fået meddelelse om nye fund af kartoffelbrok indtil udgangen af oktober måned i følgende sogne: Nykøbing Mors, Alsted, Flade, Galtrup, Karby, Løderup, Redsted, Sejerslev, Solbjerg, Sundby (11 lokaliteter) og Tæbring (alle Thisted Amt). Estvad (Ringkøbing Amt) og Hejnsvig (Ribe Amt).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). Tørforrådnelse hos de sildige sorter bedømmes de fleste steder som mere godartet end i de foregående år. Fra Viborgegnen skrives dog om udbredte angreb i de sildige sorter. I et tilfælde fandtes en del Bintjekartofler i marken med sildige kartofler, og det var iøjnefaldende, at angrebet begyndte i Bintjetoppen (O. Th. Nielsen). Fra Frederikssundegnen skrives, at effektive beskyttelsessprøjtninger, men især rettidig nedvisning af toppen, har været medvirkende til de meget små angreb (N. O. Larsen).

Rodfiltsvamp (*Corticium solani*) bedømmes som ret godartet. Af i alt 41 indberetninger omtaler 37 pct. angrebene som alm. udbredte, men ingen som stærke. 46 pct. omtaler angrebene som ubetydelige. L. Hangaard Nielsen, Videbæk, skriver, at angrebet især er udbredt i sorten Vandel Kaptah.

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugtræer og frugtbuske

Lagerskurv (*Venturia inaequalis*) er endnu uden betydning.

Priksyge hos æbler. På Lolland-Falster var „enkelte æbler stærkt angrebet allerede ved plukningen, men derudover er der ikke set meget“ (A. Diemer). „I Cox's Orange til eksport er der konstateret angreb i 2 ud af 5 partier, medens der ingen priksyge er konstateret i 5 partier Ingrid Marie“ (Holbæk Amt, Henrik Nielsen).

De øvrige indberettere oplyser, at der endnu ikke har vist sig nævneværdige angreb,

Hindbær-stængelsyge (*Didymella applanata*) er temmelig udbredt både i plantager og privathaver; adskillige melder om ret stærke angreb (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen; Fyn, S. Thorup; Hornum, Odd Bøvre).

Solbær-filtrust (*Cronartium ribicola*). „I plantager er der en del, hvor der ikke har været sprøjtet“ (Fyn, S. Thorup), og den „findes i nogle haver; men ikke nær alle“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft).

Køkkenurter

Meldug i agurk (*Erysiphe cichoracearum*) „er alvorlig i mange kulturer“ (Sjælland, O. Swensson).

Løg-gråskimmel (*Botrytis allii* o. a.), Herom skrives fra Statens forsøgsstation, Hornum: „næsten ingen angreb af gråskimmel på skalotter eller kepaløg efter kunstig tørring“ (Odd Bøvre). „I småhaverne spredte angreb, men kun få stærke“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen).

Gråskimmel på tomat (*Botrytis cinerea*) „er kun et problem, hvor der luftes lidt for at spare på olien, og/eller man afblader for sent. Sprøjtning hjælper erfaringsmæssigt kun lidt“ (Sjælland, O. Swensson).

Prydplanter

Hvid chrysanthemum-rust (*Puccinia horyana*) er i denne måned observeret på sorten Vulcan (Midtjylland, O. Aaboe Jensen og J. Storm Pedersen).

Nellike-hvidkarfusariose (*Fusarium oxysporum* f. *dianthi*) „har spøgt hele sommeren, men er nu i aftagende“ (Midtjylland, O. Aaboe Jensen og J. Storm Pedersen).

Rosen-stråleplet (*Diplocarpon rosae*) er observeret på enkelte lokaliteter og modtagelige sorter (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen).

Rattle-virus er for første gang konstateret i *Gerbera* (Midtjylland, O. Aaboe Jensen og J. Storm Pedersen).

Anne Fonnesbech Johansen.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Fritfluen (*Oscinis frit*). I en mark med nysået ital. rajgræs til frø i 1969 er set et kraftigt angreb i den del af marken, hvor forfrugten var byg med udlæg af ital. rajgræs til efterslæt. I den anden del af marken, hvor forfrugten havde været hvede uden udlæg, fandtes intet angreb (N. O. Larsen, Frederikssund). I en nysået hvedemark, hvor der i den ene halvdel havde været ital. rajgræs til frø, fandtes ligeledes et kraftigt angreb, medens der intet angreb fandtes i marken, hvor der havde været byg som forfrugt (Torben Møller, Lellinge).

Bælgplanter

Stængelnematoden (*Ditylenchus dipsaci*). J. Marcussen, Næstved, skriver om en 2. års lucernemark, der i et par store pletter er stærkt angrebet af lucernenematoden.

Bederoer

Stængelnematoden (*Ditylenchus dipsaci*). I en mark på Bogø er konstateret et kraftigt angreb i sukkerroer til fabrik (Sv. Aa. Pedersen, Møn).

Gåsebillen (*Phyllopertha horticola*). B. Maybom, Bredebro, omtaler et kraftigt angreb af gåsebillens larve i en enkelt bederoemark.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Minerfluer (*Phytomyza rufipes*). I mange vinterrapsmarker har der kunnet findes angreb af minerfluelarver. Angrebene skønnes ikke at have nogen uheldig indflydelse på rapsens overvintring, idet larverne fortrinsvis angriber de ældste blade.

Om angrebene skriver J. Chr. Tvergaard, Jyderup: „Mange marker med vinterraps er helt gule på grund af angrebet“. N. O. Larsen, Frederikssund: „De stærkeste angreb ses i de marker, der er sået før 15. aug. I marker, der er sået mellem 15.–25. aug., findes kun almindelige svage angreb, medens der næsten ingen angreb er i de marker, der er sået efter 25. august“. Fra Lolland-Falster skrives ligeledes, at angrebet er værst i raps, der er sået tidligt og på let jord (K. Skrifer).

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*). Krusesyge har været mere udbredt end de foregående år. Af i alt 65 indberetninger omtaler 57 pct. angrebene som almindelig udbredte, heraf 34 pct. som stærke. Kun 23 pct. omtaler angrebene som ubetydelige. Arne Anthonsen, Give, og Aage Vestergaard, Vejle, skriver om stærke angreb på den svære jord. På den lettere jord er skaden mindre. Carl Nielsen, Højer, skriver, at ca. 25 pct. af kålroerne har krusesyge og er mere eller mindre flerhalset. Også fra Ærø skrives om stærkere angreb end de foregående år (Henning Petersen).

Kålfluer (*Chortophila brassicae* og *C. floralis*). Angrebene bedømmes som lidt kraftigere end i 1967. I flere indberetninger nævnes muligheden for, at landmændene vil opgive dyrkning af kålroer på de stærkest ramte lokaliteter (Engelhart Jensen, Morsø; S. A. Ladefoged, Års; Knud Jessen, Skive; Arne Anthonsen, Give, og Vald. Johnsen, Skærbæk). Fra Brandeegnen skriver P. Svenstrup: „Kun få gode kålroemarker her på egnen, de fleste marker er skadet væsentligt af den store kålflues larve“.

Gulerødder

Rodlus (*Pemphigus spp.*). Fra Lammefjorden skriver H. Jensen, at rodlus er almindeligt udbredt.

Gulerodsfluen (*Psila rosae*). Fra Lammefjorden skrives om mere almindeligt udbredte angreb end tidligere år. Som årsag nævnes de varme og tørre perioder i sommer, hvor for lidt vand ved bekæmpelsen kan have forringet resultatet. Hvor der ikke er udført bekæmpelse har angrebet været totalt ødelæggende (H. Jensen).

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*). Der er „angreb i mange plantager, men bestanden er reduceret en del som følge af køligere vejr“ (Vestfyn-Syddjyland, Evald Burgaard). „Vort evigt fugtige klima har kunnet holde dem nede i år“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft).

Æblevikleren (*Carpocapsa pomonella*). På Lolland-Falster er der „lidt flere angreb end normalt“ (A. Diemer). På Fyn er den „almindelig“ (S. Thorup), og den „har gode kår i de usprøjtede haver“ i det sydlige Sønderjylland (M. Surlykke Wistoft).

Knopviklerlarver (*Tortricidae*) er iagttaget mange steder, vi citerer: „Som sædvanlig i en varm sommer en del gnav“ (Fyn, S. Thorup), „det bliver nok ved, så længe vi har de gamle, brede træer“ (Lolland-Falster, A. Diemer). „Af undersøgte nedfaldsfrugter i forskellige usprøjtede privathaver var mere end 50 pct. angrebet“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft).

Fra Holbæk Amt skriver Henrik Nielsen: „I 10 partier Cox's Orange og Ingrid Marie til eksport er der ikke konstateret gnav (hvilket dog ikke er ensbetydende med, at der ikke har været angreb)“.

Frugttræspindemiden (*Metatetranychus ulmi*). Fra statens forsøgstationer Blangstedgård og Hornum indberettes der om angreb især i læhegn, hvorfra den synes at spredes. „Angrebene har været i aftagende den sidste månedstid, men der er store mængder af vinteræg i de plantager, der har været værst angrebet“ (Vestfyn-Syddjyland, Evald Burgaard). „I mindre godt passede plantager har der været mange hele efteråret“ (Lolland-Falster, A. Diemer). „I privathaverne har der været enkelte tilløb til angreb i somn.er, men de har ikke udviklet sig nævneværdigt“ (Esbjerg-Varde, M. Sørensen).

Køkkenurter

Knoporme (*Agrotis spp.*). „Især nyudplantede jordbærplanter har mange steder været udsat for afgravnning“ (Vestfyn-Syddjyland, Evald Burgaard).

Pukkelfluer (*Phoridae*) i champignon er der rigeligt af for tiden, flere gartnerier i Nordsjælland har kraftige angreb (Landbohøjskolen, K. Bech og Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm).

Gulerodsfluen (*Psila rosae*) synes at være uden større betydning. „Et enkelt alvorligt angreb er set i knoldselleri på Kalundborgegnen“ (O.

Swensson). Og „i privathaverne er gulerødder, der var rene i august måned, nu temmelig stærkt angrebne, der må have været gode flyvemuligheder i de mange gode dage, vi havde i august-september“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft).

Jordbærmider (*Tarsonemus pallidus*) „har i år været aktive helt hen sidst i måneden, dog kun et par enkelte observationer“ (Sjælland, O. Swensson). På Fyn er der konstateret „meget stærke angreb“ (S. Thorup); også i haverne er de „ret udbredte“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft).

Prydplanter

Symphyler (*Scutigerella immaculata*). Der har været mange af denne tusindben-art de sidste måneder; „på Fyn skønner vi nu, at ca. 1/3 af „plumosus-gartnerierne“ har større eller mindre angreb af symphyler“ (H. Søndergaard Nielsen).

Væksthusspindemider (*Tetranychus althaeae*) synes at være „noget uskyldige“ (Nordjylland, J. Storm Pedersen), „moderate angreb er konstateret på chrysanthemum sidst i oktober“ (Sjælland, E. Hvalsøe). „Et enkelt alvorligt angreb er set i *Brunfelsia*“ (Holbæk Amt, Henrik Nielsen). „Både top-skud- og spindemider har været meget livlige, men Pentac er en god hjælp“ (Sjælland, O. Swensson).

Snegle (*Gastropoda*) er stadig et problem i privathaverne; „i øjeblikket er de slemme på gulerødder, pastinak, selleri og persillerød“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke Wistoft).

Anne Fonnesbech Johansen.

VIRUSGULSOT (*Beta virus 4*) HOS BEDEROER i DANMARK 1968

Ved forårsundersøgelsen af 328 roekuler i 1968 konstateredes ferskenlus i 12 pct. af de indsendte prøver mod 18 pct. i 1967.

Af indberetningerne fra planteavlskonsulenterne fremgik det, at der den 15. maj 1968 skønnedes at være ca. 38.000, og pr. 1. juni ca. 4.600 roekuler mod henholdsvis 61.000 og 25.000 roekuler på samme tidspunkter i 1967.

Antal roekuler med ferskenlus, beregnet efter ovenstående undersøgelser, blev således pr. 15. maj ca. 4.600 og pr. 1. juni ca. 1.400 mod henholdsvis 11.000 og 4.500 i 1967.

På grundlag af disse oplysninger forudsagde varslings-tjenesten i årets prognose, at der ikke var nogen særlig stor fare for tidlige og stærke angreb af ferskenlus i bederoemarkerne i 1968.

Ved undersøgelse af benvedbuske fandtes kun bedelus på 2 af 100 buske, og prognosen sagde derfor, at der heller ikke for bedelusens vedkommende var grundlag for angreb af betydning i sommeren 1968.

Der var således store chancer for et år med få bladlus og dermed kun lidt virusgulsot i bederoemarkerne i 1968.

De første ferskenlus fandtes den 7. juni, og de første bedelus fandtes 14. juni.

I løbet af juni blev ferskenlusen iagttaget flere steder i landet, men endnu sidst i juni var stærkere angreb kun konstateret på Midtfyn og omkring Odense, og i alt var ferskenlusen den 2. juli kun registreret med svage angreb i 6 pct. og med stærke i 4 pct. af de undersøgte marker.

Bedelusen var på samme tidspunkt fundet med svage angreb i 20 pct. og med stærke angreb i 5 pct. af de undersøgte marker.

Angrebet af ferskenlus var kun svagt stigende og stadig af begrænset omfang den 9. juli, hvor svage angreb registreredes i 16 pct. og stærke angreb i 6 pct. af de undersøgte marker. Foruden Midtfyn og Odense fandtes der nu også enkelte stærke angreb ved Højer, ved Vejle, på Djursland og i Sydsjælland.

Angrebet af bedelus var kun steget lidt, og der registreredes den 9. juli svage angreb i 18 pct. og stærke angreb i 12 pct. af de undersøgte marker. De stærke angreb fandtes hovedsagelig på Sjælland og Fyn.

Den sidste meddelelse fra varslingstjenesten udsendtes den 22. juli og det fremgik heraf, at ferskenlusene stadig kun fandtes i begrænset omfang (9 pct. marker med svage angreb og 3 pct. med stærke angreb) og prognosen for sommerens bladlusangreb kom således til at stemme.

Bedelusene fandtes som svage angreb i 24 pct. og som stærke i 14 pct. af de undersøgte marker. Som tidligere fandtes de stærke angreb hovedsagelig på Sjælland, Lolland-Falster og Fyn med tilhørende øer.

Varslingstjenesten sluttede arbejdet for i år med at konstatere, at der ikke havde været og ikke var grundlag for et generelt sprøjtevarsel, men tilrådede lokal bekæmpelse af faretruende angreb og til fortsat at holde bladlussituationen under observation.

De første angreb af virusgulsot registreredes midt i juli måned, og i løbet af måneden sås gulsot over det meste af landet.

De tidligste og stærkeste angreb af virusgulsot fandtes i det østlige Himmerland og Salling samt i området mellem Silkeborg og Randers, hvor der ca. 20. juli fandtes marker med op til 40 pct. planter med virusgulsot.

I det øvrige land iagttoges virusgulsot kun som enkelte pletter i marker hist og her.

I august fandtes stærke angreb i Østjylland, Vestjylland, Himmerland og Salling, mens Djursland havde påfaldende lidt virusgulsot. I den øvrige del af landet var angrebene stadig meget svage.

Ved en landsomfattende kortlægning af virusgulsot, gennemført af Statens plantepatologiske Forsøg, bedømtes virusgulsotangrebet i sidste trediedel af september i 2889 marker.

Angrebet af virusgulsot i de undersøgte marker fordelte sig på følgende måde:

6 pct. marker med				0 pct. angrebne planter			
31	”	”	”	0-5	”	”	”
17	”	”	”	5-10	”	”	”
10	”	”	”	10-20	”	”	”
6	”	”	”	20-30	”	”	”
4	”	”	”	30-40	”	”	”
4	”	”	”	40-50	”	”	”
3	”	”	”	50-60	”	”	”
4	”	”	”	60-70	”	”	”
3	”	”	”	70-80	”	”	”
4	”	”	”	80-90	”	”	”
8	”	”	”	90-100	”	”	”

6 pct. af markerne fandtes at være fri for virusgulsot, og svage angreb

Tabel 1. Virusgulsot (*Beta virus 4*) september 1968

Område	Antal under- søgte marker	Pct. gulsot- frie marker	Pct. marker angrebet af virusgulsot inden for angrebsgraderne:				
			indtil 20 pct.	20-50 pct.	50-80 pct.	80-100 pct.	i alt
Nordsjælland	295		90	9	1		100
Sydsjælland	231	6	87	7			94
Lolland-Falster-Møn	495	27	71	2			73
Østfyn	262	1	77	15	5	2	99
Vestfyn	274		78	19	2	1	100
Øst-Sønderjylland	176	12	77	8	1	2	88
Vest-Sønderjylland	47	4	87	7	2		96
Østjylland ¹⁾	256		52	15	13	20	100
Vestjylland	221		5	26	39	30	100
Djursland	67		36	42	15	7	100
Himmerland ²⁾	203		1	16	25	58	100
Thy-Mors-Salling ³⁾	209		11	23	27	39	100
Vendsyssel ⁴⁾	153		47	34	14	5	100
Hele landet ⁵⁾	2889	6	58	14	10	12	94
Hele landet 1967	2524	1	22	51	21	5	99
¹⁾ Kolding-Horsens	97		93	6	1		100
Horsens-Århus	68		63	24	7	6	100
Århus-Randers	91		1	18	31	50	100
²⁾ Øst-Himmerland	77		3	27	44	26	100
Vest-Himmerland	126		1	9	13	77	100
³⁾ Thy	98		21	34	14	31	100
Mors	37		3	13	51	33	100
Salling	74			15	31	54	100
⁴⁾ Syd for Tylstrup	20		5	20	35	40	100
Nord for Tylstrup	133		53	36	11		100
⁵⁾ Jylland fra Tylstrup til Ribe-Horsens	879		12	23	28	37	100
Øvrige land	2010	9	78	10	2	1	91

med indtil 20 pct. angrebne planter fandtes i 58 pct. af markerne. I 14 pct. af markerne fandtes 20–50 pct. planter angrebet af virusgulsot. Meget udbredte angreb, med 50–80 pct. planter angrebet, fandtes i 10 pct. af markerne, og i 12 pct. af markerne fandtes meget stærke angreb med over 80 pct. af planterne angrebet af virusgulsot.

Landet var i 1968 delt i 2 områder med hensyn til fordelingen af virusgulsot.

Vendsyssel nord for Tylstrup, det meste af Djursland, Jylland syd for linien Horsens-Ribe og Øerne var kun svagt angrebet, med gennemsnitlig ca. 10 pct. af planterne i bederoemarkerne angrebet af virusgulsot.

Det øvrige Jylland var ret stærkt angrebet af virusgulsot med en gennemsnitlig angrebsprocent på ca. 50–60.

Udover det sidst nævnte område fandtes stærke angreb kun meget lokalt enkelte steder på Fyn (nord for Odense, ved Middelfart og ved Ringe) og på Sjælland (syd for Holbæk).

Grænserne for virusgulsotens udbredelse faldt ikke helt sammen med den benyttede inddeling i områder, og enkelte af disse er derfor delt og opført for sig selv nederst i tabel 1.

Virusgulsotangrebet i 1968 satte ret sent ind, var svagt først på sommeren og alt i alt meget mildt.

Bent Engsbro.

VIRUSSYGDOMME HOS KÅLROER

I DANMARK 1968

En landsomfattende kortlægning af viraer hos kålroer blev i september måned gennemført af Statens plantepatologiske Forsøg.

Kålroe-mosaik (*Brassica virus 1*).

Kålroe-mosaik fandtes i 26 af de 258 undersøgte marker. Over 5 pct. angrebne planter fandtes kun i 7 marker, nemlig i en mark på Langeland (10 pct.), i en mark ved Køge (19 pct.), i en mark ved Tåstrup (6 pct.) og i 4 marker på Lolland med henholdsvis 15 - 20 - 25 og 75 pct. angrebne planter.

I Jylland fandtes kun en enkelt plante med kålroe-mosaik ved Åbenrå.

Fordelingen af kålroe-mosaik i de enkelte områder fremgår i øvrigt af tabel 1.

Tabel 1. Kålroe-mosaik (*Brassica virus 1*) september 1968

Område	Antal undersøgte marker	Pct. marker uden kålroe-mosaik	Pct. marker angrebet af kålroe-mosaik inden for angrebsgraderne:			
			indtil 5 pct.	5-20 pct.	over 20 pct.	i alt
Nordsjælland	34	85	9	6		15
Sydsjælland	20	80	20			20
Lolland-Falster-Møn	13	31	38	16	15	69
Østfyn	22	77	18	5		23
Vestfyn	22	91	9			9
Øst-Sønderjylland	22	95	5			5
Vest-Sønderjylland	7	100				0
Østjylland	39	100				0
Vestjylland	27	100				0
Himmerland	21	100				0
Thy-Mors-Salling	16	100				0
Vendsyssel	15	100				0
Hele landet	258	90	7	2	1	10

På Lolland-Falster var der tale om en stærk stigning i angrebet af kålroe-mosaik, men for landet som helhed var angrebet meget svagt, og som det fremgår af tabel 2, af et omfang som i de nærmest foregående år.

Tabel 2. Kålrøe-mosaik (*Brassica virus 1*) 1960—1968

Område	Pct. angrebne marker i alt:								
	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Nordsjælland	100	91	95	33	9	8	24	24	15
Sydsjælland	97	100	63	69	15	0	37	42	20
Lolland-Falster	94	100	83	100	0	0	33	0	69
Østfyn	100	100	92	70	23	0	31	0	23
Vestfyn	100	100	9	40	27	0	0	0	9
Øst-Sønderjylland	33	52	3	0	0	0	0	5	5
Vest-Sønderjylland	8	0	0	0	0	0	0	0	0
Østjylland	38	45	0	0	0	0	3	0	0
Vestjylland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Himmerland	12	0	0	0	0	0	0	0	0
Thy-Mors-Salling	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vendsyssel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hele landet	48	48	24	18	6	1	10	6	10
Antal undersøgte marker:	291	259	216	149	199	142	186	163	258

Gulmosaik (Turnip yellow mosaic).

Gulmosaik fandtes i 28 af de 258 undersøgte marker. På nær en mark på Als med 12 pct. og en mark ved Assens med 4 pct. angrebne planter var der kun tale om meget svage angreb.

Sygdommen fandtes mest udbredt i Øst-Sønderjylland, på Als og Vestfyn. Herudover fandtes lidt gulmosaik i Østjylland, på Østfyn og i Sydsjælland.

I øvrigt fremgår fordelingen af gulmosaik i kålroemarkerne i de enkelte områder af tabel 3.

Angrebet for landet som helhed var meget svagt og af omfang som de nærmest foregående år.

Tabel 3. Gulmosaik (Turnip yellow mosaic) september 1968

Område	Antal under-søgte marker	Pct. marker uden gulmosaik	Pct. marker angrebet af gulmosaik inden for angrebsgraderne:			
			indtil 5 pct.	5-20 pct.	over 20 pct.	i alt
Nordsjælland	34	100				0
Sydsjælland	20	95	5			5
Lolland-Falster-Møn	13	100				0
Østfyn	22	91	9			9
Vestfyn	22	77	23			23
Øst-Sønderjylland	22	32	64	4		68
Vest-Sønderjylland	7	100				0
Østjylland	39	87	13			13
Vestjylland	27	100				0
Himmerland	21	100				0
Thy-Mors-Salling	16	100				0
Vendsyssel	15	100				0
Hele landet	258	89	11	0	0	11

Tabel 4. Gulmosaik (Turnip yellow mosaic) 1960—1968

Område	Pct. angrebne marker i alt:								
	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Nordsjælland	0	10	10	0	5	0	0	0	0
Sydsjælland	14	9	13	15	0	11	12	33	5
Lolland-Falster	24	0	8	0	0	0	0	0	0
Østfyn	0	0	58	20	31	33	31	33	9
Vestfyn	32	0	55	20	18	50	33	9	23
Øst-Sønderjylland	62	70	94	36	45	67	48	47	68
Vest-Sønderjylland	0	14	0	0	0	0	0	0	0
Østjylland	64	62	36	35	24	45	28	43	13
Vestjylland	6	6	33	0	0	0	0	0	0
Himmerland	0	0	0	0	8	8	0	0	0
Thy-Mors-Salling	28	11	30	24	17	20	0	6	0
Vendsyssel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hele landet	26	29	37	16	14	23	15	18	11
Antal undersøgte marker:	291	259	216	149	199	142	186	163	258

Bent Engsbro.

STIKORDSREGISTER

**for månedsoversigt over plantesygdomme nr. 435—441
1968**

	Side		Side
<i>Acrolepia assectella</i>	62	Bladlus, frugttræer og	
Ageruglens larve	74	frugtbuske	35, 46, 62
<i>Agriotes spp.</i> 9, 21,	22	Bladlus, køkkenurter	62
<i>Agrotis segetum</i>	74	Bladlus, prydpplanter	63
<i>Agrotis spp.</i> . 47, 62, 63, 73, 74,	89	Bladnematoder	63
Agurk, tiltrækning	6	Bladpletsvampe, bederoe	83
Agurkesyge	19, 42,	Bladpletsvampe, korn og græsser	39
Agurk-meldug	19	Bladpletssyge, hundegræsfrømark .	66
Aksfusariose	54	Bladrandbillen	22, 71
<i>Aleurodidae</i> 10, 36,	63	Bladrullesyge	40, 52
<i>Alternaria spp.</i> , korsblomstrede ...	28	Bladtæger	45
<i>Aphelenchoides spp.</i> 24,	63	<i>Blanajulus gutturalis</i>	10
<i>Aphididae</i> 35, 46, 62,	63	<i>Blitophaga opaca</i>	22, 33
<i>Aphis fabae</i> 33, 45,	60	Blodlus	36, 46, 74, 89
<i>Apion spp.</i>	59	Blommepunge	41
<i>Ascochyta fabae</i>	54	<i>Blumeriella jaapii</i>	57, 69
<i>Atomaria linearis</i>	22	Bormangel, bederoe	28, 82
Augustasyge	20	Bormangel, korsblomstrede	83
		<i>Botrytis allii</i>	85
Bakteriose, kartoffel	84	<i>Botrytis cinerea</i> , agurk	58
Bakteriose, kålroe	83	<i>Botrytis cinerea</i> , jordbær	31, 41
<i>Barathra brassicae</i>	62	<i>Botrytis cinerea</i> , tomat ...	7, 31,
<i>Barley yellow dwarf</i>	26		42, 58, 85
Bedefluen	23, 34,	<i>Botrytis fabae</i>	39, 54
Bedelus	33, 45,	<i>Botrytis narcissicola</i>	8, 19
Bederust	83	<i>Botrytis tulipae</i>	8
Bedeskimmel	17,	<i>Brassica virus 1</i>	67, 83
Bedeuglens larve	71	<i>Brevicoryne brassicae</i>	45, 60, 71
<i>Beta virus 4</i> 17, 39, 55, 67,	82	Bygrust	39
<i>Bibio spp.</i> 9,	21	Byg-stribemosaik	48
Bjørnespinder	10	Bænkebidere	10

	Side		Side
<i>Cacoecia costana</i>	36	<i>Erysiphe graminis</i>	3, 16, 26, 38
<i>Calymnia trapezina</i>	36	<i>Erysiphe polygoni</i> , kålroe ...	67, 83
<i>Capsidae</i>	45, 47	<i>Evetria buoliana</i>	36
<i>Carpocapsa pomonella</i> ...	47, 74, 89		
<i>Cercospora herpotrichoides</i> 27,		Fasaner	34
38,	54	Ferskenlus	33, 45, 60
<i>Ceutorrhynchus assimilis</i>	23, 34	Fluelarver	47
<i>Cheimatobia</i>	24	Forgiftning, bederoe	17, 27
Chokoladeplet, bælplanter .	39, 54	Forgiftning, korn og græs	14
Chokoladeplet, narcis	20	Forgiftning, korsblomstrede ...	4, 17
<i>Chortophila brassicae</i> ...	24, 35, 46, 47, 60, 72, 88	Fosformangel, korn	15
<i>Chortophila floralis</i>	72, 88	Fremspiring, bederoe	17
<i>Chortophila spp.</i> blomkål	36	Fremspiring, korn og græs	14
<i>Chortophila spp.</i> lupin	36	Fremspiring, kartoffel	17
<i>Claviceps purpurea</i>	82	Fritfluen	9, 22, 33, 87
<i>Collembola</i>	22	Frostmålerlarver	24
<i>Contarinia nasturtii</i>	34, 45, 60, 72, 88	Frostskade, bederoe	17
<i>Contarinia quinquenotata</i>	47	Frostskade, frugttræer og frugtbuske	18
<i>Corticium solani</i> , kartoffel ...	18, 29, 68, 84	Frostskade, kartoffel	18
<i>Corynebacterium rathayi</i>	26	Frostskade, korn og græs	14
<i>Cronartium ribicola</i>	57, 85	Frostskade, pryddplanter	19
<i>Cylindrocarpon radiculicola</i> ...	56, 68	Frugttræspindemiden	24, 35, 47, 62, 74, 89
<i>Dasyneura brassicae</i>	23, 35, 46	<i>Fusarium nivale</i>	3
<i>Didymella applanata</i>	85	<i>Fusarium oxysporum f. dianthi</i> .	85
<i>Didymella lycopersici</i>	19	<i>Fusarium spp.</i>	54, 82
<i>Dilophus vulgaris</i>	9, 21	Fugle	10
<i>Diplocarpon rosae</i>	42, 58	<i>Fusicladium pyracanthae</i>	42
<i>Diplodina citrullina</i>	19, 42, 58	Fyrrænålgalmyggen	10
<i>Ditylenchus dipsaci</i> , bederoe	87	Galmyg	47
<i>Ditylenchus dipsaci</i> , bælgplanter	22, 33, 44, 59	<i>Gastropoda</i>	11, 75, 90
Drivning, blomsterløg	7	Glimmerbøssen	23, 34
<i>Eriophyes ribis</i>	10	<i>Gloeosporium ribis</i>	57
<i>Eriosoma lanigerum</i> .	36, 46, 74, 89	<i>Gloeosporium spp.</i>	6
<i>Erysiphe cichoracearum</i> ..	7, 19, 31, 42, 58, 85	Goldfodsyge	38, 54
		Græsbladlusen	32, 43
		Grå monilia	18, 29
		Gråskimmel, jordbær	31, 41

	Side		Side
Gråskimmel, tomat ... 7, 31, 42,		<i>Jaapiella medicaginis</i>	71, 76
58, 85		Jordbærmiden	74, 90
Gråspurve	44	Jordbærnematoden	24
Gul monilia, frugttræer	57, 69	Jordlopper, korsblomstrede .	23, 34
Gulerodsfluen ... 36, 47, 63, 73,			
88, 89		Kaliummangel, korn	14
Gulmosaik, kålroe	67, 83, 96	Kalktrang, korn	14
Gulrust	39	Kartoffelbrok	84
Gulspidsyge, vårsæd	26	Kartoffelnematoden	35, 61, 72
Gåsebillen	87	Kartoffelskimmel, kartoffel ..	29,
		40, 56, 68,	84
		Kartoffelskimmel, tomat	58
Halsråd, kålroe	83	Kartoffelskurv	67, 84
<i>Haplodiplosis equestris</i> ... 22, 32,		Kemikalieskade af TCA,	
43, 59		bederoe	17, 27
Havetægen	47	Kirsebær-bladpletsyge	57, 69
Havrebladlusen	32, 43	Klimaskade, frilandsagurk	57
Havrenematoden	21, 32, 43	Kløverens knoldbægersvamp... 3,	82
Havre-rødsot	16, 26	Kløverrust	39, 82
<i>Hemerocallis</i> , galmyg	47	Kløversnudebiller	59
Hestebønnebladpletsyge	54	Knoldbægersvamp, storknoldet,	
<i>Heterodera avenae</i>	21, 32, 43	korsblomstrede	55
<i>Heterodera rostochiensis</i> . 35, 61,	72	Knoldbægersvamp, storknoldet,	
Hindbær-stængelsyge	85	skorzonerrod	40
Hjerteforrådelse, bederoe ... 28,		Knoporme .. 47, 62, 63, 73, 74,	89
66, 82		Knopviklere	24, 89
Holdbarhed, løg	6	Knækkefodsyge	27, 38, 54
Holdbarhed, æble	6	Kobbermangel, korn	26
<i>Hoplocampa testudinea</i>	47	Kornbladbillen	32
Hundegræs bakteriose	26	Kornbladfluen	44
Hvedemyg	43 59	Kornbladlusen	32, 43
Hvedens brunpletsyge	54	Kornjordloppen	9
Hvid chrysanthemumrust 31,		Kransskimmel, bælplanter... 16,	
70, 85		27, 39, 54,	66
Hvid lagersvamp, guleroed	5	Kransskimmel, kartoffel	56
<i>Hydrellia griseola</i>	44	Kronrust	66, 82
<i>Hylemyia antiqua</i>	36, 47	Krusesygegalmyggen 24, 34,	
<i>Hylemyia brassicae</i>	63	45, 60, 72,	88
Hårmyg	9, 21	Krøllemosaik	40
		Kuldeskade, bederoe	17
Ildtornskurv	42	Kuldeskade, hyld	30

	Side		Side
Kuldeskade, korn og græs	14	Meldug, agurk	7, 31 42, 58, 85
Kvælning, bederoe	54	Meldug, jordbær	31, 41
Kålbrot	28, 40, 55, 67, 84	Meldug, korn	3, 16, 26, 38
Kålfluer	24, 36, 47, 72, 88	Meldug, korsblomstrede	67, 83
Kålflue, den lille	35, 46, 60, 63	<i>Meligethes aeneus</i>	23, 34
Kållus	45, 60, 71	Mellus	10, 36, 63
Kålmøllet	34, 60	<i>Metatetranychus ulmi</i> ...	24, 35, 47, 62, 74, 89
Kålorme	62	<i>Metopolophium dirhodum</i> ...	32, 43
Kålroemosaik	67, 83	Mild mosaik, kartoffel	40
Kålsommerfugle	60, 72	Minérfluer	87
Kålthripsen	23, 34	<i>Monilia fructigena</i>	57, 69
Kåluglelarven	62, 71	<i>Monilia laxa</i>	29
Lagerskurv	85	<i>Myzus persicae</i>	33, 45, 60
<i>Lema spp.</i>	32	Mørk mosaik, tulipan	20
<i>Leptinotarsa decemlineata</i> ...	35, 46, 61, 72	Måneplet	74
Lucernebladgalmyggen	71, 76	Narcis-gråskimmel	8, 19
Lupinfluen	36	Nedvisning, æbletræer	6
<i>Lygus pabulinus</i>	47	Nellike-hvidkarfusarrose	85
Lys mosaik, tulipan	20	Netskurv, kartoffel	68
Lyspletsyge, bederoe	28	Nøgen bygbrand	27, 38
Lyspletsyge, korn	15, 16, 26	Nåletræ-spindemiden	63, 75
Løgfluen	36, 47	<i>Oniscus</i>	10
Løg-gråskimmel	85	<i>Ophiobolus graminis</i>	38, 54
<i>Macrosiphum avenae</i>	32, 43	<i>Oscinis frit</i>	9, 22, 33, 87
Magnesiummangel, bederoe .	55, 66, 82	<i>Otiorrhynchus spp.</i>	10
Magnesiummangel, kartoffel	55	Overvintring, foderroer i kule ...	4
Magnesiummangel, korn	15	Overvintring, frøroer på blive- stedet	4
Magnesiummangel, korsblom- strede	55, 67	Overvintring, græsfø og græs- marker	3
<i>Mamestra brassicae</i>	71	Overvintring, græsmarks- bælgplanter	3
<i>Mamestra trifolii</i>	71	Overvintring, korn	3
Manganmangel, bederoe	28	Overvintring, raps	4
Manganmangel, korn	15, 26	Overvintring i kule, kartoffel	4
Marmorering, kålroe	83	<i>Paratetranychus ununguis</i>	63, 75
<i>Mastigosporium rubricosum</i>	66	<i>Passer domesticus</i>	44
<i>Melampsora spp.</i>	70		
Meldrøjer	82		

	Side		Side
<i>Pectobacterium carotovorum</i> var.		<i>Rhopalosiphum padi</i>	32, 43
<i>atrosepticum</i>	29, 40	<i>Rhynchosporium secalis</i>	39
<i>Pegomya hyoscyami</i>	23, 34, 71	Rodbrand, bederoe	17, 28, 40
<i>Pemphigus</i> spp.	88	Rodbrand, kålroe	17, 28
<i>Peronospora schachtii</i>	17, 28	Rodfiltsvamp, kartoffel .	18, 29, 68, 84
<i>Phasianus colchicus</i>	34	Rodlus	88
<i>Phalera bucephala</i>	74	Rosenmeldug	8, 31, 42, 58
<i>Phoma betae</i>	17, 28, 40	Rosenrust	58
<i>Phoridae</i>	89	Rosenstråleplet	42, 58, 86
<i>Phragmidium mucronatum</i>	58	Runkelroebillen	22
<i>Phyllopertha horticola</i>	87	Rust, pil og poppel	70
<i>Phyllotreta</i> spp.	23, 34	Rustpletter, indvendige, kartoffel	84
<i>Phyllotreta vittula</i>	9	Rynkesyge	40
<i>Physopoda</i>	10, 63		
<i>Phytomyza rufipes</i>	87		
<i>Phytophthora infestans</i> ,		Sadelgalmyg	22, 32, 43, 59
kartoffel	29, 40, 56, 68, 84	<i>Sclerotinia laxa</i>	18
<i>Phytophthora infestans</i> , tomat ...	58	<i>Sclerotinia sclerotiorum</i>	40, 55
<i>Pieris brassicae</i> og <i>P. rapae</i> .	60, 62, 72	<i>Sclerotinia trifoliorum</i>	3, 82
<i>Plasmodiophora brassicae</i> ...	28, 40, 55, 67, 83	<i>Sclerotium tuliparum</i>	19
<i>Plutella maculipennis</i>	34, 60	<i>Scutigerella immaculata</i>	90
<i>Podosphaera leucotricha</i> .	6, 18, 29, 41	Selleri-bladpletsyge	69
<i>Porcellio</i>	10	<i>Septoria apii</i>	69
Porremøllet	62	<i>Septoria nodorum</i>	54
Priksyge, æbler	85	<i>Sitodiplosis mosellana</i>	43, 59
<i>Psila rosae</i>	36, 47, 63, 73, 88, 89	<i>Sitona</i> sp.	22, 71
<i>Puccinia coronata</i>	66, 82	Skivesvamp, solbær	57
<i>Puccinia hordei</i>	39	Skulpegalmyg	23, 35, 46
<i>Puccinia horiana</i>	31, 70, 85	Skulpesnudebillen	23, 34
<i>Puccinia striiformis</i>	39	Skulpesvamp	28
Pukkelfluer, champignon	89	Smælderlarver	9, 21, 22
<i>Pythium</i> spp., bederoe ...	17, 28, 40	Snegle	11, 75, 90
Pæregalmyggen	24	Sneskimmel	3
Pæreskurv	18, 29, 41, 57, 69	Solbær-filtrust	57, 85
		Solbærmiden	10
<i>Ramularia betae</i>	83	<i>Solanum virus 1 (X)</i>	40
Rattle-virus	20, 84, 86	<i>Solanum virus 2 (Y)</i>	40
<i>Rhizoctonia carotae</i>	5	<i>Solanum virus 14</i>	40
		Sortbensyge, kartoffel	29, 40
		<i>Sphaerotheca macularis</i>	31, 41

	Side		Side
<i>Sphaerotheca mors-uvae</i>	30,	Tæger	47
41, 57,	69	Tørforrådnelse, bederoe	66, 82
<i>Sphaerotheca pannosa</i>	8, 31,	Tørforrådnelse, kartoffel	68
42,	58		
<i>Spilosoma spp.</i>	10	<i>Uromyces betae</i>	83
Spindemider, pryplanter	11, 47,	<i>Uromyces trifolii</i>	39, 82
Spiringsfusariose, korn	82	<i>Ustilago nuda</i>	27, 38
Springhaler	22		
Stankelbenlarver	9,	Varmeskade i kule, kartoffel	83
Stikkelsbærdræber ...	30, 41, 57,	<i>Venturia inaequalis</i>	18, 29,
Stokløber hos selleri	70	41, 57, 69,	85
<i>Streptomyces scabies</i>	67,	<i>Venturia pirina</i>	18, 29, 41,
<i>Streptomyces sp.</i> , kartoffel	68	57,	69
Stængelnematoden, bederoe	87	<i>Verticillium albo-atrum</i> .	16, 27,
Stængelnematoden, bælg-		39, 54, 56,	66
planter	22, 33, 44, 59,	Viklerlarver	33, 34
Symphyler	90	Vinterskade, solbær	30
<i>Synchytrium endobioticum</i>	84	Vinterskade, stedsegrønne	7
		Virus, freesia	8
<i>Taphrina pruni</i>	41	Virus, narcis	20
<i>Tarsonemus pallidus</i>	74,	Virus, salat	58
<i>Tetranychidae</i>	11	Virus, tomat	6, 19,
<i>Tetranychus althaeae</i>	63, 75,	Virus, tulipan	20
<i>Tetranychus urticae</i>	24,	Virusgulsot	17, 39, 55, 67,
<i>Thecodiplosis brachyntera</i>	10	Væksthusspindemiden ...	24, 75,
Thrips agurk	10, 43,	Vækstrevner, kartoffel	67
<i>Thrips angusticeps</i>	23,	Væltesyge	28
<i>Thysanoptera</i>	43	Vådforrådnelse, kartoffel	84
<i>Tipula paludosa</i>	9,		
Tobak-mosaik-virus	42	Æbleblomster, sætning	18
Tomat, hule frugter	19	Æblehvepsen	47
Tomat-mosaik-virus	19	Æblemeldug	6, 18, 29,
Tomatsyge	19	Æbleskurv	18, 29, 41, 57,
Tomat, tiltrækning	6	Æblevikler	47, 74,
<i>Tortricidae</i>	24,		
89		Øjepletsvamp	54
Tulipan-gråskimmel	8	Øresnudebiller	10
Tulipan-rodfiltsvamp	19		
<i>Turnip yellow mosaic</i> ...	67, 83,	Ådselbillen, den matsorte	22, 33
Tusindben	10		

